SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

GODINA XI MAKARSKA 1971. BROJ 1

NEPROMJENLJIVO I PROMJENLJIVO

Poslije nego što je papa Ivan XXIII promijenio neki zakon koga se kršćanstvo dugo vremena brižno pridržavalo, prigovorio mu je jedan kardinal da je relativist. On je na to odgovorio: »Nisam relativist. No ima ljudi koji smatraju da je apsolutno ono što nije apsolutno nego samo relativno«.

Doista, vrlo je malo stvari koje su apsolutno nepromjenljive. Neke su stvari hipotetički nepromjenljive. Npr. ako ćemo biti kršćani, moramo se držati Evanđelja; ako ćemo biti redovnici, moramo obdržavati evanđeoske savjete. Velika većina stvari su relativne i promjenljive.

Drugi Vatikanski sabor postavio je sebi četiri cilja:

— unaprijediti kršćanski život,

— ono što je promjenljivo bolje prilagoditi potrebama našeg vremena,

— promicati sve što bi moglo doprinijeti jedinstvu svih koji vjeruju u Krista,

— pojačati ono što bi moglo sve ljude pozvati u krilo Crkve.

(Usp. Sacrosanctum Concilium, 1).

Drugi cilj sabora — ONO ŠTO JE PROMJENLJIVO BOLJE PRILAGODITI POTREBAMA NAŠEG VREMENA — izazvao je i izaziva još uvijek mnogobrojne rasprave i neslaganja, jer nije lako ocijeniti što je i u kolikoj mjeri promjenljivo, a još je teže izmjeriti kako ćemo to prilagoditi potrebama našeg vremena.

Glavni je izvor rasprava i neslaganja upravo u tom što ljudi ne uočavaju da neke pojedinosti u okviru jednog naroda, društvenog sloja ili staleža ne treba mijenjati a u drugom okviru je nužno da se promijene. Isto tako jedan način prilagođavanja u jednom ambijentu je savršen, a u drugom je štetan. Stoga je sveti Sabor otvorio najšire mo-

gućnosti da izvanjsko jedinstvo ponešto olabavi i da se mnoge pojedinosti odrede kako najbolje pristaje malim zajednicama i pojedincima.

Na početku drugog decenija »Služba Božja« želi doprinijeti svoj obol u ocjenjivanju i mjerenju onoga što je NA PODRUČJU KRŠĆANSTVA U HRVATSKOJ PROMJENLJIVO, ŠTO JE POTREBNO PROMIJENITI, I NA KOJI ĆEMO NAČIN TO NAJBOLJE PRILAGODITI POTREBAMA NAŠEG VREMENA. Nešto može za Francusku, Njemačku, Belgiju i Holandiju biti savršeno dobro. Pitanje je, da li je i za nas. Neka se iznose slobodno različita mišljenja. Ono što se dokaže da je i za nas dobro, zašto ne bismo prihvatili?!

Ni izdavač »Službe Božje« ni urednik ne slaže se sa svim što se štampa, ali se barem urednik slaže, da se sve do granica dozvoljivoga iznesu različita mišljenja kako bi ljudi mogli korigirati svoja gledišta. Nije loše u raspravljanju i pisanju ići do jednog i drugog ruba, a u praksi treba ići samo sigurnim putem. Na čast je »Službi Božjoj« konstatacija koju smo nedavno primili u jednom dopisu: »Vaš je list jedina posve neinstrumentalizirana javna tribina u ovoj veoma instrumentaliziranoj i manipuliranoj crkvenoj obnovi u Hrvatskoj«.

Pokušajmo uočiti što je za nas u Hrvatskoj promjenljivo, a što je nepromjenljivo! Pokušajmo naći način da ono što je promjenljivo prilagodimo potrebama našeg vremena! Pokušajmo sve učiniti, da »u promjenama ovoga svijeta srca naša budu usidrena ondje gdje su prave radosti«!

Fra Jure RADIĆ, urednik

UVODITI VJERNIKE U MISU

Kad prisustvujemo nekoj predstavi u kazalištu, možda ćemo i sami bez tuđe pomoći uočiti njezin sadržaj, shvatiti auktorove misli, osjetiti i doživjeti ljepotu. Ali ako je drama napisana davno u prošlosti, ako potječe iz neke druge, nama tuđe sredine, ako se pisac služi neobičnim slikama, riječima i izrazima, lako se može dogoditi, da razvoj drame ne možemo lako pratiti, da nam sadržaj drame ne bude jasan i da nam mnoge ljepote izmaknu. To isto vrijedi i za druga umjetnička djela: opere, oratorije, simfonije...

gućnosti da izvanjsko jedinstvo ponešto olabavi i da se mnoge pojedinosti odrede kako najbolje pristaje malim zajednicama i pojedincima.

Na početku drugog decenija »Služba Božja« želi doprinijeti svoj obol u ocjenjivanju i mjerenju onoga što je NA PODRUČJU KRŠĆANSTVA U HRVATSKOJ PROMJENLJIVO, ŠTO JE POTREBNO PROMIJENITI, I NA KOJI ĆEMO NAČIN TO NAJBOLJE PRILAGODITI POTREBAMA NAŠEG VREMENA. Nešto može za Francusku, Njemačku, Belgiju i Holandiju biti savršeno dobro. Pitanje je, da li je i za nas. Neka se iznose slobodno različita mišljenja. Ono što se dokaže da je i za nas dobro, zašto ne bismo prihvatili?!

Ni izdavač »Službe Božje« ni urednik ne slaže se sa svim što se štampa, ali se barem urednik slaže, da se sve do granica dozvoljivoga iznesu različita mišljenja kako bi ljudi mogli korigirati svoja gledišta. Nije loše u raspravljanju i pisanju ići do jednog i drugog ruba, a u praksi treba ići samo sigurnim putem. Na čast je »Službi Božjoj« konstatacija koju smo nedavno primili u jednom dopisu: »Vaš je list jedina posve neinstrumentalizirana javna tribina u ovoj veoma instrumentaliziranoj i manipuliranoj crkvenoj obnovi u Hrvatskoj«.

Pokušajmo uočiti što je za nas u Hrvatskoj promjenljivo, a što je nepromjenljivo! Pokušajmo naći način da ono što je promjenljivo prilagodimo potrebama našeg vremena! Pokušajmo sve učiniti, da »u promjenama ovoga svijeta srca naša budu usidrena ondje gdje su prave radosti«!

Fra Jure RADIĆ, urednik

UVODITI VJERNIKE U MISU

Kad prisustvujemo nekoj predstavi u kazalištu, možda ćemo i sami bez tuđe pomoći uočiti njezin sadržaj, shvatiti auktorove misli, osjetiti i doživjeti ljepotu. Ali ako je drama napisana davno u prošlosti, ako potječe iz neke druge, nama tuđe sredine, ako se pisac služi neobičnim slikama, riječima i izrazima, lako se može dogoditi, da razvoj drame ne možemo lako pratiti, da nam sadržaj drame ne bude jasan i da nam mnoge ljepote izmaknu. To isto vrijedi i za druga umjetnička djela: opere, oratorije, simfonije...

Istina, ako je djelo umjetničko i dobro izvedeno, publika će djelo nekako doživjeti, osjetiti i u njemu uživati. Ipak umjetnička djela: romani, eposi, drame, opere, oratoriji, slike, velike građevine redovito se ne mogu lako razumjeti i duboko doživjeti bez prethodne priprave, bez komentara, bez pomoći stručnih kritičara. Zato pametni ljubitelji umjetnosti, koji se žele duhovno obogaćivati, ne idu nasumice na predstave, nego se na njih nekako priprave. A nerijetko se prije izvedbe gledaocima davaju komentari bilo usmeno, bilo pismeno.

Misu, euharistijsko slavlje, ne možemo svrstati ni u jednu vrstu umjetničkih djela. Misa nije ni drama, ni tragedija, ni oratorij. Ona je sve to i još neizmjerno više. Zato je za razumijevanje i doživljavanje Mise također potrebna neka priprava, neki komentar i neko uvađanje. I Crkva želi, da svećenik uvodi vjernike u euharistijsko slavlje, da im ga tumači i približi, da mogu bolje razumjeti i osjetiti otajstvo i da mogu od Mise duhovno živjeti.

Novi Obred Mise u br. 11. kaže: »Na misnika kao na predvodnika okupljene zajednice spada, da joj upravi neka upozorenja te nekoliko uvodnih i zaključnih riječi, kako ih predviđa sam obred, da navješta Božju Riječ i da na kraju podijeli blagoslov. Uz to mu je slobodno, da vjernike vrlo kratko uvede u Misu toga dana prije njenog početka, u bogoslužje Riječi prije čitanja, u euharistijsku molitvu prije predslovlja. On zaključuje sav sveti čin prije otpusta vjernika.«

Pitanje je, kako treba svećenik uvoditi narod u Misu, koliko da govori i na koji način. Cilj toga uvađanja jest razumijevanje, doživljavanje otajstva, duhovna korist. Kad bi članovi zajednice kod Mise mogli i bez svećenikovog posredovanja doživjeti otajstvo koje se slavi, razumjeti tekstove molitava i čitanja, onda ne bi trebalo da svećenik posreduje ni da govori, jer bi mogao smetati i dosađivati. U svakom slučaju morat će biti kratak, odmjeren, uviđavan da ne bi učinio više štete nego koristi. Crkva je misne obrede skratila i pojednostavnila upravo zato, da budu jasni, i uvela je narodni jezik u liturgiju, da svima prisutnima bude razumljivo što se čita i moli.

Ipak, Crkva želi da svećenik uvodi vjernike u Misu, ili on sam ili netko drugi, ali najbolje je, da to čini svećenik, jer je on zato najsposobniji i najpozvaniji. Premda je naime obred Mise pojednostavljen i premda je u litur-

giju uveden narodni jezik, misni obredi se sastoje od znakova, simbola, čije značenje nije odmah svakome jasno. Svećenik tajnovitost, dubinu i bogatstvo liturgijskog zbivanja naviješta svaki put poslije pretvorbe s riječima: »Tajna vjere«.

Liturgija, kao i svi sakramenti, spada u red znakova. Znak je po svojoj naravi sredstvo spoznaje. Po znaku dolazimo do spoznaje stvari, koju znak označuje. Po liturgiji treba jasnije spoznati i doživjeti Kristovo otajstvo. Crkva je liturgijskom reformom pojednostavnila liturgijske znakove da vjernicima olakša razumijevanje označavane realnosti. Već npr. jednostavni oltar okrenut prema narodu bez baroknih nadgradnji i ornamentike, koji više sliči obiteljskom stolu, vjernici lakše dolaze do spoznaje, da je euharistijsko slavlje obnova Gospodinove Večere, i da nam se u Misi daje hrana za vječni život. Ipak su liturgijski znakovi vjernicima još uvijek prilično daleki i nejasni, pa je potrebno da svećenik vjernike izvan Mise i u Misi upućuje u njihovo značenje.

Za vrijeme liturgijske godine u liturgiji se slave otajstva Kristova: njegovo Utjelovljenje, njegova Muka i Uskrsnuće, njegovo Uzašašće. Ali to slavljenje ne smije se pretvoriti u samu reminiscenciju, niti u samu psihološku i afektivnu refleksiju. Cilj slavljenja Kristovih otajstava jest, da se oni stvarno obnavljaju u Crkvi, u vremenu, pred nama, da se čak ponovno realiziraju u nama, članovima otajstvenog Kristovog tijela. Cilj slavljenja Kristovih otajstavâ jest da vjernici u vjeri i iskustveno doživljavaju Kristovu Pashu, da i oni s Kristom umiru i uskrisuju. Ali vjernici će to teško moći bez pomoći svojih pastira.

U prvom dijelu Mise, u liturgiji Riječi, čitaju se odlomci iz raznih knjiga Svetoga pisma. Biblijski tekstovi sačinjavaju osnovni i važni elemenat u svakom liturgijskom slavlju. Ulazna pjesma, čitanja, pripjevni psalam, prikazna pjesma i pričesna pjesma uzimaju se doslovno iz Svetog pisma. To je poučni, pedagoški elemenat liturgije. Nema dvojbe, da se svagdašnjim upotrebljavanjem Svetog pisma u liturgiji stiče neka familijarnost i razumijevanje Božje Riječi. Ali knjige Svetoga pisma napisane su davno, u raznim književnim vrstama, ponekad karakterističnim, semitskim izrazima i slikama. Pa iako, dozvoljavamo to, Božja Riječ i sama govori, ipak će ona biti djelotvornija, kad svećenik poukama izvan Mise i kratkim uputama u Misi

pokaže situaciju i okolnosti, u kojima je izrečena i napisana, kad je dovede u vezu s našim današnjim prilikama i današnjim potrebama. Ne radi se o tome, da svećenik svaki dan drži egzegezu, da na svakoj Misi razglaba značenje svake riječi i svake rečenice, jer bi to bilo i odviše dosadno. Misa nije škola egzegeze. Misa je poklonstvena, zahvalna i molitvena žrtva. Obredi, molitve, čitanja, tumačenja moraju nas raspoložiti da se klanjamo, zahvaljujemo molimo Bogu po Kristu, s Kristom i u Kristu. Ne radi se ni o tome, da svećenik na svakoj Misi drži znanstveno i umjetnički zaokružene i dotjerane propovijedi. To bi bilo nemoguće. Nema zato ni vremena, ni mogućnosti. I genij bi se iscrpio i postao dosadan. Radi se o tome, da Misa ni nama svećenicima, ni vjernicima ne bude uobičajeni, rutinirani čin, koji nam malo ili ništa govori. Radi se o tome, da svećenik svakog dana Misu razumije, proživljuje, da od Mise živi, pa da onda to shvaćanje, doživljavanje prenosi i na puk Božji.

Crkva nije učinila veliku reformu u liturgiji da dade nove obrede, da ih naučimo, da ih rutinirano obavljamo, da se narod na njih privikne, pa da oni na nas ne ostavljaju nikakvog većeg utjecaja. Crkva nije uvela narodni jezik u liturgiju iz pomodarskih ili nacionalističkih motiva, da se i u Crkvi njeguju nacionalni jezici i osjećaji. Crkva je tu reformu učinila, da nam svima Misa postane izvorom duhovnog života, izvorom na kojemu ćemo svakog dana, nedjelje i blagdana obnavljati naš duhovni život i naše moralne snage: »Slavljenje Mise, kao čin Krista i hijerarhijski uređenog Božjeg naroda, središte je čitavog kršćanskog života, koliko za opću Crkvu toliko i za mjesnu, kao i za pojedine vjernike. To je slavljenje ujedno vrhunac djelovanja, kojim Bog posvećuje svijet u Kristu, i štovanja koje ljudi iskazuju Ocu klanjajući mu se po Božjem Sinu, Kristu. Stoga je od najveće važnosti, da se slavljenje Mise ili Gospodinove Večere tako uredi, kako bi službenici i vjernici, koji na svojstven način kod nje sudjeluju, odatle crpili što obilatije plodove. U tu je svrhu naime Krist Gospodin ustanovio Euharistijsku žrtvu svoga tijela i krvi te nju povjerio svojoj ljubljenoj zaručnici Crkvi kao spomen-čin svoje Muke i Uskrsnuća. To će se zgodno izvesti, ako se prema naravi i drugim okolnostima pojedine zajednice, čitavo to slavljenje rasporedi tako, da dovede do svjesnog stvarnog i punog sudjelovanja vjernika. Upravo takvo žarko

sudjelovanje vjernika naime tijelom i dušom, vjerom, ufanjem i ljubavlju želi Crkva, traži sam značaj slavljenja, te na nj kršćanski puk po svojem krštenju ima pravo i dužnost.« (Obred Mise br. 1, 2, 3).

Za uzdržavanje, njegovanje i rast kršćanskog života potrebna je prema tradicionalnom učenju tišina, sabranost, ispitivanje savjesti, čitanje i meditiranje Božje Riječi i nadasve sjedinjavanje s trpećim i proslavljenim Kristom. Sve to imamo u Misi. Zato Crkva smatra Misu središtem kršćanskog života. U vidu uzdržavanja i njegovanja kršćanskog života Misa, može se reći, u naše vrijeme dobija još veće značenje. Dok uslijed buke, žurbe i zaposlenosti kršćani imadu sve manje vremena i volje za sabranost, meditiranje, Misa treba da često puta nadoknadi sve druge uvjete duhovnog života. Ona zapravo i sadrži sve, samo treba biti svjestan toga blaga i iskoristiti ga.

Već samim liturgijskim slavljem izražava se vjera kršćana. Ali ona pri tom postaje jača i življa, kako to lijepo kaže teološki aksiom: lex orandi, lex credendi. Tako liturgijsko slavlje postaje vježbalište vjere i drugih kršćanskih kreposti, premda glavni cilj liturgije nije davati apstraktnu pouku nego učiniti prisutnim Kristov misterij tako da ga vjernici razumiju i s njime se povežu.

Promjene u liturgiji naglasuju bogoslužje kao ishodište sveukupnog pastoralnog rada. Bogoslužni čini zadobivaju vodeću ulogu u naviještanju Radosne Vijesti i postaju osnovom kateheze. Svećenik treba, polazeći od liturgije, propovijedati vjeru i pokoru, da vjernike pripravlja na primanje sakramenata, da ih uči kako će držati sve što je Krist zapovijedio, da ih potiče na djela ljubavi, pobožnosti i apostolata, da budu svjetlo svijeta i da pred ljudima slave Oca. Zbog toga duh obnovljene liturgije i izričite crkvene odredbe traže, da bogoslužje bude prije svega duboko proživljeno, da bude razumljiv znak dublje stvarnosti te posve prilagođeno potrebama i zahtjevima određene crkvene zajednice.

Kako, kada i koliko uvoditi vjernike u slavljenje svete Mise?

U br. 29 Obreda Mise stoji: »Kad završi pozdrav naroda, tada misnik ili drugi sposoban službenik može s nekoliko riječi uvesti u Misu toga dana.«

Dakle »nakon pozdrava«, koji se obavlja propisanim obrascima, slijedi čin kojim svećenik ili drugi podesan službenik može vrlo kratko uvesti vjernike u Misu dana. Najavit će »program Mise«, osvijetliti ono što će se zbivati kod ovog zbora i pokazati smisao upravo ovog misnog slavlja. Potrebno je, da misnik taj pozdrav prilagodi zajednici koju predvodi. Njegovo uvodno »upozorenje« treba polaziti od života i prilika sabrane zajednice. Zatim treba da uvodi u otajstvo koje se slavi toga dana. I najzad treba pokazati povezanost svagdanjeg života zajednice sa zahtjevima riječi i otajstva, koje će se navijestiti i slaviti. Život kroz tjedan trebao bi biti polazna točka svećenikovih uputa i homilija, jer će prisutni onda vidjeti, da je taj sastanak povezan s njihovom zaokupljenošću i brigama. Međutim ne tako da bi se u sebe zatvorili, već da im se pomogne, kako bi shvatili da upravo euharistijsko slavlje treba postati ishodište za rješavanje tih njihovih svagdašnjih problema. Trebalo bi vrlo kratko istaknuti osnovnu misao, koju navješta Riječ Pisma ili značenje otajstva dana. Kratkoća pak, koja se zahtijeva, ne smije spriječiti da se istakne ključna misao. Prisutna zajednica osjeća nemoć, da riješi sve poteškoće i da u punini živi životom, koji je Krist donio. Stoga je potrebno, da se stalno obraća, da traži nove putove i rješenja za izgradnju života u Kristu Gospodinu. To sakupljanje i uvođenje u otajstvo koje se slavi od velike je važnosti za obnovu naših misnih slavlja. Prisutni će se osjetiti povezani, lakše će prihvatiti Riječ i sjediniti se s Kristom i s braćom. Međutim, misnik takva upozorenja treba davati i kod drugih misnih djelova, kao npr. u službi Riječi prije čitanja, prije euharistijske molitve te prije otpusta. Dobro je, da uvodna uputa iza pozdrava bude povezana s osnovnom misli homilije.« (Služba Riječi br. 2 str. 4—5)

Dakle novi Obred Mise predviđa, da svećenik ili netko drugi sposoban uvodi, upućuje prisutne na početku Mise poslije propisanog pozdrava, prije čitanja, prije euharistijske molitve i prije otpusta.

»Služba Riječi« u rubrici »Vodič kroz misu« donosi, moglo bi se reći obrasce, kako treba vjernike uvoditi u euharistijsko slavlje. Kad bi dušobrižnik te obrasce polako, jasno i glasno čitao, već bi to nešto koristilo. Ali time se ne bi postizao učinak koji Crkva želi: razumijevanje i do-

življavanje otajstva. Dušobrižnik treba da te misli usvoji, da se on sam prema mogućnostima spremi na euharistijsko slavlje, da razumije tekstove čitanja i molitava, da se udubi u otajstvo, da ga doživi. Treba da on osjeća duhovne potrebe vjernika, da bude prožet željom da njegovi vjernici žive od liturgije, da se ispravljaju od mana, da rastu u milosti, da napreduju u spoznaji Isusa Krista, da suosjećaju s Crkvom, da umiru i uskrisuju, da se kaju i raduju, da mole i zahvaljuju. On će to nastojati postići kratkim prikladnim riječima, uputama bez bučnosti i nametljivosti, ne razbijajući jedinstvo, ozbiljnost i svečanost svetog bogoslužja. Privezat će pažnju vjernika uz obrede, olakšat će im razumijevanje tekstova i doživljavanje otajstva, a ipak neće ubiti u njima slobodu djece Božje. Tako Misa više neće biti rutinirani, šablonski obred, na kojemu vjernici prisustvuju pasivno i dosađuju se.

Ima svećenika, koji još nisu shvatili ovu dužnost, pa ne uvode prisutne vjernike u Misu niti nedjeljom i blagdanom, a da se o ostalim danima i ne govori. I zato se kod njihovih Misa nije ništa jače promijenilo ni poslije liturgijske reforme: ostala je i dalje pasivnost vjernika, nezainteresiranost, neživotnost i dosađivanje. Neki svećenici odustaju od ove dužnosti radi malenog broja prisutnih vjernika. Maleni broj nije opravdani razlog, da se ova dužnost ne vrši. Ako kod naše Mise ima mnogo vjernika, to je lijepo i utješno. Ali nemojmo patiti od trijumfalizma. Liturgijske obrede treba obavljati dolično, dostojanstveno, razumljivo i pred malim zajednicama. Zašto ne bismo petorici, desetorici ili dvadesetorici prisutnih vjernika omogućili, da dožive misterij Mise, da se obogate i oni i mi s njima, isto kao da smo u velikoj katedrali punoj vjernika! Za slavljenje Euharistije, za njezinu vrijednost i cilj broj prisutnih vjernika ima akcidentalni aspekt.

Trudimo se, da i ovu dužnost upućivanja vjernika u Misu obavljamo, kako želi Crkva, dok ne shvatimo i mi i naši vjernici, da je Misa središte i izvor kršćanskog života, sunce svakog dana. Onda će doći vrijeme, kad mi svećenici nećemo trebati mnogo govoriti kod Mise, jer ćemo i mi, i vjernici radije slušati i razumijevati ono što nam sam Bog u Misi govori.

o. Milan Šešnić O P

SAKRALNO I SVAGDANJE U LITURGIJI

(Uz III instrukciju za provođenje liturgijske konstitucije)

Na svim područjima crkvenog života provodi se koncilska reforma. No uvijek iznova javlja se problem: da li smo u provođenju te reforme otišli predaleko ili smo tek na početku, da li je ono što radimo previše ili premalo, da li je dovoljno ili nije. Radi nejednakog mjerila pojedinih teoretičara i radi nejednake revnosti ljudi iz prakse dolazi svakog dana do mnogobrojnih nesporazuma. Osim toga svakog dana iskrsavaju mnogi problemi koje Koncil nije imao pred očima, pa se također nameće problem: da li su nam potrebna i druga mjerila osim koncilskih.

Područje liturgijske reforme svima nam je pred očima i zasijeca u svagdanji život, pa su i problemi liturgijske orijentacije gotovo svagdašni i nesporazumi su vrlo česti.

Sveti Zbor za bogoslužje izdao je nedavno osnovnu normu za otklanjanje tih nesporazuma, za svođenje na pravu mjeru pretjeranosti i nedostataka. To je **treća instrukcija za provođenje koncilske konstitucije o sv. liturgiji.** Datirana je 5. rujna, a objavljena početkom studenog prošle godine.

Za naše čitaoce iznijet ću iz te instrukcije one pojedinosti koje nam mogu pomoći da bolje shvatimo put kojim — po želji vrhovne crkvene uprave — treba ići liturgijska obnova.

Treba zaustaviti desakralizaciju

Prema shvaćanju svih naroda i svih religija kroz svu povijest čovječanstva, bogoslužje treba biti ostvarenje onoga što izražava prekonij u Svetoj noći Uskrsnog bdijenja: »Združuje se nebesko sa zemaljskim, a božansko s ljudskim«. Po samoj naravi stvari u bogoslužje ulaze ljudski elementi koji se do neke mjere izdvajaju iz onoga što je svagdašnje i obično prema onom što je božansko. Liturgijski oblici, tekstovi, gesti, melodije, posuđe, namještaj, a na poseban način osobe obilježeni su nekom izdvojenošću od onoga što je svagdanje i upravo tu izdvojenost označavamo izrazom — s v e t o s t. Svetost je glavno obilježje bogoštovnog prostora, kako to izražava 92. psalam: »Kući tvojoj, Gospodine, pripada svetost u sve dane.«

Sasvim je očigledno da je kroz zadnjih nekoliko stoljeća na području rimskog obreda ovo izdizanje liturgijskih elemenata nad onim što je svagdašnje postalo takovo da većina kršćana više nije doživljavala njihovu vezu sa zemaljskim životom.

Stoga se još prije Koncila osjetila potreba da se liturgija približi svakodnevnom životu. Koncil je u tom pogledu donio mnoge odluke. Na to se osobito odnosi uvođenje živog jezika. Međutim se vani po svijetu (a počelo je ponešto i kod nas!) išlo predaleko: mjesto oltara obični stol, mjesto liturgijske odjeće svagdanja, mjesto kaleža obična čaša (nešto od te tendencije došlo je do izražaja u polemici o »kaležu« i »čaši« u misnom kanonu!), mjesto beskvasnog kruha kvasni, mjesto sakralne glazbe džez...

Sakralnost je bitna oznaka liturgije. Stoga **desakralizaciju treba zaustaviti,** a učinjene ekscese popraviti i svesti na pravu mjeru. To je najuočljivija svrha treće Instrukcije za provođenje liturgijske konstitucije, koja počinje riječima »Liturgicae instaurationes« (u daljnjem tekstu LI). Evo nekoliko najznačajnijih mjera koje ova instrukcija stavlja za sprečavanje desakralizacije bogoštovlja:

— Nitko ne smije samovoljno bilo što uvoditi u obrede ili ih mijenjati (LI, br. 1).

— Promjene liturgijskih tekstova može vršiti jedino crkvena vlast (LI, br. 1).

— Za vrijeme sv. Mise imaju se čitati jedino čitanja uzeta iz Sv. Pisma, a nipošto nije dozvoljeno čitati bilo kakav drugi tekst (LI, br. 2a).

— Homilija spada isključivo na svećenika, a vjernicima nisu dozvoljene nikakve opaske, upadice ili dijalog (LI, br. 2a).

— Kruh za euharistiju mora biti beskvasan i pažljivo pripravljen (LI, br. 5).

— Kod izrade svetog posuđa dana je nešto veća sloboda u pogledu tvari i oblika, kako bi različiti narodi mogli svoju kulturnu baštinu unijeti u liturgiju, ali nipošto nije dozvoljeno da se to posuđe tretira nemarno i nečasno. Crkveni namještaj i liturgijska odjeća, slično kao i sveto posuđe, mora se razlikovati od onoga što je u svakodnevnoj upotrebi, a ono što se upotrebljava u običnom životu ne smije se uptrebljavati u liturgiji (LI, br 8a).

Jedan sasvim sitan ali očigledan primjer desakralizacije imali smo u cijeloj Hrvatskoj kroz prošlu godinu kada smo

svakog dana na početku Evanđelja govorili: »Čitanje Evanđelja po...« (Usp. Nedjeljna čitanja B). Za godinu C ipak svaki put stoji: »Čitanje **svetoga** Evanđelja po...« U latinskom tekstu stoji **»sancti Evangelii«** (Usp. Ordo Missae 1969, Missa cum populo, n. 12, Missa sine populo, n. 10. Također Missale Romanum 1970, p. 388 i 481).

Pojednostavljenje — ali ne preko mjere

Koncil je odredio da se pojednostavne liturgijski obrasci, kretanje i čini, da se cijela liturgija odlikuje plemenitom jednostavnošću (Liturgijska konstitucija, br. 34). Međutim ponegdje se u tom pogledu već prekoračila mjera. Ova instrukcija želi to pretjerano pojednostavljivanje zaustaviti: »Ne smiju se prekoračiti određene granice, jer koji to čine liturgiji otimlju svete znakove i njezinu vlastitu ljepotu, koja je potrebna da se u kršćanskoj zajednici može sveti misterij dolično vršiti i dostojno doživjeti preko onoga što se vidi« (LI, br. 1).

Liturgijsko pučko pjevanje

Koncilski i pokoncilski dokumenti svim silama nastoje unaprijediti sudjelovanje puka u liturgiji pjevanjem svetih pjesama. I ova najnovija instrukcija ponovno određuje da se posveti najveća pažnja onom što će puk kod Mise pjevati. Prvenstveno bi to trebalo biti općenito propisane Misne pjesme. Ako to već nisu pjesme koje se nalaze u »Rimskom gradualu« ili u »Jednostavnom gradualu«, onda to moraju biti tekstovi odobreni od Biskupske konferencije. Ti tekstovi moraju računati na shvaćanje vjernika, a moraju biti dobro usklađeni s pjedinim svetim vremenima i različitim djelovima bogoslužja (LI, br. 3b i c). Ono što je kod nas u ovom pogledu učinjeno (Usp. Red Mise, Zagreb 1969, str. 5) sasvim je nedovoljno, a djelomično i sasvim neprikladno (Usp. članak Pučki gradual, »Služba Božja« 1970, br. 2, str. 91—100). Malo što oduzima liturgiji obilježje sakralnosti koliko unošenje neskladnih i svakodnevnih pjesama u svete čine.

Veliku pažnju treba posvetiti glazbalima i melodijama; ali još veću pažnju treba posvetiti tekstovima. »Premda Crkva ne odbacuje nikakvu vrst glazbe od liturgijskih čina, ipak treba smatrati da nije svaka vrst vokalne ili instrumentalne glazbe jednako prikladno sredstvo za gajenje po-

božnosti i izražaj Kristova misterija. Liturgijska glazba mnogo doprinosi bogoštovlju. Stoga mora biti obilježena svetošću i ljepotom, mora biti prožeta liturgijskim duhom i usklađena s prirodom svakog pojedinog dijela bogoslužja. Ne smije zapriječivati aktivno sudjelovanje cijele zajednice, nego naprotiv mora usmjerivati pažnju njihova uma i osjećaje njihova srca na svete čine koji se vrše« (LI, br. 3c).

Uloga ženâ u liturgiji

Ženama je jednako kao i muškarcima svojstvena uloga cjelokupne zajednice Božjeg naroda u liturgiji (sudjelovanje u pjevanju, prikazivanju darova i pričesti). Ipak prema tradiciji nije dozvoljeno da žene poslužuju svećenika kod oltara, dapače niti u crkvama i kapelama ženskih samostana, koledža i drugih ustanova (LI, br. 7).

U okviru liturgijskih propisa ženama je dozvoljeno:
— čitati Misna čitanja osim Evanđelja,
— predmoliti nakane Molitve vjernika,
— vršiti službu zborovođe, svirati orgulje i druge instrumente,
— čitati napomene (didaskalia) koje pomažu vjernicima da bolje razumiju obrede,
— dočekati pojedine vjernike na ulazu u crkvu i odrediti im mjesto u crkvi,
— redati procesije,
— sakupljati doprinose vjernika (LI, br. 7 a-e).

Stabilnost

Instrukcija uporno traži da se konačno, poslije mnogih pokusa i preinaka, ustale liturgijske forme, posebno liturgijski prostor. Tu dolaze izrazi »stabilis forma« i »stabilis dispositio« (LI, br. 10). Konačnim izdanjem liturgijskih knjiga prestaju eksperimenti i prelazne forme (LI, br. 12).

U vezi s onim što se odnosi na misnu liturgiju u prvom redu moraju biti stabilni:
— glavni oltar u crkvi,
— ambon s koga se naviješta Riječ Božja,
— sjedište svećenika koji predsjeda svetom skupu.

Neke pojave koje je vrhovna crkvena uprava označila kao neskladne (provizorni oltar uz glavni oltar, pokretni leđir) još uvijek traju a trebala bi prestati (LI, br. 10).

Još dvije pojedinosti

Jedna vrlo interesantna novost koju donosi ova instrukcija jest da **akoliti** koji su zaređeni od biskupa kao akoliti bez ičijeg posebnog ovlaštenja mogu, dok celebrans pričešćuje s hostijom, u okviru liturgijskih propisa pričešćivati s kaležom, a ako je potrebno i s hostijama (LI, br. 6c i d). Ova novost obnavlja praksu starodrevne Crkve. Čitamo da je sv. Tarzicije akolit nosio pričest utamničenima.

Još jedna interesantna odredba: da se norma, koje se Crkva držala kod izdavanja liturgijskih knjiga na latinskom jeziku, mora obdržavati i kod izdanja na živom jeziku — treba paziti da se ne doznaju imena prevodilaca i autora pojedinih nanovo sastavljenih tekstova i melodija. To umanjuje poštovanje prema liturgiji koja je svojina cjelokupne Božje zajednice (LI, br. 11). Na ovo se pazilo pred četrdesetak godina prigodom izdanja »Rimskog obrednika«, a kod novijih izdanja nije se pazilo.

* * *

Za sadašnje razdoblje liturgijske obnove instrukcija o kojoj je ovdje govor upotrebljava izraz **»cvjetno proljeće«** (LI, br. 13). Mnogi liturgijski pisci prije Koncila rado su upotrebljavali izraz »sveto proljeće« ili »liturgijsko proljeće«.

Sve što se zbiva u proljeće uglavnom nas veseli. No uz cvijeće u proljeće također niče korov i trnje.

U ovom času pokoncilskog proljeća potrebno nam je mnogo proljetnog poleta, ali nam je još potrebnije da bude uz nas Božja Mudrost, o čijem djelovanju među ljudima knjiga Sirahova upotrebljava proljetne slike:

»Kao tamjan nepomiješani ispunila sam mirisom prebivalište svoje i moj je miris kao miris izabranog balzama.

Kao stablo terebinovo raširila sam grane svoje i grane moje donose rod slave i časti.

Kao loza ugodno mirišem i cvijeće moje rađa milinom i bogatstvom« (Sir 21—23).

Fra JURE RADIĆ

NAJTEŽA NEVOLJA NAŠIH EUHARISTIJSKIH MOLITAVA

Dvaput sam već poslao biskupskoj konferenciji konkretne napomene da je prijevod uvoda u pretvorbu u prijevodu gramatički nemoguć i netočan. Najteže komplikacije dolaze s prijevodom riječi »benedixit«, koja dolazi dvaput u trećoj i jednom u četvrtoj euh. molitvi. U latinskom tekstu nema riječi »tebe« blagoslovi. Ta je, dakle, riječ čisti dodatak, izmišljen u nas od dvaju uvaženih bogoslova i liturgičara, Tomislava Šagi-Bunića i O. Kirigina.

Nema sumnje da latinska riječ »benedixit« kao i »gratias agens« u ovim tekstovima potječe iz židovske riječi »Berakha«, nema također nikakve sumnje da je ta riječ u Starom Zavjetu značila dati Bogu hvalu. Ipak se u Novom Savezu značenje riječi promijenilo i to naši učenjaci nisu primijetili. Evo dokaza za to na temelju tekstovne kritike:

Vulgata konstantno riječ »eulogein« prevodi riječju »benedicere«, a riječ »euharistein« riječju »gratias agere«. Kada stilski i gramatički tekst detaljnije analiziramo, očito je da riječ »eulogein, eulogesas« itd. u euharistijskim perikopama i katehezama u Novom Zavjetu više ne znači »dati Bogu hvalu«, nego »blagoslivljati«, »posvećivati« onaj predmet, kruh, vino, što ga Isus drži u rukama. Evo dokaza za ovo mišljenje:

»Eulogesen tous artous« — »benedixit panes« (Mk. 6, 41; Lk 24, 30); »eulogesen autous« - »benedixit illis« (panibus) Lk 9, 16; potpuno je jasan upravo najstariji biblijski euharistijski spis, poslanica Korićanima: »poterion tes eulogias **ho** eulogoumen« — »Calix benedictionis **cui** benedicimus!« Kako god se tko pokušavao izmicati, ovdje ne može nikud izmaći! Izraz je potpuno jasan! 1 Kor 10, 16!

Pregledao sam osim toga liturgijske tekstove prve Crkve koliko sam uspio. Svi su jasni, prevode riječ u ovom istom smislu kako je rečeno gore. Možemo izuzeti Didache 9, 1 na koju se upravo naši spomenuti učenjaci pozivaju, ali taj tekst u strogom smislu ne spada na samu euharistiju. Osim toga u navedenom smislu citira ga i sv. Ignacije Antiohijski, Irenej Adversus Haereses 3,11, 5 itd. Valja priznati da riječ »eulogein« u ostalim tekstovima Novoga Zavjeta češće znači davanje hvala Bogu (usp. Otk 5,12; 7,12), ali nema sumnje da je u euharistijskim tekstovima izraz u prvoj Crkvi proprimio drugo značenje, premda je ta riječ, kako rekoh, sigurno prevedeni Berakha, što je Tomislav

Šagi negdje našao kao i ja. Šteta je samo što nije proveo tekstovne kritike! U svim liturgijskim tekstovima značenje je ili jasno ovakvo kako sam naveo ili je nejasno. Ali znamo da treba nejasna mjesta tumačiti prema jasnima, a ne obrnuto!

Prema tome vrijeme bi već bilo da otpadnu nemoguće gramatičke nevolje u našim euharistijskim molitvama.

Poslao sam gornje bilješke i »Kršćanskoj sadašnjosti« kod koje postoji odbor za prevođenje liturgijskih tekstova. Molio sam da mi odgovori, ali se ušutjela. Stoga sam i odlučio ove bilješke javno iznijeti. Koji su tekstovi što bi ih **osobito** trebalo ispraviti?

Najgori je tekst u trećoj euharistijskoj molitvi koja glasi ovako: »... uze kruh, tebi zahvali, tebe blagoslovi, razlomi i dade...« Gramatički ovo znači da razlomi Boga Oca i da njega dade učenicima. Ista je nevolja s kaležom u trećem i četvrtom kanonu! Onaj **»tebe«** je čisto povlađivanje spomenutoj dvojici naših učenjaka koji nisu proveli tekstovnu kritiku nego samo vanjske okolnosti kao i činjenicu odakle riječ »benedicere« u ovim tekstovima potječe, a zaboravili su provjeriti ima li ona u tim tekstovima uistinu značenje koje joj oni imputiraju. Uostalom »Didache« je tekst prvih kršćana koji su bili židovski nastrojeni! Osim toga kod literarnih ili književnih vrsta moramo uvijek pripaziti kakvo je značejne riječ imala u ono vrijeme kad je dotična vrsta npr. euharistijska molitva bačena na papir, a ne kako je imala 500 godina prije ili kasnije. Budimo, dakle, vjerni tekstovima euharistijskih molitava kako oni glase.

Predlažem, dakle, da se onaj »tebe« u euharistijskim molitvama jednostavno izbaci kako bi tekst bio ne samo našem puku razumljiv i podnošljiv, nego i točno preveden, a ne povlađivanje nekim učenim, u sebi točnim pretpostavkama, ali takvim koje s dotičnim smislom teksta uopće nemaju nikakve veze.

RADOGOST GRAFENAUER

LITURGIJSKI KULT SV. NIKOLE TAVELIĆA

Kanonizacija sv. Nikole jedinstven je religiozni događaj od osobitog značaja za cijeli hrvatski narod. Da shvaća važnost ovog događaja, narod je pokazao prigodom slavlja u Rimu i u Šibeniku.

Šagi negdje našao kao i ja. Šteta je samo što nije proveo tekstovne kritike! U svim liturgijskim tekstovima značenje je ili jasno ovakvo kako sam naveo ili je nejasno. Ali znamo da treba nejasna mjesta tumačiti prema jasnima, a ne obrnuto!

Prema tome vrijeme bi već bilo da otpadnu nemoguće gramatičke nevolje u našim euharistijskim molitvama.

Poslao sam gornje bilješke i »Kršćanskoj sadašnjosti« kod koje postoji odbor za prevođenje liturgijskih tekstova. Molio sam da mi odgovori, ali se ušutjela. Stoga sam i odlučio ove bilješke javno iznijeti. Koji su tekstovi što bi ih **osobito** trebalo ispraviti?

Najgori je tekst u trećoj euharistijskoj molitvi koja glasi ovako: »... uze kruh, tebi zahvali, tebe blagoslovi, razlomi i dade...« Gramatički ovo znači da razlomi Boga Oca i da njega dade učenicima. Ista je nevolja s kaležom u trećem i četvrtom kanonu! Onaj **»tebe«** je čisto povlađivanje spomenutoj dvojici naših učenjaka koji nisu proveli tekstovnu kritiku nego samo vanjske okolnosti kao i činjenicu odakle riječ »benedicere« u ovim tekstovima potječe, a zaboravili su provjeriti ima li ona u tim tekstovima uistinu značenje koje joj oni imputiraju. Uostalom »Didache« je tekst prvih kršćana koji su bili židovski nastrojeni! Osim toga kod literarnih ili književnih vrsta moramo uvijek pripaziti kakvo je značejne riječ imala u ono vrijeme kad je dotična vrsta npr. euharistijska molitva bačena na papir, a ne kako je imala 500 godina prije ili kasnije. Budimo, dakle, vjerni tekstovima euharistijskih molitava kako oni glase.

Predlažem, dakle, da se onaj »tebe« u euharistijskim molitvama jednostavno izbaci kako bi tekst bio ne samo našem puku razumljiv i podnošljiv, nego i točno preveden, a ne povlađivanje nekim učenim, u sebi točnim pretpostavkama, ali takvim koje s dotičnim smislom teksta uopće nemaju nikakve veze.

RADOGOST GRAFENAUER

LITURGIJSKI KULT SV. NIKOLE TAVELIĆA

Kanonizacija sv. Nikole jedinstven je religiozni događaj od osobitog značaja za cijeli hrvatski narod. Da shvaća važnost ovog događaja, narod je pokazao prigodom slavlja u Rimu i u Šibeniku.

Svima nam je očigledno da je završila jedna etapa u kultu našeg sveca i da započinje druga. Do kanonizacije je bilo dozvoljeno i širilo se na različite načine privatno štovanje, a liturgijsko je bilo vrlo ograničeno. Privatno štovanje pojedinaca i pojedinih zajednica treba zadržati i unapređivati, a liturgijskom se štovanju sada poslije kanonizacije **otvaraju najšire mogućnosti.**

Koje su to mogućnosti? Nije mi poznato da je itko u našoj javnosti na to skrenuo pažnju. Ovi reci žele to pitanje naglasiti i iznijeti nekoliko smjernica za odgovor.

1. U cijeloj Crkvi i franjevačkom redu

Kao i svi kanonizirani sveci sv. Nikola Tavelić je **upisan u Rimski martirologij.** A prema liturgijskim zakonima svecima upisanim u Martirologij može se iskazivati liturgijski kult na cijelom svijetu. To znači konkretno:

— Može se njemu na čast moliti **časoslav.** Cjelokupna dnevna služba ili pojedini časovi. Ono što nema posebno kao na dane svetih **mučenika.**

— Može se u okviru liturgijskih zakona držati prigodna (votivna) **Misa.** Sama svećenikova pobožnost ili kojeg pojedinog vjernika dovoljan je razlog da to bude kada je u kalendaru neobvezatan spomen ili ferija preko godine. Radi pobožnosti cijele sakupljene zajednice može to biti i na dane kad je u kalendaru obvezatan spomen. O tome sudi upravitelj crkve ili sami misnik.

Njegovim se imenom mogu nazivati oltari, crkve, redovničke zajednice i provincije. Također ga se može uzeti da bude zaštitnik (patronus). U smislu br. 28. i 34. Instrukcije Sv. Zbora za bogoštovlje od 24. lipnja 1970. to jedno i drugo je dozvoljeno za svece a nije dozvoljeno za blaženike bez posebne dozvole sv. Stolice.

Da li će ime sv. Nikole Tavelića biti unesedno u kalendar cjelokupne Crkve i u litanije svetih, treba da prosudi vrhovna crkvena vlast.

Kako je sv. Nikola bio frajnevac, dolikuje da se u franjevačkom redu posebno štuje. No spomenuta instrukcija (br. 17) određuje da se u onim redovima koji imadu mnogo svetaca — a u tom se upravo ističe franjevački red — izaberu samo neki koji imadu veće značenje za cijeli red. U vidu kakonizacije koja je imala naskoro uslijediti, na prijedlog niže potpisanog kao člana komisije za reformu ka-

lendara franjevačkog reda, u ožujku prošle godine određeno je da se sv. Nikola Tavelić svetkuje kao **neobvezatni spomendan** u redu male braće, konventualaca, kapucina i samostanskih trećoredaca.

2. **U hrvatskom narodu**

Ono što je predviđeno ili odobreno za cijelu Crkvu dolikuje da se prije svega provodi kod nas u Hrvatskoj, tim više što je to naš prvi i jedini kanonizirani svetac. Motu proprio o reformi kalendara od 14. veljače 1969, br. 49. određuje: »Pojedine Crkve neka na osobit način štuju svoje vlastite svece«. Ta odredba dopunja ono što određuje koncilska liturgijska konstitucija da se u kalendaru cijele Crkve ostave imena samo onih svetaca »koji imadu posebno značenje za cjelokupno kršćanstvo« (br. 111).

Što konkretno?

Dozvoljeno je, a dolikuje da se i provede, da se **njegovo ime unese u litanije svetih,** u litanije Uskrsnog bdjenja i u litanije kod obreda posvećenja i svečanih blagoslova, kod ređenja i redovničkog zavjetovanja. Za pojedine slučajeve to unošenje u litanije spada na upravitelja crkve. Da to bude permanentno za teritorij cijele Hrvatske, može odrediti Biskupska konferencija. Mislim da je dovoljno staviti zaziv »Sveti Nikola, moli za nas« bez prezimena, jer u litanijama nema ni jednog drugog Nikole. Liturgijski propisi određuju da se taj zaziv stavi na odgovarajućem mjestu »suo loco«. To mjesto je u litanijama svetih iza imena sv. Tome Becketa, a u litanijama Uskrsnog bdjenja, posvećenja i blagoslova iza imena sv. Lovre.

Najvažnije na što u ovom članku želim skrenuti pažnju naše hrvatske katoličke javnosti jest — da je dozvoljeno i dolikuje da se to ostvari, da se **njegovim imenom nazivlju oltari, crkve, redovničke zajednice i provincije,** da ga se izabere **za zaštitnika mjesta, gradova, biskupija, redovničkih zajednica i CJELOKUPNOG HRVATSKOG NARODA.** Ovo zdanje je posebno važno i aktualno, jer hrvatski narod kao cjelina nema do sada u liturgijskom smislu zaštitnika (patronus). To je tim važnije, jer je prigodom vanjske svetkovine u nedjelju do sada (dok je bio blaženik!) prema Kodeksu rubrika mogla biti njegova Misa, dok sada naprotiv (premda je svetac!) u smislu najnovijih liturgijskih propisa može biti jedino ako je naslov crkve u dotičnoj

crkvi, ako je zaštitnik grada u cijelom gradu, ako je zaštitnik biskupije u svim crkvama u biskupiji izuzevši redovničke, i ako je zaštitnik naroda u svim crkvama na teritoriju cijelog naroda. Sada je naime dozvoljeno držati Misu u nedjelju od vanjske svetkovine jedino u slučaju ako bi ta svetkovina kad dođe u nedjelju imala prednost pred nedjeljom, a prema br. 59. propisa novog kalendara to su samo »sollemnitates et festa Domini«. Propis o Misi na izvanjsku svetkovinu u nedjelju ovdje je vrlo aktualan. Stoga ga donosim doslovno na latinskom: »Ad bonum pastorale fidelium procurandum, in dominicis per annum, licet eas celebrationes agere, quae infra hebdomadam occurrunt, quaeque ipsorum fidelium pietati sunt acceptae, **dummodo hae in tabula praecedentiae ipsi dominicae praeponantur.** De his celebrationibus dici possunt omnes Missae, quae concurrente populo celebrantur« (Normae de anno liturgico et de calendario, n. 58).

Da potaknem cijeli hrvatski narod na razmišljanje a kompetentne na donošenje odluke iznosim ovdje liturgijske propise koji se na ovo odnose:

»Za zaštitnika naroda, pokrajina, biskupija, mjesta, redovničkih obitelji, družba i moralnih osoba mogu se izabrati samo sveci, to jest oni koji se pod tim nazivom propisno štuju.

Što se tiče liturgijskog svetkovanja, ono pripada samo zaštitnicima izabranim i postavljenim po drevnom štovanju ili od pamtivijeka prihvaćenim. Ostalim pak, koji se nazivlju zaštitnici u širem smislu iz čiste pobožnosti, ne pripada nikakvo liturgijsko pravo.

Zaštitnika treba da **izabere kler i narod,** a biskup ili druga zakonita crkvena vlast da odobri. Izbor i odobrenje treba da potvrdi Sveti zbor za bogoslužje.

Ako se radi o zaštitnicima reda ili družbe ili redovničke ustanove ili njihove provincije, izbor obavljen od onih na koje spada te odobren od zakonite vlasti redovničke obitelji, treba da potvrdi isti Sveti zbor za bogoslužje.

Glavni zaštitnik od sada neka bude jedan . . .

Zaštitnici nekoć postavljeni zbog posebnih povijesnih prilika, isto tako zaštitnici izabrani zbog izvanrednih događaja, npr. zbog kuge, rata ili druge nevolje, ili zbog posebnog a sada smanjenog štovanja, ubuduće neka se više ne štuju kao zaštitnici.« (Instrukcija o posebnim kalendarima i vlastitim službama, br. 28—33).

U koliko sv. Nikola bude izabran za zaštitnika, na onom području za koje je izabran treba njegovo ime staviti u kanon br. III (Usp. Missale Romanum 1970, Ordo Missae n. 114).

3. Liturgijski tekstovi

Bez obzira na to da li će sv. Nikola biti izabran kao zaštitnik ili ne, potrebno se pobrinuti za vlastite tekstove Mise i Časoslova, jer će njegovo ime u svakom slučaju biti u kalendarima svih biskupija i redova.

U vezi s izborom i sastavljanjem liturgijskih tekstova evo nekoliko najnovijih propisa:

»Kod izmjene vlastitih tekstova Misa neka se prikladno razlikuju tekstovi, koji spadaju na Misal od onih koji spadaju na lekcionar.

Na Misal spada: antifona za ulaz, zborna molitva, molitva nad prinosima, predslovlje, antifona za pričest, molitva poslije pričesti. Ovima se može dodati svečani blagoslov ili molitva nad pukom.

Namjena je antifone za ulaz uvesti duh onih koji su se skupili u značenje svetkovine. Sadržaj ima biti takav da se može i čitati, kad se ne pjeva, dapače takav, da ga svećenik može upotrijebiti kao osnovu za napomenu na početku. Antifona za pričest mora na neki način označivati svezu s euharistijskim otajstvom.

Od molitava, samo zborna molitva ima izravni odnos sa svecem, koji se slavi; dobro je, da istakne vlastitu narav samoga sveca, uvid u njegov duhovni život ili u njegovu apostolsku djelatnost, izbjegavajući izraze, koji navode isto, npr. čudesa ili utemeljenje redovničke obitelji. Naprotiv, molitva nad prinosima i poslije pričesti izravno se odnose na euharistijsko otajstvo; ako se u njih umetne spomen sveca, to neka bude samo neizravno. U novom Rimskom misalu nalaze se primjeri i za molitve nad pukom i za svečane blagoslove, koji se u nekim danima ili prigodama mogu izreći prije konačnog blagoslova.

Predslovlje mora izražavati vlastiti sadržaj zahvale koji prožimlje Euharistiju u danima ili vremenima u kojima se samo predslovlje upotrebljava. Njegov stilski oblik nije prošnja, nego proslava Boga po Kristu Gospodinu zbog nekog posebnog pogleda na otajstvo spasenja.

U raspoređivanju vlastitih Časoslova i Misa, bilo s obzirom na opće uređenje, bilo s obzirom na načelo pisanja teksta i na naslove i na način označivanja knjiga Sv. Pisma ili djela svetih otaca, treba imati pred očima uzor, koji se nalazi u tipičnim izdanjima Časoslova i Misala, tiskanim bilo latinskim bilo narodnim jezikom.

Dolikuje da se kod tiskanja Misala i Časoslova za neki narod ili za šire područje uvrste na svom mjestu među svetkovine općeg kalendara one svetkovine koje su vlastite čitavom narodu ili širem području; a one koje su vlastite samo nekom njihovu dijelu, npr. kraju ili biskupiji, neka se stave u posebni dodatak.

Da bi se prikladno mogli obraditi tekstovi, koje u Misi i u Časoslovu treba pjevati, neka se navedu zgodni napjevi, koji se mogu upotrijebiti, pazeći na propise, koji vrijede za način izvođenja svakog pjevanja i mogućnost da se jedan tekst zamijeni drugim. A što se tiče Mise, neka se navede psalam koji se ima pjevati kod ulaza i kod pričesti, te antifona i psalam koji se imaju pjevati na prikazanju« (Instrukcija o posebnim kalendarima i vlastitim službama, br. 39—40 i 45—47).

Svi se ti propisi odnose ne samo na liturgijsko štovanje sv. Nikole Tavelića nego i na druge vlastite svetkovine cijelog hrvatskog naroda i pojedinih biskupija i redova.

Dosadašnji kalendari i dosadašnji tekstovi moraju se revidirati kroz **pet godina** (Instrukcija o posebnim kalendarima i vlastitim službama, br. 4). Ako želimo da doista bude sve uređeno kroz pet godina, treba početi odmah danas.

Fra Jure RADIĆ

R. Schnackenburg

KRISTOVO ROĐENJE
bez mita i legende

Izuzev male iznimke, naše je vrijeme zbrisalo Božićnu romantiku. Tajanstvena Betlehemska štalica i nebeskim sjajem obasjano polje s pastirima, kao da više ne pristaju u duhovni pejsaž današnjice. Pod svjetlom reflektora gubi se čar svete noći. Više nas ne diraju legende koje govore o tome kako su se one noći sve stvari nekako čudesno bile

U raspoređivanju vlastitih Časoslova i Misa, bilo s obzirom na opće uređenje, bilo s obzirom na načelo pisanja teksta i na naslove i na način označivanja knjiga Sv. Pisma ili djela svetih otaca, treba imati pred očima uzor, koji se nalazi u tipičnim izdanjima Časoslova i Misala, tiskanim bilo latinskim bilo narodnim jezikom.

Dolikuje da se kod tiskanja Misala i Časoslova za neki narod ili za šire područje uvrste na svom mjestu među svetkovine općeg kalendara one svetkovine koje su vlastite čitavom narodu ili širem području; a one koje su vlastite samo nekom njihovu dijelu, npr. kraju ili biskupiji, neka se stave u posebni dodatak.

Da bi se prikladno mogli obraditi tekstovi, koje u Misi i u Časoslovu treba pjevati, neka se navedu zgodni napjevi, koji se mogu upotrijebiti, pazeći na propise, koji vrijede za način izvođenja svakog pjevanja i mogućnost da se jedan tekst zamijeni drugim. A što se tiče Mise, neka se navede psalam koji se ima pjevati kod ulaza i kod pričesti, te antifona i psalam koji se imaju pjevati na prikazanju« (Instrukcija o posebnim kalendarima i vlastitim službama, br. 39—40 i 45—47).

Svi se ti propisi odnose ne samo na liturgijsko štovanje sv. Nikole Tavelića nego i na druge vlastite svetkovine cijelog hrvatskog naroda i pojedinih biskupija i redova.

Dosadašnji kalendari i dosadašnji tekstovi moraju se revidirati kroz **pet godina** (Instrukcija o posebnim kalendarima i vlastitim službama, br. 4). Ako želimo da doista bude sve uređeno kroz pet godina, treba početi odmah danas.

Fra Jure RADIĆ

R. Schnackenburg

KRISTOVO ROĐENJE
bez mita i legende

Izuzev male iznimke, naše je vrijeme zbrisalo Božićnu romantiku. Tajanstvena Betlehemska štalica i nebeskim sjajem obasjano polje s pastirima, kao da više ne pristaju u duhovni pejsaž današnjice. Pod svjetlom reflektora gubi se čar svete noći. Više nas ne diraju legende koje govore o tome kako su se one noći sve stvari nekako čudesno bile

izmijenile, a hladno raspitkivanje se ne zaustavlja čak ni pred biblijskim izvještajima: Što se zapravo tada bilo dogodilo? Treba li pojavu anđela pred pastirima, nebeski sjaj, čete anđela i njihove hvalospjeve shvatiti kao stvarni događaj? Uostalom, zašto ove čudne pojave nisu naišle na jači odjek u židovskoj zemlji? Tko bi se zadržao samo kod doslovnog tumačenja, riskirao bi da ljudi današnjice čitavi taj Božićni izvještaj prihvate samo kao priču za djecu, ili pak kao plod pobožne fantazije. Koliko god to bilo za neke kršćane mučna stvar, ta pitanja ipak čine vjeri stanovitu uslugu, jer proučavajući ih otpast će naslage koje je stvorilo vrijeme, a na javu će izbiti nekadašnja, stara, jednostavna slika.

Lukin izvještaj o Isusovu rođenju

Egzegeza, koja proučava način na koji biblijski autori prikazuju Isusovo rođenje, svakako razlikuje sâm podatak o Isusovu rođenju (Lk 2, 1—7) od pripovijesti o pastirima, koja (2, 8—20) je zbog svrhe širenja vjere znatno proširena. Već u kratkom izvještaju o rođenju treba uočiti dvostruku težnju, koja je izražena istim riječima (»dogodilo se«): spominjanje »popisivanja poreza« (2, 1—3), što je i bio stvarni povod Josipovu i Marijinu putu u Bethelem (2, 4—5), i dva kratka retka, koja govore o rođenju Djeteta (2, 6—7). Ove škrte, a ujedno i pune pretenzija, rečenice o tome, kako je Dijete došlo na svijet, vjerojatno su govorile o jednoj staroj obavjesti, koja je Luki bila poznata. Iz nje saznajemo o jednom svakodnevnom — pod izvjesnim okolnostima veoma skromnom — događaju: rodilo se Dijete u štalici i položeno je u jaslice »jer u prenoćištima za nj nije bilo mjesta«.

Nije jednostavno povezati taj događaj s popisivanjem poreza. Ako ga evanđelist opisuje kao prvo popisivanje koje se provelo u rimskom kraljevstvu pod vladavinom cara Augusta zamjerit će se historičaru. Jer je poznat popis poreza iz godine 6. po Kr. koji je bio doveo do ustanka Jude Galilejca i do stvaranja stranke Zelota. Za taj popis znao je i Luka (Dj 5, 36); no spomenuti popis poreza, o kojem se govori u pripovijesti o rođenju, morao se dogoditi vjerojatno nekih 14 godina ranije, za vrijeme kralja Heroda Velikoga (14 pr. Kr.). Ovo rano popisivanje za vrijeme upravljanja Kvirinija ne može se dokazati historijskim činjenicama, u najbolju ruku može se samo pretpostaviti u uspoređivanju

s ostalim provincijama. Da se Isus rodio za vrijeme vladavine čuvenog, ali i despotskog vladara Heroda Velikoga, prihvaćeno je u kršćanskoj tradiciji kao sigurno (Mk 2, 1; usp. Lk 1, 5). Ma koliko trebalo s historijskog stanovišta prosuditi točnost te vijesti, očito je da je Lukina namjera bila da Isusovo rođenje stavi u povijesni okvir. I pojavu Ivana Krstitelja on opisuje s potpunim kronološkim podacima (3, 1). »Ono što se dogodilo u svoj zemlji židovskoj«, pojava Isusa iz Nazareta (Dj 10, 37 sl) zapisano je posve jasno unutar povijesnih okvira. Isusovo rođenje nije mit, nego historijski događaj. On nije ni heroj ni polubog iz starih priča, nego čovjek, koji se rodio kao nejako dijete, Dijete siromašnih roditelja, za koje nije bilo mjesta u gostinjcu.

U trenutku rođenja okružuje ga bijeda i neimaština: to je ono bitno što je trebalo da kaže ova bilješka. Tajna njegova božanskog porijekla ovdje se ne spominje (Lk 1, 26—38).

Drugačije je s pričom o pastirima, koja je puna čudesa, nebeskih likova i nadzemaljskih glasova. Današnja egzegeza pripisuje ovoj pripovijesti drugi pripovijedalački i stilski oblik: Ono što u jednostavnom izvještaju o Djetetovu rođenju nije moglo doći do izražaja, ovdje se — zbog vjere — posebno ističe. Božji glasnik tumači — kako to u Bibliji često biva — smisao samog događaja: danas vam se rodio Spasitelj — to je radosna vijest za sve koji su očekivali njegov dolazak. Nebeski kor u hvalospjevu veliča značajnost tog trenutka: nebo i zemlja su se izmirili. Bog poklanja ljudima svoj mir i spas. Pastiri se uvjeriše da je sve što je anđeo kazao, zaista točno. Oni zahvaljuju Bogu za sve što su čuli i vidjeli .

No te pastire treba poživljivije razmotriti. Kod njih nema ni traga bilo kakvoj romantici, jer u tadašnjoj Palestini njihov stalež nije bio u visokoj cijeni. Štoviše, smatrao se kao nečist zanat. Pastiri su spadali među ljude koji »nisu poznavali Zakon«, pa ga nisu mogli s farizejskom strogošću ni ispunjavati. I upravo takvim se ljudima saopćava radosna vijest, evanđelje o Božjem milosrđu. Oni su prvi, koji su saznali da se rodio Mesija. Luka ne misli da je to bilo tek slučajno; on povezuje pripovijest o pastirima s Djetetom u jaslicama. I baš ta činjenica postaje pastirima znak po kojem će prepoznati Dijete o kojem su već bili saznali tolike stvari. Samo Dijete u svojoj bijedi ih nipošto ne privlači, ono je za njih samo znak. I takav susret pred jasli-

cama je i za evanđelistu znak prepoznavanja onoga, koji će jednom kasnije reći: »Bog me je poslao da propovijedam siromasima blagu vijest« (Lk 4, 18). Pastiri šire tu vijest među jednostavnim i siromašnim iz svoje okoline, i »svi koji su čuli, divili su se onome što su mi pastiri pripovijedali«. Na taj način otkrivanje božanske tajne prelazi opet u prikrivanje, jer se sav čar događaja zatvara u svjedočanstvo priprostih ljudi. Paradoks kršćanskog poslanja, da se Bog pojavio u ljudskoj slabosti, dolazi do izražaja u pripovijesti o rođenju. A pastiri su predstavnici »siromašnih«, kojima se naviješta evanđelje.

Nije li to ipak samo legenda? Ne u onom smislu, kao da to ne bi bila »istina«. Često se starim ispravama ili nacrtima dodaje »legenda«, tj. tumač za lakše shvaćanje. Takvom bi se »legendom« mogla nazvati priča o pastirima. Ta je legenda poput ključa, kojim će čitalac moći doprijeti u osvjetljenu prostoriju unutar tamne zgrade — čitalac koji umije da shvaća u duhu vjere. Postoje značajne riječi u simboličkom jeziku Biblije. »Navještenje« za zajednicu, a ujedno i hvalospjev za Boga. Samo onima koji vjeruju, otkriva se skriveni smisao zbivanja kad Bog ulazi u povijest. Jer Kristovo rođenje stoji jednako pouzdano i sigurno u povijesti kao i njegova smrt na križu; ali i ta smrt poprima posebno značenje tek u trenutku uskrsnuća Razapetog. Prema tome, da pravo kažemo — izvještaj o rođenju dokazuje ujedno i povijesnost Otkupitelja svijeta kojeg je poslao Bog.

Nipošto mit

Lukin je prikaz zapravo jedna kasnija forma prvotnog kršćanskog naviještanja. To ne znači, da bismo mu morali osporavati historijsku osnovu; samo što se prvotna Crkva u početku manje zanimala za okolnosti pod kojima se rodio Krist, nego li za samu činjenicu da je Sin Božji postao čovjekom. Bio je to nečuven događaj, čak i za ono vrijeme u kojem se nesmetano govorilo o božanskim ljudima, o bogovima u ljudskoj spodobi, o čudesnim pojavama i raznim čudesima. Židovi su očekivali svoga obećanog Mesiju, »Sina Davidova«, očekivali su ga kao zemaljskog kralja, kojem nisu nikada pripisivali ni božansko biće, a ni božansko dostojanstvo. U zamislima i spekulacijama ljudi postojao je i drugi lik otkupitelja, koji je trebao sići iz nebeskog svijeta da ljude, zahvaćene svjetovnim brigama, opet privede k spo-

znaji njihove prave naravi, k njihovu porijeklu i cilju, što je zapravo gnostički mit. Prema ovom mitu, koji je naokolo kružio u različitim verzijama, gnostički bi otkupitelj sišao s najviših nebeskih visina, isprva bi i sam podlegao svim varkama svijeta, da bi potom uronio u zaborav iz kojeg ga budi zov iz nebeskog svijeta ili dok ne primi jedno pismo. Tada će se prisjetiti svoga porijekla i svoga zadatka i svladavši zle sile, pobjednički će se uzdignuti u svoju nebesku domovinu. A sve to nije ništa drugo nego zaodjevanje jedne misli: gnostik vjeruje da će spoznajom (gnozom) svoje duhovne biti, biti otkupljen. Dakle, mitom zorno predočena ideja, gdje se ne spominje nikakav čovjek od krvi i mesa, nikakva povijesna ličnost. Da je Sin Božji stvarno postao čovjekom, čovjek Isus iz Nazareta, to je zaista posve neuobičajena vijest.

Nije li to, dakle, ipak samo jedna druga, nova forma mita, koji je niknuo u židovskim i helenističko-gnostičkim maštama? Mit, koji je nakalamljen na toga čovjeka Isusa. mit o povijesnom Isusu koja se zajedno s viješću o njemu širila u helenističkom svijetu? Ima modernih teologa, koji to tvrde; ali nedostaju dokazi koji bi takav razvoj iskonskog kršćanskog naviještanja mogli dokazati. Ono što mi znamo jest činjenica da je iskonska Crkva — zbog vjere u Uskrsnuće raspetog Isusa — došla do uvjerenja da je taj Isus Krist (Mesija), Sin Božji. I u svjetlu uskrsnog vjerovanja, ona je priznavala: Sin Božji je postao čovjekom. Govor o mitu Krista razbija se o oštrinu Križa. A jaslice, u kojima je počeo zemaljski život Isusa iz Nazareta, dobivaju svoj pravi smisao tek na križu, na kojem je taj čovjek umro. Za toga čovjeka, Isusa iz Nazareta, tvrdi prvotna Crkva da je Mesija i Sin Božji.

Rođenje u jaslicama može se protumačiti samo kao dokaz neshvatljivog paradoksalnog djelovanja Božjeg, koji nam je u bijedi ljudske egzistencije i u prolaznosti ljudske povijesti htio pokloniti svoju najvišu i posljednju objavu — predavanjem svoga Sina. Za jaslice vrijedi isto što i za križ — za koji je Pavao rekao da se Bogu svidjelo da po ludosti Evanđelja spasi one koji vjeruju (1 Kor 1, 21). I tek kad poslije svega toga ponovno pročitamo kod Luke pripovijest o Božiću, shvatit ćemo njegovu pravu namjeru: i unatoč neuglednosti zbivanja, u njemu izbija, kao to riše pripovijest o pastirima, slava Božja.

Teološki smisao naviještanja pastirima

Govor u LK 2, 9—14, o centralnom Božićnom Evanđelju, sasvim je Lukin i sasvim kerigmatski (u službi naviještanja). »Slava ih (pastire) Gospodnja obasja i veoma se preplašiše«. »Slava« je biblijski izraz u kojem je sačuvana Božja transcendencija, a ipak nagoviješta i njegovu »pojavu« u povijesnoj objavi. Često, i to baš kod Luke, zamišljena je kao nebeski sjaj, koji omogućava »gledanje«. I pojavu Kristu pred Damaskom, koja je bila namijenjena Pavlu, apostol Luka prikazuje ovako: »Svjetlo s neba, sjajno poput sunca, obasjalo je« Pavla i njegove pratioce (Dj 16, 13). Međutim, sam apostol Pavao nikada to nije tako kazao, jedino možda onda kada je to tražila analogija događaja, onda kaže »da je zasjalo svjetlo u našim srcima« (2 Kor 4, 6). »Strah« je spontana reakcija ljudi koje je dirnula Božja blizina i objava. A anđeo govori pastirima, slično kao i Gabrijel Zahariji i Djevici Mariji: »Ne bojte se!«

Štoviše, on im čak i naviješta »veliku radost«: veselu poruku mira o rođenju Spasitelja, »Evanđelje«. Izrazi kao »Spasitelji« i »naviještati radost«, koje Luka uzima iz grčkog Starog Zavjeta, za helenističkog čitatelja imaju prizvuk govora carskog kulta. »Rođenje boga (= cara) početak je radosne poruke, koja je iza toga uslijedila« čitamo na glasovitom napisu u Pirene (gradu blizu Mileta). No za Luku je samo jedan Spasitelj: »Mesija, Gospodin«. Izraz »Spasitelj« koji je već u Magnifikatu upotrebljen o samom Bogu (Lk 1, 47) prelazi na Mesiju, Dijete. Bog postaje Spasiteljem naroda, budući da je on ovo Dijete po uskrsnuću načinio Spasiteljem, Gospodinom, Mesijom (Dj 2, 36). Tako se hvalospjev nebeskih četa odnosi i na Boga u visini koji ljudima na zemlji iskazuje svoju milsot. Po ovom Djetetu Bog namjerava pokloniti spasenje i mir (Iz 52, 7) »ljudima kojima je naklonjen«, a to su svi oni, koji se otvaraju njegovoj poruci u onom sveobuhvatnom smislu, kako će to kasnije Isus navješćivati u svojoj poruci o Kraljevstvu Božjem. Čitava scena navještenja ima jednaki stilski oblik kao i navještenje Zahariji i Djevici Mariji. Sav je prikaz prožet biblijskim mislima i postaje ono, što naviješta: postaje Evanđelje, poruka mira Božjega za sve ljude, kojima su se otvorile oči.

Pavao o rođenju Isusa Krista

Luka nije jedini, koji govori o dolasku Sina Božjega na svijet. Najstariji svjedok ovog uvjerenja je Pavao. U istoj poslanici, u kojoj svjedoči da mu je Bog objavio svoga Sina (u ukazanju pred Damaskom) (Gal 1,15) — davno prije Lukina Evanđelja, negdje godine 55 — govori on i o rođenju Kristovu: Bog je poslao svoga Sina, »rođena od žene, i podložna Zakonu« (Gal 4, 4). Paradoksalnost ovoga događaja koji je uvod u naše otkupljenje ne može jasnije biti formulirano. Sin Božji primio je na se svu tamu i gorčinu ljudske egzistenicije. On je kao i svaki drugi čovek »rođen od žene«, slab i bespomoćan. On se kao i svaki drugi Židov »podložio Zakonu«, što za Pavla znači prisilu, podložnost i sve ostale posljedcie. Ova isti Zakon doveo je kasnije Isusa Krista do križa i proglasio ga prokletnikom (3, 13).

Već kod Kristova rođenja djeluje sjena križa, i kao što je nužno potrebna vjera u uskrsnuće da bi obasjala tu tajnu uskrsnuća, tako su potrebne i oči duboke vjere da u Djetetu koje leži u jaslicama, prepoznamo Sina Božjega.

Za Pavla je rođenje Sina Božjega povijesni događaj, ali koji se dogodio u jednom od Boga određenom trenutku, koji je već bio predviđen u prethodnoj povijesti Boga i čovječanstva. »Kada je došla punina vremena, posla Bog svoga Sina, rođena od žene, podložena Zakonu, da otkupi one koji su stajali pod Zakonom, da mi primimo sinovstvo Božje«. Trebalo je da nas Sin Božji učini sinovima Božjim, i zato je on postao čovjekom. Pažljivo formuliranom rečenicom odbacio je svaki mit, i mit o božanstvima koja umiru i koja uskrsavaju, a koji je postojao u misterijskim kultovima. Pavlova je izjava uzeta iz židovskog mišljenja povijesno uokvirena, te nema ništa zajedničko s prirodomitološkim predodžbama tih kultova (ciklus umiranja i uskrsavanja u životu prirode). Kad se ranije pokušalo neke tekstove Pavlovih poslanica dovesti s time u vezu, razbilo se to o uskrsnuće Propetoga. To je međutim postalo jasno i historičarima religije. Za Pavla je poslanje Sina Božjeg povijesna stvarnost, koja je nesumnjivo vezana uz osobu Isusa Krista. Dakako, jedino vjera može priznati, da je onaj, koji je rođen od žene i koji je umro na križu, Sin Božji.

Himni o Kristu u prvotnoj Crkvi

Ta ista vjera dolazi do izražaja i u pjesmama o Kristu u himničkim ulomcima, koji su razasuti po Novom Zavjetu. Glasovit je onaj odsjek u poslanici Filipljanima, koji većina egzegeta smatraju za pretpavlovski himan (2, 6—11). Početak glasi: »On, božanske naravi, nije se ljubomorno držao svoje jednakosti s Bogom, nego se nje lišio uzevši narav sluge. U jednakom liku kao i ljudi, i u vanjšitini sasvim kao čovjek, on je ponizio samoga sebe, postavši poslušan sve do smrti...«

Čak i iza ovog poetskog ulomka ne mali broj istraživača naslućuje jedan mit: ipak nema ništa što bi se s time stvarno moglo uspoređivati. Aluzije i mogućnosti uspoređivanja su različite: specifikacija o Adamu, mit o anthroposu (kozmički čovjek, pračovjek), nebeski sin čovječji, a i sluga Božji prema Iz 53. Kažu da se tu — kao i u gnostičkom mitu — može uočiti ista shema: silaženje — uzlaženje. U stvari himan je zacrtan s pogledom na Isusov križ i uskrsnuće. U središtu se nalazi njegovo poniženje sve do smrti, iza kojega odmah slijedi i iduća strofa, Njegovo uzvišenje. Odavle se vraćamo k razmatranju: Poniženju sve do smrti mora da je prethodio jedan drugi način postojanja, postojanje u »obliku Božjem«, kako je doslovno rečeno. Taj opjevani zamijenio je »lik Božji« s »likom sluge«. U krajnje naglašenom obratu — »lišio je samoga sebe« — uključeno je njegovo utjelovljenje, a time i jako istaknuto da je on čovjek. On, koji je bio dionik Božje naravi i života, spustio se do najdubljih dubina ljudske egzistencije, da bi kao Uzvišen oslobodio ljude njihove podložnosti smrti. Je li to mit ili stvarnost? Čovjekov san ili božanska mudrost? To je u svakom slučaju govor koji mitski zvuči; ali takvo paradoksalno zbivanje ne može se drugačije izraziti. Put Isusa Krista kroz smrt u život, iz ropstva zemaljske egzistencije do slobode i svršetka u Božjoj transcendenciji, otvara i nama put k osolobođenju iz zemaljsko-ljudske sputanosti. Po tome je kršćanska poruka slična gnostičkom obećanju: samo što je put vjere drugačiji nego li sredstva gnoze; nasljedovanje Isusa je nešto drugo nego li traženje vlastitog ja. Pjesma o Kristu, koja se nalazi u 1 Tim 3,16 ukratko sažimlje put Otkupitelja u dva retka:

»On se pojavio u tijelu
i Duhom ... uznesen u slavu.«

Čitava pjesma opisuje u svega šest redaka Kristov ulazak u nebeski svijet i njegovu pobjedu u kozmosu. A preduvjet i pretpostavka za to je njegova pojava »u tijelu«. Iako je ova pjesma o Kristu posve ispunjena klicanjem i radošću zbog postignutog otkupljenja i veselja što se ova vjera širi po svijetu, ipak tu je sadržano i saznanje da je taj Otkupitelj išao putem svih ljudi, u svoj tegobi, od rođenja sve do smrti. Slično čitamo i u jednom drugom pjesničkom fragmentu: »Ubijen u tijelu, ali oživljen u duhu« (1 Pet 3, 18).

Onaj, koji je ubijen na Križu, živi sada kod Boga; on je pobjednik nad silama zla (3, 22) i Izbavitelj sviju koji ga slijede.

Utjelovljenje Logosa

Božićna tajna, međutim, nalazi svoj najzreliji izraz u predgovoru Ivanova Evanđelja. I ovdje je riječ o kršćanskoj pjesmi, koja s dubokim ganućem govori o dolasku Boga k ljudima, a kulminira u rečenici: »Logos je postao tijelom . . . i vidjesmo njegovu slavu« (Iv. 1, 14). Ovdje je teološko razmišljanje, obogaćeno mišlju o Božjoj mudrosti, koja upravlja stvorenjem i ljudima, jedinstveno, nedokučivo zbivanje zaodjenulo u prikladne riječi. Vječni Logos koji je bio kod Boga, ujedno i sâm Bog, jedini Sin Božji, postao je »tijelom«, čovjekom, iako »tijelo ne vrijedi ništa« (Iv 6, 63). Pa ipak je on prebivalište milosrđa i vjernosti Božje, objava njegove slave u ovom svijetu. Paradoksalnost Božje prisutnosti u jednom čovjeku, ne može jače doći do izražaja nego li u sablažnjivom načinu govora o utjelovljenju Logosa.

Iako Isus u Ivanovu Evanđelju čini velike znakove, nevjerojatna čudesa, izgovara moćne riječi božansko-veličanstven »Ja sam«, Njegova epifanija ipak ostaje prikrivena. Isusova moć i slava otkriva se samo vjerniku. Za nevjernika ti isti znakovi objave predstavljaju najveću zapreku; oni imaju najoštrije prigovore na Isusa. U ogledalu vjere i nevjere Ivan dovodi do riječi skriveno-otkrivenu slavu Isusovu. Ni najočitija objava ne može razuvjeriti nevjernike, a ni najjače iskrivljavanje i prikrivanje neće vjernike zavesti u zabludu. Samoobjava Ivanovog Isusa toliko je puna svjetla i moćna, da čini vjeru u utjelovljenog Sina Božjega mogućom, a nevjeru neoprostivom. Pa ipak, i usprkos svega, ona je toliko zagonetna i neshvatljiva, da se samo uz

Božju mliost može vjerovati i Duhom istine prodrijeti u njezinu budinu (16,13). Samo vjernici svjedoci njegova djelovanja i zajednica koja vjeruje mogu reći: »Vidjesmo slavu njegovu«. Jedino oni mogu u zahvalnosti priznati: »Iz njegove punine svi mi primismo, milost na milost« (Iv 1, 16).

Epifanija našega Spasitelja

I još na jedan drugi način dolazi Božićna poruka do izražaja u pastoralnim poslanimacama. Ovi dokumenti, koji po svom jeziku jače od većine drugih dokumenata Novog Zavjeta sliče helenističkoj sredini, upotrebljavaju za rođenje Kristovo zvučni izraz »Epifanije«. S tim su izrazom ljudi tadašnjeg vremena izražavali pojavljivanje, ostajanje vidljivim, prisutnost nekoga božanstva. Vjerovali su, da se božanstvo u blagdan svoga rođenja »pojavljuje« u kultnoj svečanosti. U kultu cara prenosilo se takvo mišljenje i na vladare, koje su tada poštivali kao bogove. Nije li smiono, što su kršćani rođenja svoga Spasitelja, koji je na svijet došao bijedan i nezapažen, okružili jednakim sjajem kao i pojavu nekoga božanstva? Nije li to moralo dovesti do glorificiranja nečega, što će učiniti da se zarobavi na križ, kao znak otkupljenja i kao putokaz kršćanske egzistencije? Zar Kristovo rođenje nije moglo biti obasjano takvim nadzemaljskim svjetlom, iz kojeg bi niknuo jedan novi mit? Pa ipak, Kristova epifanija stoji jedinstveno i nezamjenjivo u povijesti. Božja milost, koja nam je bila »od vječnosti« poklonjena »sada se objavila pojavom našeg Spasitelja Isusa Krista, koji je uništio smrt i koji je po Evanđelju donio na svjetlo neprolazni život« (2 Tim 1, 10).

Isusova smrt na Križu ne dopušta glorificiranje njegova zemaljskog života.

»Jedan je Bog i jedan posrednik između Boga i ljudi, **čovjek** Krist Isus, koji je dao samoga sebe kao otkupninu za sve« (1 Tim 2, 5 sl). Ali zašto pastoralne poslanice upotrebljavaju onaj izraz, koji kršćansku poruku dovodi u sumnjivu vezu s helenističkim mislima o epifaniji? Zato, jer je »epifanija« bila događaj koji donosi spasenje, i tako je Kristovo rođenje moglo biti objavljeno kao najveći i najradosniji događaj. U Kristu se »Božja milost objavila u svoj spasiteljskoj snazi za sve ljude« (Tim 2, 10), »dobrota i čovjekoljublje Boga, Spasitelja našega« (3, 4). Iako Markovo Evanđelje ovija Isusa »Mesijanskom tajnom« i tako postaje knjigom »tajne epifanije«, pa ako i Ivanovo Evan-

đelje čini epifaniju Sina Božjega koji je postao čovjekom, vidljivim u znakovima i govorima objave — ali koji se otkrivaju samo očima vjere — pastoralne poslanice mogu Isusovo rođenje promatrati kao stvarnu epifaniju, ali koja ne objavljuje ništa drugo nego čovječanštvo Boga, našega Spasitelja.

Jedinstveni smisao teoloških izjava

Sve ove teološke misli, ma kako polifono one zvučale, okružuju samo jednu veliku tajnu, tajnu Božjeg utjelovljelja. U svim svjedočanstvima prakršćanske vjere jasno je jedno: U povijesni prostor ulazi čovjek, čovjek kao svi mi, a ipak u svoj svojoj zemaljskoj opstojnosti — od rođenja pa sve do svoje strahovite smrti na Križu — čovjek koji nadilazi sve dimenzije ljudskog, i koji upravo time ukazuje na transcendenciju ljudske egzistencije. Čovjek, koji čini neobične znakove, izgovara riječi koje ne prolaze; čovjek, koji iskazuje ljubav kao nitko drugi, i koji objavljuje što je to ljubav koja otkupljuje ljude; koji postaje slika i znak Božji u ovome svijetu. Čovjek, po kojemu vječnost ulazi u vrijeme; po kojemu ljudi doživljavaju što su to dubine i visine ljudske egzistencije; koji postaje nadom za sve ljude izručene smrti, jer je On po smrti stekao život i otvorio novu budućnost. Sve se ovo već objavljuje u njegovu rođenju: slabašno Dijete u jaslicama jest Spasitelj svijeta. To je neprolazna Božićna poruka — bez legende i mita.

Preveo F. CAREV

»U IME SLUŽBE BOŽJE I SPASA DUŠA«
(obnova Crkve prema sv. Katarini)

Otajstvo spasenja i život vjernika moraju se odvijati u znaku ljubavi i želje za Božjom čašću i za spasenjem duša. To je kao protegnuće onog trajnog »SITIO« — žedan sam duša. Na taj se čimbenik svodi i želja za obnovom Crkve u duši sv. Katarine Sijenske. Može se reći da želja za obnovom postaje oganj što izgara dušu, jer Bog je onaj koji pobuđuje glad i želju svojih slugu za rad oko Njegove časti i vođenja duša prema spasenju. Iz ovih Katarininih riječi kao da želja za obnovom Crkve poprima neku sakramentalnost. Bog će, piše svetica, biti »prisiljen od (njihovih) suza i ublažiti bijes božanske pravde« (DIJALOG, pogl. 15).

đelje čini epifaniju Sina Božjega koji je postao čovjekom, vidljivim u znakovima i govorima objave — ali koji se otkrivaju samo očima vjere — pastoralne poslanice mogu Isusovo rođenje promatrati kao stvarnu epifaniju, ali koja ne objavljuje ništa drugo nego čovječanštvo Boga, našega Spasitelja.

Jedinstveni smisao teoloških izjava

Sve ove teološke misli, ma kako polifono one zvučale, okružuju samo jednu veliku tajnu, tajnu Božjeg utjelovljenja. U svim svjedočanstvima prakršćanske vjere jasno je jedno: U povijesni prostor ulazi čovjek, čovjek kao svi mi, a ipak u svoj svojoj zemaljskoj opstojnosti — od rođenja pa sve do svoje strahovite smrti na Križu — čovjek koji nadilazi sve dimenzije ljudskog, i koji upravo time ukazuje na transcendenciju ljudske egzistencije. Čovjek, koji čini neobične znakove, izgovara riječi koje ne prolaze; čovjek, koji iskazuje ljubav kao nitko drugi, i koji objavljuje što je to ljubav koja otkupljuje ljude; koji postaje slika i znak Božji u ovome svijetu. Čovjek, po kojemu vječnost ulazi u vrijeme; po kojemu ljudi doživljavaju što su to dubine i visine ljudske egzistencije; koji postaje nadom za sve ljude izručene smrti, jer je On po smrti stekao život i otvorio novu budućnost. Sve se ovo već objavljuje u njegovu rođenju: slabašno Dijete u jaslicama jest Spasitelj svijeta. To je neprolazna Božićna poruka — bez legende i mita.

Preveo F. CAREV

»U IME SLUŽBE BOŽJE I SPASA DUŠA«
(obnova Crkve prema sv. Katarini)

Otajstvo spasenja i život vjernika moraju se odvijati u znaku ljubavi i želje za Božjom čašću i za spasenjem duša. To je kao protegnuće onog trajnog »SITIO« — žedan sam duša. Na taj se čimbenik svodi i želja za obnovom Crkve u duši sv. Katarine Sijenske. Može se reći da želja za obnovom postaje oganj što izgara dušu, jer Bog je onaj koji pobuđuje glad i želju svojih slugu za rad oko Njegove časti i vođenja duša prema spasenju. Iz ovih Katarininih riječi kao da želja za obnovom Crkve poprima neku sakramentalnost. Bog će, piše svetica, biti »prisiljen od (njihovih) suza i ublažiti bijes božanske pravde« (DIJALOG, pogl. 15).

»Uzmi, dakle, suze, znoj svoj, izvuci ih iz fontane božanske ljubavi, i ti i drugi moji sluge, i s tim suzama operite lice moje Zaručnice, a ja ti obećajem da će na taj način ona ponovno zadobiti svoju ljepotu; tu će ljepotu zadobiti ne boreći se nožem, ratom, niti okrutnošću, nego posredstvom mira i pomoću poniznih, trajnih molitava, muka i suza popraćenih gorućim željama mojih slugu« (riječi Gospodnje, u DIJALOGU nav. mj.). Znači da se obnova Crkve mora odvijati suradnjom dvaju faktora: Božjeg milosrđa i čovječjih nastojanja. Očekivati obnovu samo od jednoga od njih znači ići krivim putem. Bog je odredio Crkvu kao sredstvo spasenja, ali njeni su članovi pozvani da svojom suradnjom odlučuju o njenoj vremenitoj sudbini.

Ljudski elemenat u Crkvi uvijek traži obnovu. Ne okrivljujmo Katarinino doba! Radije budimo spremni da će budućnost u mnogočemu vrlo crnim oznakama obilježavati ovo naše doba. Nema pogibeljnijeg stanja pacijenta nego li je ono u kojemu on uopće ne shvaća tragiku svoje situacije. Danas se čuju trijumfalističke pohvale nekim suvremenim strujanjima u Crkvi, pri čemu se vrlo lako opaze znakovi narcističke opojnosti, opsjednutosti nekim nekontroliranim a i krivim idejama. Možda je jedan od najvećih grijeha u ovo pokoncilsko doba u stvaranju pseudokoncila ili falsificiranju autentične misli Drugog vat. koncila.

Po čemu će se to poznati? I razlikovati autentičnu misao od pseudomisli Koncila? Po tekstu samog Koncila i po tumačenju autentičnog foruma, tj. u prvom redu Pape. Uostalom, vjernost riječima i neposrednom smislu riječi mogu ohrabriti svakoga da se pravilno orijentira u shvaćanju koncilske misli. Vjera nije pluralistička obzirom na svoj sadržaj, pluralistička je obzirom na način izražavanja, pa je potrebno izbjegavati dvoumice, ekvivočnosti, protuslovlja, subjektivizam mišljenja, a čuvati isto jedinstvo vjere (Pavao VI u L'OSSER. ROMANO, 13. VIII 1970). Ne postupa u duhu autentičnog dijaloga onaj koji podvaja vjernike; ni onaj koji stvara mišljenja protivna naučavanju Crkve; ni onaj koji trpi od snobizma kontestacije, od manije kritike, nego onaj koji sije slogu i ljubav (isti, ist. mj. 14—15. IX 1970). Očito je da i izraz »aggiornamento« trpi od falsifikata, veli isti Papa, jer »aggiornamento« znači kriterij koherentne i konstruktivne obnove, a ne znači rušilačko sredstvo pod plaštem slobode, i to one kojom nas Krist oslobodi ... (isti, ist. mj. 29. X 1970).

Na drugim sam mjestima raspravio o Katarininoj koncepciji Crkve i raznim faktorima njene obnove. Ovdje bih htio istaknuti neke psihološke faktore u tom obnoviteljskom pokretu. Jer pojedina su razdoblja u povijesti Crkve vrlo slična, epoha potiskuje epohu, ali čovjek u svojoj biti ili u strukturnim komponentama ostaje isti, i isti je Bog koji upravlja Crkvom, pa kao što je Crkva svladala poteškoće iz Katarininog vremena, svladat će i ovo vrijeme »kušnje«, »oluje«, »prijelaze«. Koncil nam na mnogim sektorima nije dao željeni mir, radije recimo da je uzbudio smutnje i probleme, ali sve će to biti od koristi za Crkvu (isti, ist. mj. 15. VII 1970).

Naličje pravih obnovitelja. Za obnovom se Crkve išlo i prije Katarine, jer su Božja čast i rad za spasom duša dolazili u krizu. Poznata je revnost Grgura VII, ali bilo je i sumnjivih obnovitelja, pravih pseudoobnovitelja, kao što su bili »spirituales«, neumjereni i nepokorni Fraticelli (Denz br. 910 sl). Sebe su smatrali prorocima, mesijama, a odbijali pokornost zakonitim vlastima; razlikovali Crkvu koju oni predstavljaju od one kakva je tada izgledala; samopouzdano se odnosili prema grijesima tijela itd. Ti su, dakle, htjeli obnoviti druge a ne sebe, i obnovu su smatrali čisto naravnim pozivom zaboravljajući što reče Katarina, da »Bog ulijeva u duše glad i želju« za obnovom Crkve, što ne može biti bez poslušne ljubavi prema istoj Crkvi.

»Iščupat će se svaka sadnica koju nije zasadio moj nebeski Otac« (Mt 15, 14). »Prepoznat ćete ih po njihovim rodovima« (Mt 7, 16). Katarina je zarezala u živo. Nijedan protivnik Crkve nije tako zorno opisao crne strane nekih predstavnika Crkve onog vremena kako je to učinila Katarina. Zbog čega? »Da Božji sluge imaju više predmeta da se skromno i trajno obraćaju Bogu molitvama i željama« (DIJALOG, pogl. 121). I nije potrebno nizati defektne pojave onog vremena. Bolje da upremo prstom u negativne pojave našeg vremena. A ima ih na pretek, npr. zapostavljanje molitve; reduciranje kršćanstva na »dolce vita« bez pokore, križa, odricanja; subjektivizam tumačenja raznih vjerskih istina; nepokornost zakonitim crkvenim vlastima; morbozno ocrnjivanje prošlosti Crkve; sijanje razdora među vjernicima itd.

Bližnji uzrok nereda. Katarina je više puta analizirala psihološke izvore neurednog stanja u Crkvi. Evo jednog od tih: »Opaki su pastiri krivi za grijehe podanika, jer, kada

bi oni bili bolji, tj. kada bi na njima zablistao cvijet svetosti, i kada bi oni ispravljali prijestupnike, ne bi se događalo što se događa« (DIJALOG, pogl. 129). Uzrok je očit: oni sami nisu na svom mjestu i ne vrše svoju službu popravljanja drugih. Još kraće rečeno: »Opažam da je svijet pokvaren jer nadležni šute, zato je i Zaručnica Kristova blijeda« (PISMO 16).

A zbog čega nadležni, starješine, ne opominju i ne ispravljaju podanike? Jer im fali istinskog shvaćanja svoje dužnosti, nisu kreposni, nesposobni su, favoriziraju sebi slične, stavljaju na službe nesposobne. Tako govori Katarina: »Izgleda da (nadležni) biraju djecu a ne zrele osobe. I ne gledaju da li su ti odabranici kreposna i sveta života, niti im je stalo da li oni poznaju službu za koju ih postavljaju, niti veličinu te službe, nego radije idu za tim da bude što više službenika, a ne kreposnih ljudi« (DIJALOG, pogl. 129).

Odgovorna sudbina. Govori se da djeca plaćaju krivnju prema svojim roditeljima kada njima njihova djeca uzvrate zlo za zlo. Katarina konstatira istu sudbinu u odnosima poglavara prema podanicima i obratno. Bezbrižni starješine ne mogu postupati drugačije, jer su i sami prije bili takvi, tj. nepokorni. »Jedan slijedi stope drugoga; podanici nisu poslušni, jer kada su ti bili podanici nisu bili poslušni svome starješini. Ti primaju što su dali. Dok su bili podanici bili su neznalice i oholi, i sada, kada je starješina, još veći je neznalica i oholica« (ist. mj.).

Na što se svodi ta odgovornost? Zalazeći u psihološko-etičku analizu pospanosti i bezbrižnosti kod nadležnih, Katarina je svodi na samoljublje nadležnih. »Starješina ne ispravlja manjke podanika, jer ljubi sebe radi sebe, postaje žrtvom servilnog straha i ne usuđuje se ukoriti. Da ljubi sebe radi Boga, ne bi padao u okove servilnog straha, nego bi muževno korio prijestupnike i ne bi šutio, niti bi fingirao kao da ne vidi« (PISMO 16). Taj se egoizam pretvara u najamništvo, jer vide ili bi morali vidjeti da vuk odnosi ovce, da vrag upropašćuje duše, ali oni spavaju u opojnosti samoljublja (ist. mj.).

Kojim putem ići? Katarina nije upala u zamke pesimizma. Ona zna da je inicijativa za reformom Crkve, ako je u poslušnoj ljubavi prema Crkvi, dar Božjeg milosrđa i ljubavi prema dušama. Više je puta primila od Boga

garanciju da će patnje slugu Božjih uroditi plodom obnove Crkve. Zbog toga ona je analizu stanja shvatila kao poziv na ustrajan rad, na apostolat do iscrpljenja. Piše pisma, posjećuje zalutale, opominje, kara, sokoli, poziva na obraćenje itd. Ona želi da svećenici budu »gladni duša, pohlepni i jeditelji duša«. Krepost i duhovne vrednote neka budu jedini movensi njihova rada (PISMO 175).

Prije svega je potrebno da nadležni »mnogo vide, mnogo osjećaju« (PISMO 243). Moraju upoznati stvarno stanje u kojemu se nalaze duše svoga stada. Nisu li pozvani da dadu sebe za duše (Iv 10, 15)? Tko se otrese sebeljublja i ispraznosti ili trčanja za ljudskom slavom, uvidjet će ispravnost mjera koje preporuča sv. Katarina kao sredstvo za ozdravljenje ili obnovu Crkve.

Najprije treba odstraniti nesposobne, ili one koji svojim životom i djelovanjem truju i prljaju perivoj Crkve, i pri tome se poslužiti odlučnošću. Ti neka najprije nauče kako će upravljati sami sobom u znaku kreposti i svetosti. Na njihovo mjesto treba postaviti ispravne, kreposne pastire koji će biti istinski sluge Kristove (PISMO 206). Ali, vrijedno je to dobro uočiti, Katarina naglasuje da ni nadležni, ni podanici ne mogu govoriti o pravoj želji za obnovom ako sami ne uznastoje da obnova počne od njih samih, od njihove unutarnjosti. Ona se potpuno posvetila radu za obnovu Crkve, ali poslije nego je mnogo godina provela u spremanju na tu službu, a spremala se pokorom, molitvama, revnim kršćanskim životom. Kada je opazila kako je teška misija što je čeka u apostolatu, molila je Krista da je ostavi u svojoj blizini. Osjećala je kao da će joj ljubav prema sebi spriječiti svaki plod (PISMO 344), pa je svoju posvetu časti Božjoj i spasu duša uvijek učvršćivala intenzivnim duhovnim životom.

Ne trpi li današnjica od »hereze akcije«? Zapostavljanje duhovnog života očit je znak duhovne dekadencije. Oni koji misle da će obnoviti Crkvu bez korelata duhovnog života planiraju što je apsurdno. Jer Bog ne ulazi u duše, nego preko od njega odobrenih putova, a ti su poznati: krepost, svetost, sakramenti, milost, Propeti. Sve drugo je bezuspješno naturaliziranje onoga što je u svojoj biti nadnaravno i zapečaćeno od Boga kao njegovo. Evo Katarinine molitve: »Upravljam Ti skromnu molitvu: za vrijeme koje želiš da provedem u tijelu, dopusti mi da postanem sudionicom svih patnja koje si Ti podnio, da na taj način, u

nemogućnosti da se s Tobom sjedinim u nebu, budem s Tobom sjedinjena na zemlji u patnjama« (ŽIVOT, od bl. Rajmunda, II, pogl. 6).

Zaključak: Briga oko obnove Crkve mora biti postavljena u atmosferu nadnaravi, jer za Boga se ne može raditi bez njega. U primjenjivanju sredstavâ misterija spasenja moramo se najprije osloniti na Božju pomoć, jer bez njega ne možemo ništa učiniti (Iv 15, 5). Prema tome istinski reformatori Crkve neće očekivati puno uspjeha od naravnih sredstava apostolata kao što su komunikaciona sredstva, briljantni nastupi, fanfarska veličina, taština »slavnog imena«, kult ličnosti itd. Izgleda da i u krugovima vjernika ponekad nastupa ta zaraza kulta ličnosti, jer im i katolička štampa **nameće** neke idole, pa bili oni i kardinali, kao da su proroci i iznad Pape, zaboravljajući pri tome da je primat u Papi, i da nije toliko važan koji sadi, niti koji zalijeva, koliko je važan Bog koji čini da raste (1 Kor 3, 7).

Osim toga, apostolat je zahtjev spasiteljske ljubavi, pa se mora vršiti u znaku unutarnje svetosti kolikogod je moguće. Apostolat je ljubav u pokretu, ali ljubav se ne kreće ako prije nije ljubav, tj. krepost i revnost za Božju stvar, a i Crkva je Božja stvar. Katarina će reći da se đavao ne tjera s đavlom, tj. da se grijeh ne tjera grijehom, nego krepošću i svetošću. Ako je Katarina izvela to čudo spajanja najintenzivnijeg kontemplativnog života s apostolatom ili aktivnom ljubavi, ona je naglasila da tako mora uvijek biti. Prema tome posve je iluzorno raspravljati o apostolatu, o obnovi Crkve, ako se duhovnom odgoju ne dade mjesto koje mu pripada, a to je: PRVO mjesto.

dr J. Kuničić

TEROR U CRKVI ŠUTNJE

Ovih dana, razmišljajući o smrti generala de Gaullea, sjećala sam se svibnja 1968. Činilo se tada, toga frenetičnog mjeseca u Parizu, da je Francuska u rasulu: činilo se da su slomljene sve stare sigurnosti, da je paralizirano sve osim fantazija »nove ljevice«, da vlast leži na pločniku kao krpa. Onda je, kažu, general de Gaulle jednog dana rekao: »Odmor je završen«. I, kao na znak zvona, izišla je na ulice Pariza »stranka straha«, le parti de la peur: stotine i sto-

nemogućnosti da se s Tobom sjedinim u nebu, budem s Tobom sjedinjena na zemlji u patnjama« (ŽIVOT, od bl. Rajmunda, II, pogl. 6).

Zaključak: Briga oko obnove Crkve mora biti postavljena u atmosferu nadnaravi, jer za Boga se ne može raditi bez njega. U primjenjivanju sredstavâ misterija spasenja moramo se najprije osloniti na Božju pomoć, jer bez njega ne možemo ništa učiniti (Iv 15, 5). Prema tome istinski reformatori Crkve neće očekivati puno uspjeha od naravnih sredstava apostolata kao što su komunikaciona sredstva, briljantni nastupi, fanfarska veličina, taština »slavnog imena«, kult ličnosti itd. Izgleda da i u krugovima vjernika ponekad nastupa ta zaraza kulta ličnosti, jer im i katolička štampa **nameće** neke idole, pa bili oni i kardinali, kao da su proroci i iznad Pape, zaboravljajući pri tome da je primat u Papi, i da nije toliko važan koji sadi, niti koji zalijeva, koliko je važan Bog koji čini da raste (1 Kor 3, 7).

Osim toga, apostolat je zahtjev spasiteljske ljubavi, pa se mora vršiti u znaku unutarnje svetosti kolikogod je moguće. Apostolat je ljubav u pokretu, ali ljubav se ne kreće ako prije nije ljubav, tj. krepost i revnost za Božju stvar, a i Crkva je Božja stvar. Katarina će reći da se đavao ne tjera s đavlom, tj. da se grijeh ne tjera grijehom, nego krepošću i svetošću. Ako je Katarina izvela to čudo spajanja najintenzivnijeg kontemplativnog života s apostolatom ili aktivnom ljubavi, ona je naglasila da tako mora uvijek biti. Prema tome posve je iluzorno raspravljati o apostolatu, o obnovi Crkve, ako se duhovnom odgoju ne dade mjesto koje mu pripada, a to je: PRVO mjesto.

dr J. Kuničić

TEROR U CRKVI ŠUTNJE

Ovih dana, razmišljajući o smrti generala de Gaullea, sjećala sam se svibnja 1968. Činilo se tada, toga frenetičnog mjeseca u Parizu, da je Francuska u rasulu: činilo se da su slomljene sve stare sigurnosti, da je paralizirano sve osim fantazija »nove ljevice«, da vlast leži na pločniku kao krpa. Onda je, kažu, general de Gaulle jednog dana rekao: »Odmor je završen«. I, kao na znak zvona, izišla je na ulice Pariza »stranka straha«, le parti de la peur: stotine i sto-

tine tisuća ljudi stare nacije, golemo mnoštvo koje je dotad šutjelo u strahu i potištenosti. Nikad Pariz nije vidio tako veliku, tako čvrstu povorku. Novinari, promatrači svibanjske anarhije, osupnuto su gledali to mnoštvo u odlučnu, oslobođenu hodu, i pitali su se: pa gdje su ovi ljudi dosad bili?

To mnoštvo građana Pariza, ta »stranka straha«, ta »šutljiva većina« pokazala se u svojoj nerazorivoj snazi netom je General rekao bezumlju i fantaziji jasno i nedvosmisleno: dosta! Dok nije progovorio, dok nije zazvonio svršetak »odmora«, šutljiva većina nije se vidjela i nije se čula. Vidjeli su se samo barjaci anarhije i fantasti pod njima, i čule su se samo njihove krilatice i njihova trabunjanja. »Stranka straha« šutjela je u strahu, u potištenosti, u obeshrabrenosti, šutjela je zato što se bojala da je napuštena i prepuštena valu anarhije. Netom je osjetila da nije tako, netom je shvatila da General ne kani popustiti ni kapitulirati, izišla je na ulice. I val anarhije i fantazije splasnuo je odmah, raspršio se naglo i jadno.

Crkva danas prilično sliči Parizu iz svibnja 1968. Anarhija i fantazija veselo haraju u njoj, vlast je paralizirana, većina vjernika šuti potištena i obeshrabrena, sve je kao u rasulu, a u tom rasulu razni manipulatori zanosno deklamiraju »crkvenu obnovu«, gargarizirajući se Koncilom i više-manje otvoreno proglašujući slaboumnikom ili budalom svakoga tko se ne da od njih manipulirati.

Počelo se s time da se »sve dovelo u pitanje«, pa i to što je Drugi Vatikanski Koncil uopće bio. Ono što je Koncil bio sadržano je u njegovih šesnaest konačnih dokumenata, ali to, kanda, nije najvažnije. Najvažnije, čini se, jest tumačenje tih dokumenata. Vjernici tradicionalnog katolicizma smatrali su dosad da je za tumačenje svih dokumenata crkvenog Učiteljstva kvalificirano samo to isto Učiteljstvo, to jest Papa i biskupi. Ali danas su u tome tumačenju mnogo glasniji pojedini teolozi: Papu, kad upozorava na razna njihova sumnjiva tumačenja, slabo tko sluša, a k tome — više tih katedratikâ veli da i Papu treba »redimenzionirati«. Biskupi pak ili su i sami zaneseni frenezijom novih teologa ili su, mnogo češće, od njih intimidirani, pa se ne usuđuju odlučno nastupiti ni onda kad po savjesti znaju da bi to morali. I tako se teror novih teologa razvija nesmetano, kao šuma zastava anarhije: velim teror, jer već jednom tu stvar treba nazvati pravim imenom.

Taj je teror većinom nasmiješen a ne namršten, ali je svejedno teror; a uostalom, osmijeh mu je ili sarkastičan ili lažan. Taj teror propovijeda ljubav prema svakomu, ali stvarno je pokazuje samo prema svojim istomišljenicima u Crkvi, a izvan Crkve samo prema onima koji ga smatraju velikim i pozitivnim napretkom Crkve. Taj teror propovijeda »dijalog« tako unktuozno i bestidno da je to već ad nauseam, ali »dijalogizira« u Crkvi samo s onima koji ga amenuju, a izvan Crkve samo s onima koji mu povlađuju. Ako mu se netko odupre, doživjet će ili to da će ga ismijati i proglasiti okaminom, olupinom i integristom, ili — mnogo češće — to da će ga jednostavno pokopati šutnjom. Prije su katolici, u nekim zemljama, bili zvani »Crkvom šutnje« zato što im drugi, izvan Crkve, nisu dali govoriti. Danas ti drugi, barem u nekima od tih zemalja, puštaju katolike da govore što hoće. Ono što danas svodi na šutnju golemo mnoštvo katolika nije izvanjska prisila, nego teror u samoj Crkvi: teror »progresističkih« krugova koji su se nametnuli kao jedini koji su Koncil zaista shvatili, kao jedini koji su ga valjani tumačiti.

Ono pak što taj teror »tumači« pod firmom Koncila i »koncilske obnove« zapravo je razaranje katoličke vjere i Katoličke Crkve. Ali reci im to u lice, reci im to jasno i nezavijeno — nasmiješit će ti se sažaljivo, kao budali koja nije podobna »razumjeti«. Dakako, treba »razumjeti«: ne ruše oni vjeru, ne razaraju oni Crkvu, oni samo hoće vjeru »prikazati modernom čovjeku njegovim jezikom«, a Crkvu oni hoće »obnoviti«, »pomladiti«, »vratiti izvorima«. Deklamiraju to do dosade, i čak se naivno (koliko naivno?) čude kad ih »ne razumiješ«, kad ne padaš u zanos pred tim deklamacijama.

»Prikazati kršćansku vjeru modernom čovjeku njegovim jezikom«, čini se da u prvom redu znači: govoriti mutno, nejasno, višeznačno. Već samo isticanje kršćanskoga naziva i zapostavljanje katoličkoga tu mnogo govori. Jer to nisu istovjetni pojmovi: može se biti kršćanin a da se ne bude katolik. Katolicizam znači jednu sasvim preciznu, sasvim određenu interpretaciju kršćanstva: interpretaciju koja se prilično razlikuje od pravoslavne, a još mnogo više od raznih protestantskih interpretacija. »Kršćanin« nije pojam posve jasan i definiran sam po sebi; »katolik« jest, barem je dosad bio. I upravo zato teroristi nove teologije izbjegavaju riječ katolik, a riječ kršćanin ponavljaju veo-

ma često i egzaltirano. Spomeni im katoličku dogmatiku, i mnogi od njih naprosto će ti se narugati. Spomeni im kako je tebe tvoj vjeroučitelj učio da moraš, treba li, i mučeništvo podnijeti ne samo za cjelokupnost katoličke vjere nego i za jednu jedinu katoličku dogmu, i nasmiješit će ti se tugaljivo. Govori im o Bogu Radikalno Drugomu, Stvoritelju, Zakonodavcu i Sucu, pa će ti poručiti — kako je meni jedan od tih terorista poručio — da njima takav Bog »ne treba«. Njima treba Isus Krist, samo i jedino Isus Krist. Vele tako kao u požaru ljubavi, kristuju peanski, ali pitaj ih čisto i bistro: **tko** je Isus Krist? — i odgovorit će ti vijugava magla. Reci im što je tebe tvoj vjeroučitelj učio o Trojstvu, istočnom grijehu, Inkarnaciji i Otkupljenju, i nasmiješit će ti se ezoterički: »Od mene nećete čuti što ste slušali od svoga vjeroučitelja« (ne izmišljam ništa: sve se to meni dogodilo, a onaj koji mi je tako odgovorio jest svećenik kojemu je dana vlast naučavanja vjere u Katoličkoj Crkvi!). Krist, vele, znači »Božje učovječenje«. Ali pitaj ih: mislite li vi time isto što Katolička Crkva vjeruje i naučava o Inkarnaciji Druge Božanske Osobe? — i opet će se zaviti u nasmiješenu maglu. Krist, vele još, znači »totalno oslobođenje čovjeka«. Ali pitaj ih, pitaj ih uporno, traži odgovor jasan i nedvosmislen: oslobođenje **od čega?**

— i odgovorit će ti brutalno, ako si toliko uporan da ne odustaješ od pitanja: »To od mene nećete čuti« (i opet velim, ne izmišljam ništa, navodim od riječi do riječi odgovor jednog svećenika (jednog malog barjaktara nove teologije u lijepoj našoj domovini). Reci im zabrinuto: mene su učili, po svetome Pavlu, da je kršćanska vjera uzaludna ako Krist nije uskrsnuo, a dokazom Uskrsnuća Crkva je uvijek smatrala Prazni Grob... — i nasmiješit će ti se zanosno sliježući ramenima nad argumentom Praznoga Groba: »Gospodin je živ!« U nas još nemaju drskosti otvoreno reći — barem ja to još nisam čula — da **fućkaju** na argumenat Praznoga Groba; ali velečasni Jean-Claude Barreau, svećenik pariške nadbiskupije i pisac neoteoloških hitova, to lijepo izjavljuje novinarima: »**Je m'en moque** si le tombeau a été trouvé vide! Le Seigneur est vivant!« Il s'en moque, blago njemu, ali, ako Grob na Golgoti nije nađen prazan, kako spriječiti čovjeku odgojenu na logičko mišljenje da logički do kraja domisli što to zapravo znači da Grob možda i nije nađen prazan? Jer, ako nije nađen prazan, mrtvo tijelo skinuto s križa bilo je u njemu, i bilo

je mrtvo! I, ako je bilo mrtvo i mrtvo u njemu ostalo, onda je i istrunulo kao tijelo svakoga mrtvog čovjeka, i što onda uopće znači Uskrsnuće Gospodina Našega Isusa Krista? Javio se učenicima? Pa i sveci su se javljali vjernicima u svome ljudskom liku poslije svoje tjelesne smrti, i nitko nikad nije zato tvrdio da su sveci uskrsnuli u svome proslavljenom tijelu. A uz to, ako su učenici vidjeli Gospodina a Grob se nije našao prazan, tko mi jamči da učenici nisu bili naprosto vizionari, vizionar može vidjeti štošta i kad objektivno ne vidi ništa, Konstantin imperator vidio je i Apolona! Reci im tako, insistiraj na argumentu Praznoga Groba, pa će ti učeno dobaciti da »Uskrsnuće nije puka fizička reanimacija«. Odgovori im da to i sam znaš, spomeni da znaš kako je za viđenje Uskrsnuloga bio i u zoru Uskrsnuća potreban čin vjere a ne samo svjetlost i zdrav očni živac, dodaj da zato u onu zoru na Golgoti Josip Flavije ili Tiberije imperator ne bi bili vidjeli ništa, dok bi Petar ili Ivan bili vidjeli, ali da ipak samo Prazni Grob može jamčiti za istinitost viđenja Petra ili Ivana — i opet će ti samo zapjevati: »Gospodin je živ!« Živ u proslavljenom tijelu sve i ako mu je tijelo skinuto s križa i istrunulo?... Ponovi to tjeskobno, pa će te proglasiti gnjavatorom koji »ne razumije«. A što da razumijem? Da je Logos nelogičan? Da su Grci bili u zabludi kad su izmislili logiku?

Takav su kaos napravili od stare i jasne katoličke dogmatike, tako su sve zatutuljili i zamumuljili — i onda se još čude i jauču što crkvena obnova ni pet godina nakon Koncila nije procvjetala. Ali što može procvjetati na žitkom pijesku neoteoloških elukubracija? »Moderni čovjek«, o kojemu tako uporno i dosadno govore, pun je već i sam magle i nesigurnosti, i zašto bi morao baš trčati i u misteričku neokršćansku maglu — o kojoj mu više ni oni koji ga u nju zovu ne znaju reći čak ni to od čega se ona uopće sastoji? Zatvaranje Boga u rebus, neomanija, kronolatrija, proksimolatrija, klečanje pred svijetom — time se mogu zanositi samo »inženjeri duša« koji su spremni platiti svaku cijenu samo da ostanu ono što žele biti: to jest, upravo »inženjeri duša«! Vladati, vladati po svaku cijenu, pa i po cijenu nazivanja vlasti služenjem svijetu! Manipulirati dušama, uvijek i iznova, pa i po cijenu razaranja katoličke vjere, ako drukčije više ne ide! Tek — svijet je manje glup nego što to misle ti reformatori koji se sad tako užurbano

i zadahtano u njega zaljubiše. Svijet ne nasjeda, nego čini naprosto ono što je svijet uvijek činio: jedan njegov dio ostaje ravnodušan, a drugi njegov dio instrumentalizira tu neoteološku viražu u svoje svrhe, kako je s raznim takvim viražama uvijek i bivalo, od Konstantina ovamo.

Duhovni život, molitva, post, uopće sva sustavnost i strogost religioznog života — sve se to ne da upotrijebiti u eskalaciji »ponovnog osvajanja svijeta« (pod firmom ponovne evangelizacije, dakako), i zato je sve to postalo samo luksus za takozvane integriste. Postu i nemrsu novi se reformatori čak izruguju: na primjer, u jednom žarištu te nove »reforme« sažaljivo su ismijali mladića (akademski naobražena) koji je uljudno odbio ponuđene mu sendviče s mesom, jer je bio utorak, a u njegovoj bosanskoj obitelji, reče mladić, ne mrsi se utorkom već stoljećima, na čast svetomu Anti a za pokoru za grijehe. Ismijaše ga s otrovnom nježnošću, pokroviteljski, biva: nije se još »preodgojio«. Ima i više takvih slučajeva. Post i nemrs, kažu, to je za duhovno neodrasle, to je režim Zakona, a »mi smo od Zakona oslobođeni«. Oslobođeni, jasno, ako ćemo se igrati Marciona, pa uzimati iz Novog Zavjeta samo ono što nam se sviđa, a marljivo brisati šutnjom tvrdu činjenicu da je po Zakonu i te kako postio i molio i hodočastio upravo onaj Isus od kojega sad prave »Verbum bez subjekta i objekta« (André Lacoque dixit), Isus koji je i rekao da ni slovo ni kovrčica slova iz Zakona neće proći dok se sve ne ispuni — što se također zdušno prešućuje u kristujućim zanosima današnjim! A glede posebno molitve, duhovnog razmatranja, unutarnje discipline duhovnog života — kad o tome govoriš mladim adeptima novih reformatora, dobivaš neodoljiv dojam da zapravo i ne znaju o čemu govoriš. Molitva je njima, čini se, isključivo i samo komunitarna liturgija (ali komunitarna samo između njih, ne s ostalim pukom Božjim: odvajaju se oni posebnjački na tu komunitarnu liturgiju), a kad je riječ o ostalim elementima duhovnog života, djeluju ti neokršćani kao one stare zemljopisne karte nejasnih i netočnih obrisa, u koje stari geografi nisu znali što ucrtati. Katkada su na te puste prostore upisivali siglu H. S. L., hic sunt leones: i danas, katkada, kad vidiš izbliza kakva je duhovna pustoš i divljina u religioznoj intimi tih deklamatora komunitarne mise, moraš se sjetiti i tih triju slova davnih geografa.

Ali oni »idu na pričest«. To je sve što ti kakav duhovnik tih pustih prostora »nove pastorale« znade reći o njima, o tim mladim egzaltadosima koje nitko ne uči moliti: »Pričešćuju mi se pod svakom misom«. Pričešćuju se, dakako, lako se pričešćivati i svaki dan kad se sakramentalna aurikularna ispovijed veselo gurnula u kut. Ne treba, vele, ljude maltretirati tom tridentinskom, juridičkom formom ispovijedi; Bog je dobar, vele, Bog će oprostiti iskrenu pokajanju. Krasno, tek — sve te zanosne deklamacije o Božjem milosrđu djeluju zapravo nemoralno, sve je to stari laksizam u novom ruhu, ponižavanje Boga na mjeru čovjeka, u nesposobnosti i bezvoljnosti da se čovjeka uzdigne k Bogu. Jednu takvu krizu Crkva je već proživjela u XVII stoljeću, bilo ih je i tada mnogo koji su vjerovali da čine čast Božjem milosrđu udarajući na strogost religioznog života, na duh pokore, na »Krista usko uspravnih ruku«: ali vrijeme je pokazalo da nisu **oni** bili dostojanstvo i snaga Katoličke Crkve.

Spomenuh prije klečanje pred svijetom. To je glasovita izreka Jacquesa Maritaina iz njegove velike knjige Le Paysan de la Garonne: »l'agenouillement devant le monde«. Ta knjiga nije u nas prevedena ni do danas; u Italiji uspjelo se izdati njezin prijevod tek dvije godine po objavi izvornika. To prešućivanje velikih katoličkih upozorenja, to nastojanje da se veliki katolički glasovi, što se dižu protiv neoteoloških smutnja i neopastoralnih neodgovornosti, zastru šutnjom što je dulje moguće — to je jedan od znakova koji u ovome manipuliranom crkvenom metežu najviše zabrinjuju. Nije Jacques Maritain jedini koji vidi da se novim »inženjerstvom duša« katolička vjera razara i Katolička Crkva rasipa: Hans Urs von Balthasar (Cordula oder der Ernstfall), Louis Bouyer (La Décomposition du catholicisme), »Hermas« (Les Prêtres ont-ils perdu la mémoire?), André Manaranche (Franc-parler pour notre temps), da nabrojim samo nekoliko najnovijih i najlucidnijih upozorenja, kažu to isto. A sva ta imena nisu imena integrističkih okamina, sve su to velika imena moderne katoličke misli, na nekima od tih imena ležao je još jučer odium Svetoga Oficija. I: kad baš ti, kad baš takvi ljudi upozoravaju da egzaltiranost nove teologije razara katoličku vjeru i ponizuje Katoličku Crkvu na klečanje pred svijetom, onda to znači da je situacija skrajnje ozbiljna i opasna, i da je skrajnji čas pozorno poslušati ta visoko kvalificirana kato-

lička upozorenja, da je skrajnji čas upoznati ih s najvećom pomnjom i nad njima se najozbiljnije zamisliti. Ali ne: »inženjeri duša« odlučiše drugačije, udariše tabu na te tekstove, učiniše ih nedostupnima svugdje gdje su mogli; a ako o tim tekstovima uopće nešto govore, kažu sa svojom karakterističnom nasmiješenom tugaljivošću da im je »žao« što su se ta velika i nekad napredna imena dala impresionirati suvišnim strahovima. Jedno je od tih imena kardinal Daniélou, onaj Jean Daniélou kojega su još jučer smatrali dijamantnim vrškom obnove katoličke teologije, a danas ga već proglasiše »posljednjim braniteljem konstantinizma na najvišem nivou«, i pokapaju njegove tekstove šutnjom tvrdom kao molibden, i prešućuju njegove konferencije, prešućuju iznad svega ono najstrahovitije na čemu kardinal Daniélou u posljednje doba najviše insistira: »On ne parle plus de Dieu«, ne govori se više o Bogu! O svemu i svačemu govore neotriumfalisti teološki danas, o svemu i svačemu, a najradije i najviše o onomu što im se čini najkonjunkturnijim, ali o Bogu ne! Diže se u svijetu pogubna »teologija smrti Božje«, a neoteolozi katolički ljubezno i upravo lakajski o njoj diskviziraju, i dotjeralo se već dotle da najglasniji, najjači, najžarči glas protiv te luđačke »teologije smrti Božje« nije glas intimidiranih, osamljenih, stupidnim katoličkim snobizmom preziranih katoličkih mislilaca, nego glas Rabbi Abrahama Joshue Heschela! »Rabbi Heschel razara teologiju smrti Božje ognjem Gorućeg Grma«, piše odahnuvši katolički književnik Antonio Barolini, i sam preziran i guran u kut od istih neomanijaka. Rabbi Heschel, u ovoj freneziji samorazaranja što huji historijom, viče riječ Vječnoga glasom Ozeje Proroka: »Vi ćete biti Moj ne-narod a Ja ću biti vaš ne-Bog!« Rabbi Heschel ne boji se da će ga itko proglasiti mumijom zato što svim srcem, svom dušom, svom snagom svojom brani transcendentalnost Boga Stvoritelja, Zakonodavca i Suca. Rabbi Heschel zna da je njegov narod četrdeset godina hodao pustinjom noseći baš jednu mumiju, mumiju Josipa od braće prodana; i zna da su veliki Učitelji njegova naroda, pitajući se zašto je baš trebalo tu mumiju nositi pustinjom u hodu živoga puka, odgovarali: zato što je Josip vršio zapovijedi Vječnoga, zato što je obdržavanje zapovijedi Gospodnjih jedina sigurnost za trajanje naroda Božjega u vremenu. To isto znao je i Papa Pio IX: Serva ordinem et ordo servabit te! Ali spomeni danas Rabbi

Heschela, pa će te proglasiti judaizantom, i spomeni Pija IX, pa će te proglasiti integristom i papolatrom. A ipak: kad danas televizija jedne katoličke Italije želi suprotstaviti vjeru u živoga Boga teolozima »smrti Božje«, ne zove Hansa Künga ni Edwarda Schillebeeckxa, nego zove Rabbi Heschela. I ipak: u doba Pija IX, i sve dok je Katolička Crkva integralno stajala u kontinuitetu katoličke tradicije kao u doba Pija IX, Katolička Crkva bila je bogata obraćenicima, i bili su mnogi od njih ljudi velike vrijednosti i velika imena, i uza sva vremenita zla Katoličke Crkve znali su u njoj vidjeti znak živoga Boga dignut među narodima. A danas...

Danas se o Bogu ne govori, danas se kleči pred svijetom, danas se zadahtano trči u Vjetru Historije, danas su oborene brane stare katoličke strogosti, danas se Evanđelje traumatično zove Veselom Viješću, danas je rječnik katoličkih »inženjera duša« sav pun slavlja i veselja, danas se čak tvrdi da »nije toliko važno što o Kristu vjerujemo koliko da smo u Kristu zajedno«, maše se dakle čak veselim zastavama vjerskog pluralizma i subjektivizma (a što je Katolička Crkva izbor vjere po osobnom ćefu uvijek zvala herezom, grčki airesis i ne znači drugo nego izbor —o tome se marljivo šuti, o tome se ne smije govoriti, to će svršiti u mnogi manipulatorski koš sve ako se to i usudiš napisati, sve i ako to napišeš navodeći doslovce Papu Pavla Šestoga) — danas je sve to tako, danas se traži najmanji zajednički nazivnik, mininazivnik, i čak se i o njemu nerado govori što je, pa gle: obraćenja na katolicizam presušila nekako. Naprosto, slušajući nove reformatore, ne znaju ljudi više na što bi se obraćali, postaje pače pitanje i treba li se uopće obraćati. Pierre Debray, obraćenik s ateizma (obratio se u doba prije ovog muteža), spomije karakterističnu zgodu: slušajući jednog svećenika, adepta nove teologije i korifeja nove pastorale, jedan je protestant pitao: »Mon père, da nismo izmijenili uloge? Da nisam ja postao katolik, a vi protestant?« (Dakle, Pierre Debray proglašen je integristom, a arciprogresisti današnji, tako zaokupljeni refabrikacijom vlastitoga ideološkog djevičanstva, gdje bijahu kad je Pierre Debray razgovarao s Mauriceom Thorezom?) Louis Bouyer, oratorijanac, obraćenik s protestantizma, veli da katolički modernisti trče danas za otpacima protestantizma. Nešto slično napisao je i Karl Barth, valjda najveći protestantski um poslije Martina Luthera, u jednom od svojih po-

sljednjih tekstova, koji se smatra njegovom duhovnom oporukom. Ali i ta se oporuka Karla Bartha marljivo pokapa šutnjom, a dotle se mladi adepti raznih neoteologa upravo hvale kako su odbacili neke »katoličke natruhe« (na primjer čašćenje Marije i svetaca), i kako su »dosta toga preuzeli iz protestantizma«. Čuju se takva hvalisanja čak i ovdje, u ovoj staroj hrvatskoj provinciji katolicizma, u ovoj zemlji bana Tome Bakača i njegova saborskog govora o tri rijetke koje su nam još ostale i koje ćemo dati piti svima koji bi htjeli protestantizam prenijeti k nama. Čuje se to hvalisanje snobovsko, umišljeno, lakajsko, iz usta mladunaca koji nikad nisu ni vidjeli kako uopće izgleda jedan spis Martina Luthera ili Jeana Calvina — ili Karla Bartha!

Obraćenja na katolicizam dakle gotovo presahnula — zašto bi ih i bilo, kad crtači »novog lica Crkve« naprosto brišu sve crte uopće s lica Katoličke Crkve, i prave od toga lica samo mutnu mrlju, u kojoj je nejasno sve, a najprije to što je ona zapravo. Kad se prestane jasno govoriti o Bogu, nikakva jasnoća nije više moguća. Kad se prestane govoriti da je Bog Radikalno Drugi a ipak prisniji čovjeku od njega samoga, kad se zabaci Augustinov »Noverim me noverim Te«, kad se prestane isticati da čovjek u biti pred Bogom stoji sam, da je Bog dimenzija unutarnjega osobnog života, kad se zastru ili i izbrišu katoličke vertikale, kad se Bog svede na horizontalu ljubavi prema bližnjemu (ljubavi većinom verbalne, uostalom), kad se jedinstveni odnos ja/Ti raspline u maniji religioznog kolektivizma (koji je najpogodniji za kolonizaciju od strane »inženjera dušâ«!) — onda više ne može biti obraćanja na katolicizam, onda može biti samo to da se najslijeđena katolička forma nekih mladih duša kontaminira i falsificira neomanijom i kronolatrijom. I doista, aficionados raznih neoteologa više su smućeni mladići i djevojke iz starih katoličkih obitelji nego prihodnici iz agnosticizma ili ateizma. Pri tome osobito zabrinjuje to da manipulatori »crkvene obnove«, nerado spominju primjere mogućnosti autentičnog obraćenja, osobito ako u tim primjerima ima mističnih elemenata, izravnih Božjih prodora u svijest i savjest. Karakterističan je za to slučaj Andréa Frossarda: njegova knjiga o njegovu obraćenju (Dieu existe, je L'ai encontré) previše je odjeknula svijetom a da bi je se moglo sasvim prešutjeti u namipulatorskim žarištima: progovorilo se dakle i o njoj, instrumentaliziralo se njezino svjedočanstvo koliko se moglo, ali

ima neoteoloških rezervata za koje se ta knjiga ne prevodi, i postoji u rečenim žarištima precizna odluka da se šutnjom pokopa Frossardovo žaljenje što se danas malo govori o Bogu, što teolozi danas govore o svemu samo ne o Bogu. Dok Arnold Mandel, Židov, kaže da bi on, Arnold Mandel, dao spomenutoj knjizi katoličkog konvertita Andréa Frossarda najveću židovsku književnu nagradu, kad bi takva nagrada u Francuskoj postojala — dotle Gilbert Cesbron, veseli i logoroični Aljoška budalica, francuskog katolicizma, zanosno izjavljuje: »Frossard govori o Bogu, ali mene zanima samo Krist« — i ta zanosna marcionska blasfemija Aljoške budalice marljivo se tiska u golemim katoličkim nakladama namijenjenim najširoj potrošnji, u Francuskoj i drugdje, dok André Frossard ostaje cavalier seul, kao i naslov njegove rubrike u Le Figaro!

Ono pak o čemu se, čini se, najmanje smije govoriti jest to da André Frossard ipak nije sam. Jer ima ipak, i danas, slučajeva autentičnog obraćanja na katolicizam, baš na katolicizam rimski i apostolski koji se Frossardu otkrio u onom jedinstvenom času modre svjetlosti pred izloženim Svetotajstvom. Frenezija kronolatrije i trčanja za raznim ideozofskim otpacima čini upravo sve da Katoličku Crkvu istrgne iz njezinih stožera, a gle: tko se zaista obraća, obraća se ne toj freneziji nego baš tim vjekovnim stožerima. Čak u Švedskoj, zemlji gotovo potpuno raskršćanjenoj, javljaju se u posljednje doba, i baš među mladom inteligencijom visoke naobrazbe, slučajevi obraćenja na tradicionalni, vertikalni katolicizam. Ali u rezervatima neoteologâ o tome se radije šuti. Kao što se šuti i o tome da se krize zvanja i znaci rasula vide samo u onim sjemeništima i redovničkim zajednicama gdje je princip autoriteta, discipline i duhovnog reda veselo odbačen u ime »koncilske obnove« (!) i »čistog Evanđelja«, dok ni krize ni rasula nema u strogim, i baš kontemplativnim!, redovima koji otklanjaju veselu i neodgovornu igru samouništavanja. Ali to je tabù, o tome se ne govori, nego se rasulo radije šminka gnjavatorskim tumačenjima o »koncilskoj obnovi«.

A stranka straha, šutljiva većina, šuti i trpi. Udaraju je u samo srce: prezirno je puštaju da sama ili tek uz vodstvo kakve redovnice moli svoju krunicu (gotovo je već nemoguće vidjeti svećenika koji predvečer s pukom Božjim moli krunicu u crkvi!); njezina hodočašća — koja su naši stari zvali putima Božjim — tumače s visoka »sociološki (biva,

tko je bogat ide na izlet na Bermude, a tko je siromah ide na hodočašće u Sinj); za misu njezinih žarkih stoljeća vjere kažu da nije bila prava liturgija (gle, a mi smo uvijek mislili da je bila, da je čak toliko bila leith ergon, zajedničko djelovanje vjere, te je i smrt mogla pretvoriti u uskrsnuće; i prožimao nas je plamen blagoslova i zahvalnosti do srži u kostima, kad smo čitali o onome našem bratu u vjeri, sinu Francuske, prvorođene kćeri u istoj ćeliji Gestapoa: »Brzo recite misu, tako će moja smrt postati uskrsnuće«); vulgarno izruguju njezinu privrženost toj misi za koju su njezini oci ginuli u vjerskim ratovima; čašćenje liturgijskoga latinskog jezika i čežnju za njim, koji je bio znak kontinuiteta Crkve u vremenu i njezine univerzalnosti, koji je našu molitvu spajao istim riječima s molitvom otaca naše vjere — prostački proglasiše sličnim slini što psu curi pred predodžbom jela; i vjeru koja je izdržala sva progonstva snagom svete tišine i sabranosti u misi stoljećâ drsko ponizuju plitkim duhovitostima, kao što je ona, nedavno također dobačena na ovim našim meridijanima kao i ono o psu i slini, da je narod na tridentinskoj misi dobivao samo »svoj dio glazbe i tamjana«.

Stranka straha, terorizirana, potištena, šuti i trpi. Ali kad bi se i u Crkvi našao jedan general de Gaulle, koji se ne bi dao intimidirati, koji ne bi smatrao da histeriju razaranja može smiriti monolozima na terasi Helsingora, koji bi odlučno znao reći dosta anarhiji, drskosti i snobizmu — dogodilo bi se isto kao onoga dana u Parizu, kad je zazvonio svršetak »odmora«, i kad je stara nacija, koju je Papa Ivan XXIII zvao nobilissima Gallorum gens, izišla na ulice Pariza u stotinama i stotinama tisuća svojih ljudi, u odlučnu hodu, konačno ohrabrena, konačno oslobođena straha i poniženja i gorkog osjećaja napuštenosti.

SMILJANA RENDIC

O CELIBATU

Kolijevka svećeničkog celibata nije neki zakon ili zapovijed koji bi potjecali od Krista, već crkvena tradicija — predaja. Isusova riječ: »Ima i takvih koji se odriču ženidbe radi kraljevstva nebeskoga« (Mt 19, 12) nije upućena nekoj posve određenoj grupi, možda krugu učenika ili kasnijih klerika, nego onima »koji to mogu shvatiti«. A to su oni

tko je bogat ide na izlet na Bermude, a tko je siromah ide na hodočašće u Sinj); za misu njezinih žarkih stoljeća vjere kažu da nije bila prava liturgija (gle, a mi smo uvijek mislili da je bila, da je čak toliko bila leith ergon, zajedničko djelovanje vjere, te je i smrt mogla pretvoriti u uskrsnuće; i prožimao nas je plamen blagoslova i zahvalnosti do srži u kostima, kad smo čitali o onome našem bratu u vjeri, sinu Francuske, prvorođene kćeri u istoj ćeliji Gestapoa: »Brzo recite misu, tako će moja smrt postati uskrsnuće«); vulgarno izruguju njezinu privrženost toj misi za koju su njezini oci ginuli u vjerskim ratovima; čašćenje liturgijskoga latinskog jezika i čežnju za njim, koji je bio znak kontinuiteta Crkve u vremenu i njezine univerzalnosti, koji je našu molitvu spajao istim riječima s molitvom otaca naše vjere — prostački proglasiše sličnim slini što psu curi pred predodžbom jela; i vjeru koja je izdržala sva progonstva snagom svete tišine i sabranosti u misi stoljećâ drsko ponizuju plitkim duhovitostima, kao što je ona, nedavno također dobačena na ovim našim meridijanima kao i ono o psu i slini, da je narod na tridentinskoj misi dobivao samo »svoj dio glazbe i tamjana«.

Stranka straha, terorizirana, potištena, šuti i trpi. Ali kad bi se i u Crkvi našao jedan general de Gaulle, koji se ne bi dao intimidirati, koji ne bi smatrao da histeriju razaranja može smiriti monolozima na terasi Helsingora, koji bi odlučno znao reći dosta anarhiji, drskosti i snobizmu — dogodilo bi se isto kao onoga dana u Parizu, kad je zazvonio svršetak »odmora«, i kad je stara nacija, koju je Papa Ivan XXIII zvao nobilissima Gallorum gens, izišla na ulice Pariza u stotinama i stotinama tisuća svojih ljudi, u odlučnu hodu, konačno ohrabrena, konačno oslobođena straha i poniženja i gorkog osjećaja napuštenosti.

SMILJANA RENDIC

O CELIBATU

Kolijevka svećeničkog celibata nije neki zakon ili zapovijed koji bi potjecali od Krista, već crkvena tradicija — predaja. Isusova riječ: »Ima i takvih koji se odriču ženidbe radi kraljevstva nebeskoga« (Mt 19, 12) nije upućena nekoj posve određenoj grupi, možda krugu učenika ili kasnijih klerika, nego onima »koji to mogu shvatiti«. A to su oni

povlašteni koje će tako zahvatiti Kristova poruka o dolasku Božjega kraljevstva da će za sve drugo, a osobito za brak, biti nesposobni, kako bi se bezuvjetno i potpuno mogli dati u službu te poruke. Ali upravo je tu služba Božjem krajevstvu sam Gospodin tako povezao s karizmatičkim naviještanjem, koje će neoženjeni najsavršenije shvatiti, da se odmah nameće misao kako će ono u prvom redu biti povjereno onima koji vjeruju da su pozvani na djevičanstvo u smislu Kristovih riječi. I prema tome je karizma djevičanstva i celibata i po biblijskim izvorima veoma povezana sa službom naviještanja Božje Riječi. U tom smislu piše i Pavao VI u enciklici o celibatu: »Isus je dapače preporučio riječima prepunima misterija i očekivanja još savršenije posvećenje kraljevstvu Božjem u djevičanstvu kao učinku posebnog dara. Odaziv toj božanskoj korizmi ima kao motiv kraljevstvo nebesko . . .« (br. 22).

I sv. Pavao ne poznaje još neposrednu vezanost karizmatičkog djevi anstva sa službom svećeništva. Ali ipak, upravo je on snažnim isticanjem celibata kao karizme »nepodijeljene službe« u naviještanju Božjega kraljevstva unaprijed zacrtao glavne poteze svega kasnijega razvitka.

U prvoj Korinćanima apostol piše: »Htio bih da budete bez brige. Neoženjeni se brine za Gospodnje: kako će ugoditi Gospodinu. A oženjeni se brine za svjetsko: kako će ugoditi ženi, te postaje razdijeljen. I neudata žena i djevica brine se za Gospodnje: da bude sveta tijelom i dušom. A udata se brine za svjetsko: kako će ugoditi mužu. Ovo velim za vašu vlastitu korsit. Ne da vam postavim zamku, već da vas navedem na ono što je časno i što **bez podijeljenosti veže uz Gospodina«** (7, 32 — 35).

Nisam stručnjak u tumačenju Sv. Pisma. Zato i ne želim tumačiti Pavlov tekst. U vezi s njime želim postaviti samo nekoliko pitanja. Da li je svećenik po svojoj službi, ako ne baz najpozvaniji, a ono svakako barem pozvan da se brine za Gospodnje? Da li će tu brigu bolje vršiti oženjen ili neoženjen, razdijeljen ili nerazdijeljen? Da li će se neoženjen svećenik lakše brinut da bude svet tijelom i dušom? I ako II vatikanski sabor poziva sve na svetost, onda prezbitere sigurno još u većoj mjeri. Neka samo čitaju dekret »Presbyterorum ordinis« čitavu III glavu, osobito brojeve 12, 13, 14, **16.**

Služba navieštanja traži «nepodijeljenu službu« sve do potpuna predanja samoga sebe. Uzor je takve službe Apostol naroda, koji piše u poslanici Filipljanima: »Veseo sam i radujem se s vama svima, ako se i krv moja mora kao žrtva liti na žrtveni prdinos vaše vjere« (2, 17). A to je sigurno kudikamo više nego doživotna uzdržljivost u celibatu.

Stoga Apostol preporučuje djevičanstvo kao savjet a ne kao Kristovu zapovijed svima onima koji se žele slobodno odlučiti da svoj život nepodijeljeno, dakle u potpunosti, stave u službu Krista, Njegove poruke i kraljevstva.

I drugi novozavjetni spisi povezuju djevičanstvo s karizmom proroštva, dakle navieštanja Kristove poruke.

»Filip iz kruga sedmorice imao je četiri kćeri djevice, obdarene proročkim darom« (Dj 21, 9).

Pastoralne Pavlove poslanice ne zahtijevaju od nosilaca pastirske službe celibat, ali traže ipak od njih uzdržljivost nakon smrti prvoga bračnoga druga i na taj način brane drugu ženidbu. Apostol naroda poznaje i preporučuje čak i oženjenima uzdržljivost, dakako uz obostrani pristanak, »da se posvetite molitvi« (I Kor 7, 5).

Unatoč tome što kod Pavla nije celibat nužno vezan uz svećeništvo, to je ipak djevičanstvo već u najranijoj teologiji u vrlo visokoj cijeni. Ono je kao naročit znak Kristova svećeništva i kao izraz svećeničke misije posvećivanja, po kojoj Crkva postaje »duhovno pokoljenje«. A ono se rađa naviještanjem Radosne vijesti prema Pavlovoj: »Da i bezbroj učitelja imate u Kristu, ipak nemate mnogo otaca, jer vas ja **Evanđeljem rodih** u Kristu Isusu (1 Kor 4, 15). »Djeco moja, koju ponovno s bolovima **rađam** dok se Krist ne oblikuje u vama« (Gal 4, 19).

Već najranija crkvena povijest govori nam o asketama i djevičanskim karizmaticima obaju spolova, koji su se davali posve u službu ljubavi prema bližnjemu, koji su pomagali kršćanima u zatvorima i okovima te koji su neustrašivo stavljali na kocku i sam život, uvijek spremni na mučeništvo. Takvi su pred kršćanskom zajednicom morali izgledati kao »drugi Krist«. U nasljedovanju Krista oni su se odricali intimne ljubavi koju bi im mogao pružiti brak i obitelj, da bi se predali jednoj univerzalnijoj ljubavi, koja će obuhvatiti daleko veću zajednicu nego što je obitelj i bračni partner. Posve slobodni od svjetovnih obaveza, uključujući i obiteljske i bračne veze, služili su braći kao najidealniji dušobrižnici. Zato je i tip idealnog dušobrižnika onaj koji

je slobodan od svih ovozemaljskih spona, ne zato što bi one bile u sebi zle, već radi većeg dobra. A slobodno izabrani celibat uzdizao ih je u, gotovo bih rekao, zaručničku ljubav prema Kristu. Takav način života Crkva je cijenila u tolikoj mjeri da ga je stavljala uz bok mučeništva. I znajmo da je ta Crkva bila ne samo hijerarhija već sam Božji narod. Tako se celibat rodio, ne samo nametnut odozgo, već izrastao odozdo, od Božjeg naroda.

Kak je celibat prema jasnim tvrdnjama Sv. pisma: Krista Gospodina i sv. Pavla, uzvišeniji od ženidbe i kako čini prikladnijim za Božju službu, to su ga mnogi kršćani prakticirali od prvih vremenâ. A onda je kao posljedica toga svega ulazilo u običaj da su birali prezbitere baš među neoženjenima, smatrajući ih prikladnijima da predsjedaju zajednici. I taj je običaj prešao u pravilo, a ovo opet u zakon. Dakako da nije bilo govora o zakonu u prva tri stoljeća Crkve.

Prvi zakon propisao je pokrajinski sabor u Elviri g. 306. kad u 33. kanonu crkvenjacima koji služe oltaru, počevši od đakona, brani bračne veze, i to pod prijetnjom svrgavanja sa službe. Te odredbe proširili su i na subđakone papa Leon Veliki i Grgur Veliki. Istok je, međutim išao svojim putem. Bilo je i ondje pokušaja da se uvede obvezatni celibat za svećenike, ali oni su propali, i tako se onima koji su oženjeni dopuštalo ređenje, ali iza ređenja nije se dozvoljavala ženidba, a biskupima nikako. Takva je praksa u istočnoj crkvi sve do danas. Zato se njihovi biskupi regrutiraju jedino iz neoženjenog klera, većinom monahâ.

Veliki crkveni oci: Ambrozije, Jeronim, Augustin zalažu se za svećenički celibat. Sv. Ivan Zlatousti u svojoj knjizi o svećeništvu piše: »Dolično je da onaj koji pristupa svećeništvu bude čist kao da je u nebu!« No još i kod starijih crkvenih pisaca nalazimo divnih misli u prilog svećeničkog celibata. Već je Hipolit Rimski, umro g. 235, protestirao protiv pripuštanja oženjenih svećenika bogoslužju.

Promjenu kršćanske slike o svećeniku u kasnoj antiki razjašnjava Kötting u svojoj studiji o celibatu pomoću dva pojma: agios i pneumatikós. Njih je u njihovu tipičnom značenju teško prevesti na hrvatski. U odnosu na svećenika ta dva pojma znače:

1) Svećenik mora biti »agios«, a to znači ne samo etički svet već odijeljen iz profanoga područja te posvećen isključivo za Božju službu. Daleko prije nego što je početkom IV stoljeća celibat postao crkvenim zakonom, već je zahtjev za spolnom uzdržljivošću službenika oltara bio duboko ukorijenjen u svijesti Božjega naroda, što opet potvrđuje da je celibat nastao odozdo a ne odozgo. Valja priznati da su pri tom razlozi kulta igrali također neku ulogu. I jer se na Zapadu Euharistija češće služila nego na Istoku, gotovo svaki dan, onda je i zahtjev i zakon celibata đobio ondje prije i općenitije građansko pravo.

2) Svećenik mora biti također »pneumatikós«, tj. ispunjen Duhom Svetim, onaj koji živi od Duha, a ne samo koji je nekako duhovno usmjeren. On mora biti karizmatik, čija se duša djelovanjem Duha Svetoga nalazi u nekom zaručničkom odnosu s Božjom Riječju, s Kristom. I samo na taj način dostojno će izvršavati povjerenu službu naviještanja Radosne Vijesti i svetkovanja Presvete Euharistije.

U svojoj povijesnoj studiji o svećeničkom celibatu August Franzen zaključuje da se koncem staroga vijeka razvio svećenički celibat iz biblijskog ideala o djevičanstvu, koje se sve više tražilo te nekako postalo staleška dužnost službenika oltara i predstojnika zajednice Božjega naroda. Razvoj asketizma i monahizma utjecao je također na zahtjev celibata.

Zakonska podloga svećeničkog celibata nije božanskoga već crkvenoga prava. No uzevši okolnosti kako je nastao — u Božjem narodu — ne vidimo li u tome specijalno djelovanje Duha Svetoga? I danas dok se vodi bitka za fakultativni celibat, ne bi li bilo bolje da se dademo više voditi svjetlom i utjecajem duha Svetoga? Da li zakon celibata zbilja bitno umanjuje njegovu vrijednost? Ta i onako nitko ne prihvaća celibat tko se nije za nj prije ređenja slobodno odlučio. Danas se naglašava važnost odgoja za celibat, no mislim da taj odgoj ne bi smio prestati primanjem viših redova, već bi se morao nastaviti kroz čitav život. Samo u toj supoziciji on neće biti svećeniku nekakav nemoguć teret, već obaveza koja se radi Gospodina i Njegova kraljevstva radosno vrši.

O. Josip Antolović DI

GOSPODINE BOŽE, NEMAM VREMENA
(Michel Quoist)

Svi se ljudi tuže da nemaju dosta vremena. Zato, jer gledaju svoj život previše ljudskim očima. Uvijek ima vremena činiti ono, što Bog traži da činimo. Ali treba potpuno biti prisutan u svim časovima, koje nam Bog daje.

* * *

Prema tome, pomno pazite, kako živite! Ne kao ludi, nego kao mudri, iskorišćujte vrijeme, jer su ovi dani zli! Zato ne budite bezumni, nego uočavajte, što je volja Božja« (Ef 5, 15—17).

* * *

Gospodine Bože, ja sam izašao.
Ljudi su vani izlazili.
Oni su išli,
Dolazili,
Žurno koračali,
Trčali.
Bicikli i motori su žurili,
Kola su i automobili žurili
Kamioni su žurili.
Ulica je žurila,
Grad je žurio,
Sve je žurilo.
Oni su žurili, da ne izgube vrijeme.
Žurili su iza vremena,
Da uhvate vremena,
Da dobiju vremena.
Dragi prijatelju, gospodine, doviđenja, oprostite, nemam vremena!

Opet ću doći, ne mogu čekati, nemam vremena!
Završavam ovo pismo, jer nemam vremena!
Želio bih vam pomoći, ali nemam vremena!
Ne mogu primiti, jer nemam vremena!
Ne mogu razmišljati, ne mogu čitati, preopterećen sam, nemam vremena!

Volio bih moliti, ali nemam vremena!
Gospodine Bože, Ti razumiješ, oni nemaju vremena!
Dijete igra, ono sada nema vremena,... kasnije...
Učenik mora svršiti svoje zadaće, on nema vremena, kasnije...

Gimnazijalac, student ima predavanja i toliko drugih
poslova, on nema vremena, kasnije ...
Mladić se bavi sportom, on nema vremena, kasnije ...
Mladoženja ima svoju kuću, mora je urediti, on nema
vremena, kasnije ...
Djedovi i bake imaju unučad, oni nemaju vremena,
kasnije ...
Oni su bolesni. Oni imaju svojih briga, oni nemaju vremena,
kasnije ...
Oni su na umoru, oni nemaju ...
Kasnije! ... Oni nemaju vremena! ...
Tako svi ljudi trče sa zakašnjenjem, Gospodine Bože!
Prolaze zemljom trčećim korakom.
Izmučeni i nestrpljivi!
Gurajući se preopterećeni,
Smućeni i usplahireni,
Izmrcvareni!
I nikada ne stižu. Nemaju vremena!
Unatoč svih nastojanja, nemaju vremena.
Mnogo im vremena manjka! -
Gospodine Bože, Ti si se morao prevariti u računima!
Kao da u svemu postoji pogrješka!
Satovi su previše kratki.
Dani su previše kratki!
Životi su previše kratki!
Gospodine Bože! Ti, koji si izvan vremena, Ti se smiješ
Gledajući nas, kako se ubijamo i mučimo s vremenom.
A Ti znaš, što činiš!
Ti se ne varaš dijeleći vrijeme ljudima!
Ti daješ svakome vrijeme, da čini ono, što Ti želiš da čini.
Ali ne treba gubiti vremena,
Ne treba u ludu provoditi vrijeme,
Ne treba ubijati vrijeme,
Jer vrijeme je dar, koji nam Ti pribavljaš,
Ali dar, koji može propasti,
Dar, koji se ne daje za čuvanje, nego za korištenje.
Gospodine Bože, ja imam vremena.
Sve je moje vrijeme moje!
Sve vrijeme, koje mi Ti daješ!
Godine mog života,
Dani mojih godina,
Sati mojih dana,
Svi su oni moji!

Moji su, da ih ispunim mirno, smireno.
Ali da ih ispunim potpuno, do kraja!
Da ih Tebi prikažem, da od njihove bljutave vode Ti učiniš plemenito vino, kao što si učinio nekoć u Kani za svadbu ljudima. Gospodine Bože, ove večeri ja ne tražim vrijeme, da činim ovo, a zatim još ono. Ja od Tebe tražim milost, da savjesno činim u vremenu što mi ga Ti daješ, ono što Ti želiš da činim!

Preveo:
Dr. Srećko Bošnjak

VIDICI

ŠTO MISLI IDA FRIDERIKA GÖRRES O SVEĆENICAMA U KRISTOVOJ CRKVI?

(Über die Weihe der Frauen zu Priestern, Der grosse Entcshluss, veljača 1966)

Svijetu je poznato da je holandska pastoralna sinoda prihvatila zahtjev, da se i žene, koje su se za to odlučile te primile potrebnu naobrazbu, rede za svećenice. Prema tome ovaj problem daleko je suvremen, pa će nam biti milo čuti što o tome misli žena - intelektualac, privržena članica sv. Crkve, Ida Friderika Görres.

Potkraj drugog desetljeća našega stoljeća pročulo se, da je nekolicina njemačkih studentica poslala u Rim molbu, da se i djevojkama dozvoli pristup svećeničkom staležu. Pročulo se to više kao neki kuriozitet, pa su se svećenici u onim danima međusobno šalili na račun spomenutih studentica. Međutim za vrijeme II vatikanskog sabora pitanje ređenja ženskih kandidatica poprimilo je u nekim krugovima Crkve već ozbiljno nastojanje, tako da je to pitanje bilo pokrenuto i na samom Saboru. Takav nas razvoj nimalo ne smije čuditi. Već samo koncilsko raspoloženje je bilo takvo, da su se pročule stvari, o kojima se ranije nije smjelo govoriti niti u privatnom životu. Emancipacija žena, koje su ostavile kućno ognjište te se sada takmiče u skoro svim zvanjima s muškarcima, je stara dobrih sto godina. Dva strašna rata ubrzala su emancipaciju žene pošto su porušila postojeće okvire društvenog života. Žena je postala sve važniji činilac u javnom životu. Život je posvjedočio, da žena može dostojno zamijeniti muškarca na poslu, a isto tako došlo je upravo do iznenađujućih činjenica, o kojima nekadašnje oduševljenje pristaše ženske mancipacije niti sanjale nisu. Totalitarni sistemi u pojedinim državama poslije rata zadržavale su ženski radni potencijal u društvenom životu iz političkih, pa i često iz ekonomskih razloga. Danas postoji mogućnost, da se žena zaposli u svim područjima društvenog života, i mi je stvarno i svugdje nalazimo. Pošlo joj je za rukom, da se domogla i do ministarskih položaja, bavi se politikom, znanstvenim istraživanjima pa i svemirskim osvajanjima. U nekim protestantskim zajednicama njoj je dozvoljen i pristup svećeničkoj klužbi.

Moji su, da ih ispunim mirno, smireno.
Ali da ih ispunim potpuno, do kraja!
Da ih Tebi prikažem, da od njihove bljutave vode Ti učiniš plemenito vino, kao što si učinio nekoć u Kani za svadbu ljudima. Gospodine Bože, ove večeri ja ne tražim vrijeme, da činim ovo, a zatim još ono. Ja od Tebe tražim milost, da savjesno činim u vremenu što mi ga Ti daješ, ono što Ti želiš da činim!

Preveo:
Dr. Srećko Bošnjak

VIDICI

ŠTO MISLI IDA FRIDERIKA GÖRRES O SVEĆENICAMA U KRISTOVOJ CRKVI?

(Über die Weihe der Frauen zu Priestern, Der grosse Entcshluss, veljača 1966)

Svijetu je poznato da je holandska pastoralna sinoda prihvatila zahtjev, da se i žene, koje su se za to odlučile te primile potrebnu naobrazbu, rede za svećenice. Prema tome ovaj problem daleko je suvremen, pa će nam biti milo čuti što o tome misli žena - intelektualac, privržena članica sv. Crkve, Ida Friderika Görres.

Potkraj drugog desetljeća našega stoljeća pročulo se, da je nekolicina njemačkih studentica poslala u Rim molbu, da se i djevojkama dozvoli pristup svećeničkom staležu. Pročulo se to više kao neki kuriozitet, pa su se svećenici u onim danima međusobno šalili na račun spomenutih studentica. Međutim za vrijeme II vatikanskog sabora pitanje ređenja ženskih kandidatica poprimilo je u nekim krugovima Crkve već ozbiljno nastojanje, tako da je to pitanje bilo pokrenuto i na samom Saboru. Takav nas razvoj nimalo ne smije čuditi. Već samo koncilsko raspoloženje je bilo takvo, da su se pročule stvari, o kojima se ranije nije smjelo govoriti niti u privatnom životu. Emancipacija žena, koje su ostavile kućno ognjište te se sada takmiče u skoro svim zvanjima s muškarcima, je stara dobrih sto godina. Dva strašna rata ubrzala su emancipaciju žene pošto su porušila postojeće okvire društvenog života. Žena je postala sve važniji činilac u javnom životu. Život je posvjedočio, da žena može dostojno zamijeniti muškarca na poslu, a isto tako došlo je upravo do iznenađujućih činjenica, o kojima nekadašnje oduševljenje pristaše ženske mancipacije niti sanjale nisu. Totalitarni sistemi u pojedinim državama poslije rata zadržavale su ženski radni potencijal u društvenom životu iz političkih, pa i često iz ekonomskih razloga. Danas postoji mogućnost, da se žena zaposli u svim područjima društvenog života, i mi je stvarno i svugdje nalazimo. Pošlo joj je za rukom, da se domogla i do ministarskih položaja, bavi se politikom, znanstvenim istraživanjima pa i svemirskim osvajanjima. U nekim protestantskim zajednicama njoj je dozvoljen i pristup svećeničkoj klužbi.

KATOLIČKO SVEĆENSTVO — POSLJEDNJA TVRĐAVA?

Čini se, da je katoličko s većenstvo upravo jedina tvrđava, koju žena naših dana još nije osvojila. Kao simbol muških privilegija iz davnine, ono je kao trn u oku svih zagrijanih boraca za potpunu jednakost i jednako - pravnost ženâ i muškaracâ. Zato se i celibat tako srdito napada sa strane nekih pojedinaca. Za njih je celibat nepravda, koju čovječanstvo ne smije dulje trpjeti. Tko poznaje povijest ženske emancipacije i psihologiju ženske upornosti, koja ne odustaje dok ne uspije, neće se ovome čuditi. Ali neobično je, da većina teologa o tome šute, a neki čak i sa simpatijama izlaze ususret ovim zahtjevima i nastojanjima. Može da je to i posebna taktika, koju slijede teolozi iz razboritosti. No izgleda, da u našim danima nije moguće baš ništa više prešućivati. Ako oni, što su pozvani ne progovore, progovorit će drugi. Usto se ovaj zahtjev za svećenice pojavio paralelno s većom ulogom laikata u Crkvi. A budući da veliki dio laikata tvore baš žene, nije nikakvo čudo, da u svojim zahtjevima nisu obišle svećenstvo niti kao stalež, niti kao službu. Oni, koji brane stare privilegije, uvijek će se naći na optuženičkoj klupi, jer uvijek je teže braniti tradiciju, iako postoje razboriti razlozi za njen opstanak, nego li prednjačiti u zahtjevima i boriti se za novo uređenje i nove strukture.

PITANJE IMA DUBLJI KORIJEN

No ipak treba naglasiti, da postojanje svećenica u Kristovoj crkvi ima dublji korijen nego što je to borba za ženska prava u društvu i Crkvi ili trenje između progresista i konzervativnih u Crkvi. Među naprednim ženama ima i lijep broj žena, koje ne očekuju za sebe nikakvih koristi od uvođenja svećenica, ali im je crkveni život i potrebe Crkve važna činjenica, te očekuju od toga samo korist i blagodat za cijelu Crkvu. Poznata im je velika briga Crkveza naraštaj, pa i nestašica svećeničkih kandidata u pojedinim zemljama. Smatraju ženu sposobnom, da bi mogla dostojno vršiti svećeničku službu, jer ako je u tolikim poslovima uspješno zamijenila muškarce, zašto ne bi i u ovom? Uostalom učiteljska služba u Crkvi već odavna nije više samo domena za muškarce. Kateheze, predavanja, duhovne vježbe pa i propovijedi drže koji puta i to sa zavidnim uspjehom baš ženske. Stalno raste broj teoloških slušateljica. A kao studentima teologije dozvoljeno im je i pristupiti doktorskim ispitima i dizertacijama. Već od pamtivijeka žena ima pravo dijeliti u nuždi krštenje, a to pravo primila je i sama krštenjem primajući vlast općeg svećenstva (allgemeines Priestertum) što ga primaju svi kršćani. Kao privatnoj osobi ženi se povjeravaju brojni ljudi u svojim intimnim problemima; zašto onda žena ne bi mogla biti i oficijalni ispovjednik? To da žena po svojoj naravi ne može poštovati šutnju, vrlo je smiješan argumenat, kada eto znamo koliko se žena proslavilo u liekarskoj službi, koja također obvezuje na šutnju; pa i u svjetskoj obavještajnoj službi žena se u posljednjim stoljećima proslavila. A u špijunaži se ne može raditi bez šutnje?

Prisustvovati ženidbi kao svjedok Crkve upravo je toliko značajno kao i voditi sprovod — što bi mogla činiti bez posebnog posvećenja i žena. Dalje, ako žena ima pravo da kod svete Mise surađuje na osnovi krštenja kao realni sudionik žrtve, zašto joj se ne bi dozvolilo primiti i punomoć konsekracije? Poznato je, da se žena u brojnim crkvenim ustanovama izvrsno pokazala, tako da crkvene bolnice, škole, obdaništa pa i misije naših dana bez žene uopće ne možemo zamisliti. Zašto bi baš u svećeničkoj službi zatajila? Svi ovi argumenti imaju svoju realnu vrijednost i težinu.

SVEĆENSTVO TAJNA CRKVE

Katoličko svećenstvo je pojava, koja se može razumjeti samo iz vjere i nauke Crkve. Tu se neradi samo o potrebama vjernih, niti se tu radi o principima i teorijama, nego katolički svećenik ima svoj praizvor u osobi Isusa Krista, i to u njegovom odnosu prema Crkvi, s kojom je Krist Gospodin nerazdvojivo povezan. Prema staroj nauci Crkve Krist je jedini posrednik između Boga i ljudi. Tu ulogu Krist i nakon svoje smrti i uskrsnuća nije napustio. Kao posrednik (mediator) on stvarno živi u svojoj Crkvi, kojoj je On glava. Kao spasitelj Krist je završio svoje poslanstvo, ali kao posrednik još nije. Zato je njegovo mjesto u Crkvi, a svećenik kao vršilac tajni predstavlja Krista. Kršćanski puk je zato uvijek jako poštivao svoje svećenike. Od njih nije zahtijevao samo evanđeosku revnost i poštenje, nego je taj isti puk cijenio onaj od svijeta odijeljeni život svojih svećenika. Ako se danas u izvjesnim krugovima, naročito laika, zahtijeva, da se svećenik vrati u narmalni život svojih vjernika, to je samo znak, da su ti kršćani zaboravili ono prastaro gledanje na svećenika, te im svećenik ne predstavlja više toliko Krista, nego je zastupnik Božjeg naroda, koji narodu dijeli svete taine. I baš u tome je bit pitanja svećenica u Crkvi Kristovoj. Ako bi bile one samo zastupnice božjeg naroda — zašto da im se onda onemogućuje vršenje te službe? Ali ako treba u svećeniku gledati Kristova namjesnika, koji mora uvjerljivo vršiti službu u ime Krista, onda nam se čini, da ipak svećenice ne bi bile u stanju da vrše tu uzvišenu službu. Ne radi se ovdje o sposobnostima, nego o stvarnoj biti žene i muškarca. A tu postoji razlika, koju nitko ne može nijekati.

LOGIČKI ZAKLJUČAK

Ako bi se ženi dozvolilo da postane svećenica, onda logično slijedi, da ona ima pravo na puninu svećeničke vlasti — tj. na biskupsku službu, jer biskupski red je punina svećeničke vlasti. Iz toga slijedi, da bi bio put ženi otvoren i do najviše službe u Crkvi — do papinstva. (I eto već smo u sjeni legitimne papese Ivane...). Berlinski etolog Johannes Pinsk o Crkvi ovako piše: »Iz biti Crkve slijedi, da postoji vidna suprotnost između svećenika i laika, sakramentalno svećenstvo pretpostavlja partnera, a to je laikat; bez laikata postojanje svećenstva ne bi imalo smisla.« Sličan odnos postoji i između biskupa i biskupije. Prema prastaroj

predaji biskup je sa svojom Crkvom zaručen kao i »Krist sa Crkvom«, Zato mu se prilikom ređenja predaje prsten, koji ne predstavlja samo puninu njegove vlasti, nego je to i vidni simbol povezanosti nadpastira sa Crkvom. Ako biskup umre, onda se govori, da je njegova Crkva »viduata«. Neshvatljivo je kako bi mogla žena u tom položaju vršiti službu, a da se to staro predanje u biti ne bi promijenilo? U poganstvu su svećenice nešto prirodno, jer su zastupale razne boginje, kojima su služile (napr. vestalke, koj su služile rimskoj boginji Vesti). A kod kršćanstva nema govora o boginji, dapače niti o bažanstvu, nego se tu radi o inkarniranom Bogu, koji je postao čovjekom te još uvijek živi u našoj zajednici. Potpuno sigurno ne može se smatrati golim slučajem, da je Bog postao muško biće u čovječanstvu, a ne žensko. Pa i Krist sam je imao potpuno jasnu nakanu, kad je u apostolski zbor povezao samo muškarce. Imao je on i privrenica, čak i odličnih kao npr. Mariju i Martu, Lazarove sestre. Iz razgovora koji je Krist vodio s njima možemo zaključiti, da su to bile naobražene ženske, možda kudikamo sposobnije od neukih galilejskih ribara. No unatoč tome Krist je pri svom izboru ostao na muškoj lozi. Ovu činjenicu nemoguće je bilo kako izvrgnuti ili promijeniti.

Doduše u ranoj Crkvi postojala je i služba »diakonisa«, koja je nažalost i u rano doba crkvenog života izumrla. A posvećenje, što su ga primile diakonise ni izdaleka nije bilo jednako prezbiterskom redu. Bio je to poseban blagoslov, sličan onom, kojeg još i sada primaju razne opatice.

I u novije vrijeme Crkva predaje sve više služba ženama, iako ne primaju nikakvog reda. Naročito u Južnoj Americi redovnice u mnogočem nadomještaju župnike. Ali to je samo zamjena za izvjesne funkcije. Ženski apostolat dobio je novog zamaha poslije Koncila, što treba srdačno pozdraviti.

JOŠ NEKOLIKO PRAKTIČNIH MISLI

Ne radi se tu samo o teološko-dogmatskim razlozima za svećenstvo muškaraca, nego postoje i mnogi potpuno prirodni razlozi, koji govore u prilog muškom svećenstvu. Tu je uostalom tisućljetna praksa Crkve, koju nije moguće jednostavno ukinuti. Već sam nastup muškarca djeluje drugačije od nastupa žene jer je muškarac obično samostalniji. Usto dolazi i sama narav žene, koja je promjenjljiva i u mnogočem ranjivija od muške naravi. Pomislimo samo koliko ima dosjetki na račun odnosa: svećenik - žene. A da je obratno: svećenica - muškarci!, mogućnost raznih neprijatnih zapetljaja bio bi još veći. Niti mašta, niti što drugo, nego samo poznavanje života potvrdilo bi ovu konstataciju. Koliko smješnih scena pa i tragičnih zapetljaja morala bi Crkva uzeti na svoj riziko, ako bi popustila zahtjevima šačice vjetrogonjastih pobornica potpune jednakosti u Crkvi.« Ako pomislimo koliko mogućnosti apostolata ima žena u suvremenoj Crkvi — zaključuje Ida Friderika Görres, »onda je potpuno suvišno jurišati na posljednja zaključana vrata.«

Iznešene misli uglavnom su iz pomenutog članka spisateljice Görresove. Iznešeno, međutim, nije ni prijevod niti plagijat, jer su mi se čitanjem spomenutog članka asocijacijom pobudile i vlastite misli, što sam ih ovdje ili ondje unio, ne htijući ni u čemu promijeniti smsiao onome, što je napisala uvažena autorica.

Vilko ŠOLINC

»TEOLOG« NA RAZINI GAGARINA!

Doktor prava, doktor filozofije, Louis EVELY, zaređen 1937., tomista, profesor, direktor koleža, propovjednik, utemeljitelj laičke bratovštine Charles de Foucauld u Belgiji, izjavio je nedavno, da su ga »razlike u idejama s hijerarhijom dovele da zatraži unapređenje (promotion) u lajički stalež, da nastavi služiti Crkvi sa slobodom kršćanina«.

Napisao je knjigu L' Évangile sans mythes, et La Prière d' un homme moderne. On podrugljivo piše: »Jeste li vidjeli ikad anđele?... Nama je dužnost operušati anđele!« Zatim pita čitatelja: »Jesi li bio prisutan kod umnoženja kruhova?«... Zatim veli, da »treba demitologizirati Pater-Oče naš. To znači shvatiti da naš Otac nije na nebesima! Gagarin ga tamo nije našao!«... »Moderni čovjek moli kao odrastao, a postaje odrastao, kad ne traži ništa od oca... Odrastao čovjek ne računa više na Providnost, koja hrani ptice. Često dosta slabo«... Po njegovu mišljenju »treba napisati Evanđelje za naše vrijeme, jer mi ne živimo za vrijeme apostola!«

On se više puta pita: »Kako čovjek 20. vijeka može vjerovati u anđele«, a tvrdi da vjeruje u demone. Alo kako teolog može vjerovati u demone, kad ima čudno mišljenje o izvornom grijehu? On želi iz Evanđelja izbaciti čudesa-mitove! A Harnack je pisao, da se iz Evanđelja ne mogu izbatici čudesa, a da se ne zaniječe egzistencija samoga Xta! Evely je operušao svoj Credo... Ali i svoju dušu!... I postao je potpuno slijep, a želi druge voditi! Ako slijepac slijepca vodi, oba će u jamu pasti!... I siromah Evely ne stidi se, šta je učinio! Adam se barem zastidio nakon grijeha, kad je vidio da je opljačkan...

Morali bismo danas često moliti: Od lažnih proroka, sačuvaj nas Gospodine! Od lažnih teologa, sačuvaj nas Gospodine!

Isus nas je davno upozorio, da se čuvamo lažnih proroka, koji dolaze k nama u ovčjem runu, a unutar su grabežljivi vukovi!

Zar ne bi trebalo, da nas pozvani i odgovorni kod nas opširnije upozoravaju na poplavu, koja prijeti od lažnih teologa sa svih strana? Da podvrgnu kritici sve knjige, koje su opasne. Da ih ne čitamo. Da se ne otrujemo. Ima svakojakih duhovnih gripa i kolera koje haraju danas po svijetu!

Videant censules, ne quid res publica detrimenti capiat! Bit ćemo im zahvalni!

S. BOŠNJAK

Iznešene misli uglavnom su iz pomenutog članka spisateljice Görresove. Iznešeno, međutim, nije ni prijevod niti plagijat, jer su mi se čitanjem spomenutog članka asocijacijom pobudile i vlastite misli, što sam ih ovdje ili ondje unio, ne htijući ni u čemu promijeniti smsiao onome, što je napisala uvažena autorica.

Vilko ŠOLINC

»TEOLOG« NA RAZINI GAGARINA!

Doktor prava, doktor filozofije, Louis EVELY, zaređen 1937., tomista, profesor, direktor koleža, propovjednik, utemeljitelj laičke bratovštine Charles de Foucauld u Belgiji, izjavio je nedavno, da su ga »razlike u idejama s hijerarhijom dovele da zatraži unapređenje (promotion) u lajički stalež, da nastavi služiti Crkvi sa slobodom kršćanina«.

Napisao je knjigu L' Évangile sans mythes, et La Prière d' un homme moderne. On podrugljivo piše: »Jeste li vidjeli ikad anđele?... Nama je dužnost operušati anđele!« Zatim pita čitatelja: »Jesi li bio prisutan kod umnoženja kruhova?«... Zatim veli, da »treba demitologizirati Pater-Oče naš. To znači shvatiti da naš Otac nije na nebesima! Gagarin ga tamo nije našao!«... »Moderni čovjek moli kao odrastao, a postaje odrastao, kad ne traži ništa od oca... Odrastao čovjek ne računa više na Providnost, koja hrani ptice. Često dosta slabo«... Po njegovu mišljenju »treba napisati Evanđelje za naše vrijeme, jer mi ne živimo za vrijeme apostola!«

On se više puta pita: »Kako čovjek 20. vijeka može vjerovati u anđele«, a tvrdi da vjeruje u demone. Alo kako teolog može vjerovati u demone, kad ima čudno mišljenje o izvornom grijehu? On želi iz Evanđelja izbaciti čudesa-mitove! A Harnack je pisao, da se iz Evanđelja ne mogu izbatici čudesa, a da se ne zaniječe egzistencija samoga Xta! Evely je operušao svoj Credo... Ali i svoju dušu!... I postao je potpuno slijep, a želi druge voditi! Ako slijepac slijepca vodi, oba će u jamu pasti!... I siromah Evely ne stidi se, šta je učinio! Adam se barem zastidio nakon grijeha, kad je vidio da je opljačkan...

Morali bismo danas često moliti: Od lažnih proroka, sačuvaj nas Gospodine! Od lažnih teologa, sačuvaj nas Gospodine!

Isus nas je davno upozorio, da se čuvamo lažnih proroka, koji dolaze k nama u ovčjem runu, a unutar su grabežljivi vukovi!

Zar ne bi trebalo, da nas pozvani i odgovorni kod nas opširnije upozoravaju na poplavu, koja prijeti od lažnih teologa sa svih strana? Da podvrgnu kritici sve knjige, koje su opasne. Da ih ne čitamo. Da se ne otrujemo. Ima svakojakih duhovnih gripa i kolera koje haraju danas po svijetu!

Videant censules, ne quid res publica detrimenti capiat! Bit ćemo im zahvalni!

S. BOŠNJAK

DOPIS UREDNIŠTVU

Odgovornom uredniku »Službe Božje«
Dru fra Juri Radiću
Makarska

Na moj dopis, štampan u SB 1970. u br. 3-4. na strani 181. ss. pod naslovom: Manje egoizma i ekskluzivizma, osvrnuo se Dr Vjekoslav Bajsić u br. 5. 1970. na str. 291. ss. Neka, svakome je slobodno dati svoje mišljenje.

Međutim, prva rečenica i tvrdnja u njoj ne odgovara istini. U stvari je lažna. Tko pročita mirno moj sastavak, to može lako ustanoviti. Ne može se izvući ni zaključak iz mog pisanja, da sam tako mislio. Prema tome odbijam takvu tvrdnju.

Inače, je cijeli osvrt napisan u afektu, u srditom raspoloženju, pa zato u njemu i stoje netočnosti. Znamo svi iz vlastitog iskustva, kad smo god nešto radili u srditosti, nije bilo dobro. Razumijem, slabi smo, ali Dr Bajsić profesor je filozofije, pa je trebao mirnije pisati. Ako se ne slažemo, ne moramo se tući!

Šteta, što ste odlučili, da se više neće primati rasprave o onom predmetu. I to bez obrazloženja! Dobro je, da ljudi izmjenjuju svoja mišljenja.

Lijepo Vas molim, da moj ispravak donesete u SB u slijedećem broju.

Zahvalno Vas pozdravlja i poštuje

Dr S. Bošnjak

MOLITVE VJERNIKA

Pepelnica

Braćo!

Svim se srcem obratimo Gospodu da nas usliši u pravo vrijeme spasenja svoga i Crkvu prodahne onim namjerama radi kojih je Bog sišao s neba i umro na križu.

1. Podari svome puku milost da zadivi Oca koji vidi u tajnosti. — Molimo te, usliši nas!

2. Saberi sve narode u svoje ime i pomiri ih sa sobom. Molimo te, usliši nas!

3. Sagni se nad umorne i žalosne da u tebi nađu blagoslov i ohrabrenje. — Molimo te, usliši nas!

4. S ovog oltara ulij u naše duše iskrenu bol zbog bezakonja roda ljudskoga. — Molimo te, usliši nas!

Daj, molimo, Gospode Bože naš, da se cijelo čovječanstvo vrati tebi kako bi u ovo vrijeme ostvarilo radost pomirenja. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Četvrtak nakon Pepelnice

Braćo!

Evo nam vremena kad raste odgovornost za one kojima možemo pomoći da se ne izgube. Prionimo uz Gospodina i zamolimo da nas nadahne onom ljubavlju zbog koje naš Brat zaboravi na sebe!

1. Podari narodu svom razumijevanje za poziv tvoje ljubavi. — Molimo te, usliši nas!

2. Dovedi svijet na staze koje otvaraju vrata blagoslovljenom životu. — Molimo te, usliši nas!

3. Digni pogled onima koji su sasvim zaboravili na drugi svijet. — Molimo te, usliši nas!

4. Ulij nam s ovog oltara iskrenu volju da pođemo za tobom. — Molimo te, usliši nas!

Daj čovječanstvu svijest odgovornosti za tvoj dar, Bože naš, a vjernicima milost da svim srcem prihvate poziv božanskog Brata koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vjekova . — Amen.

Petak nakon Pepelnice

Braćo!

Prihvatimo post kakav je Bogu po volji da nam se glas čuje u visinu i naša svjetlost sine poput zore i pomolimo se da slava Gospodnja obasja zalaznicu ove korizme.

1. Ukloni s lica Zaručnice Kristove ono što vrijeđa tvoju ljubav. — Molimo te, usliši nas!

2. Pokidaj nepravedne okove tlačenih naroda i daj gladnima kruha. — Molimo te, usliši nas!

3. Sve koji su razočarani nad tobom pouči o svojim putovima i obrati. — Molimo te, usliši nas!

4. Na ovu nas vazmenu gozbu božanskoga Jaganjca primi kao uzvanike. — Molimo te, usliši nas!

Vapajima i suzama božanskog Zaručnika daj da bude otvoren Crkvi put do milosti, Bože naš! Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Subota nakon Pepelnice

Braćo!

Zavapimo Gospodu da pun ljubavi uništi nepovjerenje, tamu pretvori u svjetlost i za svojim nam stolom priredi čudesnu gozbu. Zamolimo ga da smijemo k njemu!

1. Učini da tvoj narod životom zapriječi zlo u svakom obliku. — Molimo te, usliši nas!

2. Kroz pravedniji međunarodni poredak otvori svjetlo što razbija tamu. — Molimo te, usliši nas!

3. Izliječi dušu i obnovi srce onih koji zađoše s pravoga puta. — Molmo te, usliši nas!

4. Daj da za tvojim stolom nađemo u Gospodinu svoju milinu. — Molimo te, usliši nas!

Udijeli svome puku milost da se kloni bezbožnosti te svim srcem prione uz ono na što ga nagovaraš. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Prva korizmena nedjelja

Braćo!

Evo nas ovdje da se u krvi Kristovoj pobratimo za ostvarivanje dobra. Zavapimo Gospodu da nas krsti smrću i uskrsnućem svoga ljubljenoga Sina!

1. Očisti Crkvu spasonosnim bratstvom u Krvi čistoga Jaganjca. — Molimo te, usliši nas!

2. Pravedniji međunarodni poredak priveo svijet bliže tvojoj ljubavi. — Molimo te, usliši nas!

3. Približi se nepokornim da uzvjeruju Evanđelju iz Božjih usta. — Molimo te, usliši nas!

4. Dopusti da ovdje pijemo bratstvo za požrtvovniji rad na dobro ljudi. — Molimo te, usliši nas!

Svemogući vječni Bože! Toliko voliš svijet da ni Sina nisi žalio za naše spasenje! Oživi Savez u krvi svoga Jaganjca da sudjelujemo u njemu. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Prvi korizmeni ponedjeljak

Braćo!

Dignimo pogled k nebu da ova korizmena žrtva probudi u dušama ljudski osjećaj i prodahne ih sviješću da u potrebi bližnjega susrećemo samoga Krista. Zavapimo Bogu, Ocu nevoljnika!

1. Unesi u crkvene i kršćanske međusobne odnose više čovječnosti. — Molimo te, usliši nas!

2. Narodima koji imaju svega skreni pažnju na one koji nemaju ničega. — Molimo te, usliši nas!

3. Kod ljudi koji to mogu probudi svijest da treba pomoći najprikaćenijima. — Molimo te, usliši nas!

4. Osvježi sad i našu pažnju i otvori oko da vidimo gdje tražiš naše pomoći. — Molimo te, usliši nas!

Svemogući vječni Bože, daj da sakramentalna žrtva koju obnavljamo na oltaru oslobodi svijet sebičnosti i da ga prožme svrhunaravnim osjećajem bratstva u Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Prvi korizmeni utorak

Braćo!

Nismo u stanju pomoliti se kako treba, ne osluhnemo li Riječ iz usta Gospodnjih koja preporađa i otvara duše poticajima nebeskoga Tješitelja. Zamolimo da nas ona vodi u korizmenoj pokori!

1. Riječju svojom prožmi svu Crkvu i oplodi našu molitvu. — Molimo te, usliši nas!

2. Evanđeoskom snagom potresi savjest onih koji narušavaju međunarodni mir. — Molimo te, usliši nas!

3. Raspetom ljubavlju takni srca braće koja još ne znaju za praštanje. — Molimo te, usliši nas!

4. Natopi naše duše s ovog oltara nebeskom rosom Kristova Duha ljubavi. — Molimo te, usliši nas!

Milostivi Bože koji više voliš praštati nego kažnjavati, primi žrtvu svoga Sina i preobrazi čovječanstvo u dostojan hram životvornoga Duha. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Prva korizmena srijeda

Braćo!

Zamolimo Oca svjetlosti da u sve duše utisne živu svijest koliko su opomene, zapečaćene krvlju na križu, preče nego Jonine riječi za Ninivu. Dignimo ruke k nebu za tu mudrost!

1. Daj Crkvi da do Kristovih pouka drži koliko vrijedi njegova žrtva. — Molimo te, usliši nas!

2. Odgovornost za pregažene narode potresla savjest čovječanstva poput Jonine riječi. — Molimo te, usliši nas!

3. Daj svijest grešnicima da će nakon obijesna uživanja polagati Bogu račun. — Molimo te, usliši nas!

4. Daj da se s ovog oltara napijemo neumorne revnosti za spas duša. — Molimo te, usliši nas!

Milosrdni Bože naš, sjeti se žrtve svoga Sina i ponukaj čovječanstvo da na evanđeoskoj nauci gradi temelje boljoj budućnosti u vremenu i vječnosti. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Prvi korizmeni četvrtak

Braćo!

Bog svoje sluša pažljivije nego što zaslužuju, osobito kad računaju na njegovu očinsku ljubav. Oslonimo se dakle na Kristovu riječ i s pouzdanjem tražimo pomoć s nebesa!

1. Daj Crkvi milost da vjernike puti na zdrave staze korizmene pokore. — Molimo te, usliši nas!

2. Pomozi narodima koji u svojoj potlačenosti žeđaju za slobodom i mirom. — Molimo te, usliši nas!

3. Spomeni se tjeskobe onih koji su za pravdu dužni staviti na kocku sve. — Molimo te, usliši nas!

4. Podaj nam Kristovu hrabrost da ne iznevjerimo njegov poziv. — Molimo te, usliši nas!

Oče, dao si nam sve što imaš, ljubav i Sina. Ne dopusti da to u naletu slabosti nezahvalno zaboravimo. Daj da i naš život nadopunja golgotsku žrtvu. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Prvi korizmeni petak

Braćo!

Priđimo Bogu svojemu da u nama budi svijest odgovornosti za svaki korak, za misao i riječ, djelo i propust što se ne slažu s vapajima suvremenih potreba. Pomolimo se nebu za tu ljubav!

1. Sjeti kršćane njihova dijela s Kristom u žrtvi za spasenje svijeta. — Molimo te, usliši nas!

2. Otvori srce svih naroda da suosjećaju za nevolje tlačenih ljudi. — Molimo te, usliši nas!

3. One koje muči odgovornost za duše pouči kako da u braće traže savjeta. — Molimo te, usliši nas!

4. Ulij s ovog oltara u naše duše onoga nemira što razdire tvoje pastirsko srce. — Molimo te, usliši nas!

Neizrecivo milosrdni Bože naš, tvoja te ljubav ganu da u smrt predaš svoga Sina. Ne dopusti da njegovo djelo propada zbog naše nemarnosti. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Prva korizmena subota

Braćo!

Pristupimo prijestolju milosrdnoga Boga s iskrenom željom da nestane svega što u nama nije njega dostojno. Zamolimo ga za milost da sve ljude usvoji za posinjenu djecu!

1. Ne dopusti da naši niski obziri koče tvoje čudesne planove s Crkvom. — Molimo te, usliši nas!

2. Daj da se osjećaj poštenja ugradi u temelje boljih međunarodnih odnosa. — Molimo te, usliši nas!

3. Takni srca nesretnih pojedinica i grupa koje neće da znaju za pomirenje. — Molimo te, usliši nas!

4. Snagom ove žrtve uništi u nama sve što vrijeđa tvoj pogled. — Molimo te, usliši nas!

Milosrdni Oče, za naše pomirenje nisi štedio ni svoga Sina! Daj da tvoja djeca u njegovoj krvi nađu lijek protiv mržnje i uvijek ostanu braća u istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Druga korizemna nedjelja

Braćo!

Obratimo se s pouzdanjem na onoga koji nije štedio ni svoga Sina da nas tako usvoji za posinjenu djecu i zamolimo ga da mu to mognemo uzvratiti dostojnom ljubavlju!

1. Daj Crkvi takvih duša koje ne prezaju ni od kakvih žrtava za tvoju stvar. — Molimo te, usliši nas!

2. Pomozi narodima pregorjeti što je prošlo da nanovo grade bolju budućnost. — Molimo te, usliši nas!

3. Udijeli plemenito srce onima koje milostivo kušaš kao zlato u vatri. — Molimo te, usliši nas!

4. Daj da uz dar božanske Krvi primimo s ovog oltara i udio u Kristovoj žrtvi. — Molimo te, usliši nas!

Dobri Bože, za naše spasenje nisi štedio ni svoga Sina. Primi nas, molimo te, u započeto njegovo djelo i sretno ga privedi željenom kraju. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Drugi korizmeni ponedjeljak

Braćo!

Ponizno priđimo Bogu svojemu, jer se on oholici opire, a milost iskazuje čovjeku koji žali grešnika i s njim se, pun sućuti, ponizuje. Pomolimo se za tu sućut!

1. Oživi u pastira i vjernika svijest odgovornosti za suvremenu pojavu ateizma. — Molimo te, usliši nas!

2. Očuvaj Crkvu da pere ruke od političkih, socijalnih i ćudorednih zala u svijetu. — Molimo te, usliši nas!

3. U valu bestidnosti daj svojim ponizne odlučnosti, potrebnu sućut i takt. — Molimo te, usliši nas!

4. S ovog nas oltara obdari svojom poniznošću i milosrđem. — Molimo te, usliši nas!

Milosrdni Bože naš! Neka nam Sin tvoj pokaže put i pribavi spasenje. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Drugi korizmeni utorak

Braćo!

Sam nas Bog očuvao da se pravimo pred ljudima uzvišeni, a njemu budemo mrski, da se dugo molimo, a izjedamo udovička dobra. Preporučimo se stoga nebu za dar prave ponizne ljubavi!

1. Pastire svoje Crkve zaodjeni evanđeoskim ruhom bratske, prave dobrote. — Molimo te, usliši nas!

2. Daj da zdrave težnje nadvladaju farizejske laži pod plaštem pravednosti. Molimo te, usliši nas!

3. Ugnjetenima priteci u pomoć, dovedi ih do pravde, zauzmi se za udovice. — Molimo te, usliši nas!

4. Dopusti da se s ovog oltara napijemo vina Kristove nepatvorene ljubavi. — Molimo te, usliši nas!

Bože naš, u srcu svoga Sina otvorio si nam bogato vrelo žive vode! Ne uskrati nam ga da se napijemo njegove ponizne dobrote. Koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vjekova. — Amen.

Druga korizmena srijeda

Braćo!

Približujemo se prijestolju Boga svojega koji na častohleplje odgovara kaležom Kristove muke, a težnji za vlašću udovoljava besplatnim služenjem. Prilagodimo svoje molitve njegovu srcu!

1. Nauči kršćanske pastire težiti samo za tom povlasticom da služe dušama. — Molimo te, usliši nas!

2. Ne daj da sudbinom naroda drma častohleplje nego volja za zdravim odnosima u svijetu. — Molimo te, usliši nas!

3. Ugnjetavanim slojevima pomozi do blaženstva koje obećavaš krotkima. — Molimo te, usliši nas!

4. Dopusti da se s ovog oltara napijemo blagosti i poniznosti Krista Gospodina. — Molimo te, usliši nas!

S nebeskog si prijestolja, Bože, poslao Sina da život svoj dadne u otkup za sve. Utisni njegov lik u naše duše i povedi nas za njim. Koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vjekova. — Amen.

Drugi korizmeni četvrtak

Braćo!

Imamo li volje da svoje životne planove gradimo na neoborivom temelju, nek Isus iz Nazareta bude naš bogati program. Zamolimo ga da htjedne uvijek ostati naš jedini put, istina i život!

1. U previranjima očituj Zaručnici jasne plodove ispravnih i sumnjivih staza. — Molimo te, usliši nas!

2. Poprati nebeskim blagoslovom rad onih koji se zalažu za nakane tvoga mira. — Molimo te, usliši nas!

3. Spasonosnim strahom obuzmi srca koja se zanose samo za prividnom srećom. — Molimo te, usliši nas!

Ublažuj bijedu zapuštenih siromaka i digni njihov pogled k neraspadljivoj nadi. — Molimo te, usliši nas!

4. Dopusti da kod ove pričesti prionemo zauvijek uz tebe kao loza uz čokot. — Molimo te, usliši nas!

Božanski naš vinogradaru, ne daj nezdravoj zarazi trovati loze koje Sin natapa životvornim sokom svoga srca, nego nas dobrostivo čisti kao zlato u vatri. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Drugi korizmeni petak

Braćo!

Nemojmo bježati kad Bog svoje kuša kao zlato u vatri i pušta ih zlobi na milost i nemilost. Predajmo se radije da i s nama postupa kako ga je volja, samo da izvede svoje čudesne namjere!

1. Nauči nas, vjernike i pastire, nositi križ i više voljeti ljude. — Molimo te, usliši nas!

2. Osveti žrtve ugnjetavanih naroda: ugradi ih u temelje boljega mira u svijetu. — Molimo te, usliši nas!

3. Ne zaboravi suze bijeloga roblja kojima se još uvijek bavi tamno podzemlje. — Molimo te, usliši nas!

Pruži pomoćnicu ruku nesretnim narodima kojima o glavi rade vlastita braća. — Molimo te, usliši nas!

4. S ovog oltara ulij nam u dušu volju da se bratski žrtvujemo za druge. — Molimo te, usliši nas!

Ni svoga Sina nisi žalio, Bože naš, da očituješ svoju ljubav nad neprijateljem, pa ne štedi ni nas treba li doplatiti za skupo stečenu milost. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Druga korizmena subota

Braćo!

Dobri Bog prašta krivnju, prelazi preko ljudskih posrtaja, uživa u pomilovanju. Zamolimo ga još jednom za milost da posve uništi sve naše opačine i vrati nam svoju očinsku dobrotu!

1. Probudi u nas kršćana živu bol što se nismo odazvali tvome uzvišenom pozivu. — Molimo te, usliši nas!

2. Pouči Crkvu nisu li nemir i ateizam u svijetu plod naše slabe vjere i ljubavi.

3. Probudi u izgubljenih sinova potrebu da se izjadaju pred najboljim Ocem. — Molimo te, usliši nas!

4. Siđi s ovog oltara i osvijesti nas ako nismo kad imali za tebe srca. — Molimo te, usliši nas!

Primi nas, Bože dragi, natrag u očinsku kuću! Ne dopusti, molimo te, da bismo ikada više raskidali svete veze natopljene krvlju novoga Saveza. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Treća korizmena nedjelja

Braćo!

Živi Bog ne voli mrtvo slovo kamenih ploča u starom hramu. Novo svetište mora vezivati Ljubav raspeta na križ. Zavapimo u nebo da tračak te Kristove mudrosti snažno zahvati sva srca!

1. Prožmi snagom križa i obnovi u Kristovoj misli sve udove njegova tijela. — Molimo te, usliši nas!

2. Žrtvom novoga Saveza uništi neprijateljstva i sjedini sve narode svijeta. — Molimo te, usliši nas!

3. U sili Duha Svetoga pohodi one koji u novome hramu boluju i spavaju. — Molimo te, usliši nas!

4. Siđi s ovog oltara i kao živi oganj spali u nama sve što ti smeta. — Molimo te, usliši nas!

Oče sveti! Kako si na drvu križa pred nama uzvisio svoju rođenu Mudrost, tako i čudesnom snagom njezine žrtve privuci k sebi sve ljude. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Po volji u 3. tjednu korizme

Braćo!

Ne treba nama vode Mojsijeve stijene, nego one žive koja ispod vojnikova koplja provre na križu te kao čudesno vrelo ključa i daje nam život! Za nju zavapimo k Bogu našemu!

1. Pouči svoju Zaručnicu kako se može na Srcu tvome napiti životnih snaga. — Molimo te, usliši nas!

2. Odnose među narodima natapaj čudotvornim lijekom, Krvlju novoga Saveza. — Molimo te, usliši nas!

3. Prosvijetli duše koje žeđaju za darom Božjim, a ne znaju gdje će ga naći. — Molimo te, usliši nas!

4. Daj nam piti čudesna vina iz ovoga kaleža u čast nebeskoj Lozi odakle struji. — Molimo te, usliši nas!

Bože koji nam u žrtvi Jaganjca otvori nepresušivo vrelo žive vode, dopusti da ti se zahvalno poklonimo i pristupimo izvoru spasonosnog poslanja u Isusu Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Treći korizmeni ponedjeljak

Braćo!

Ljudski duh tako lako prezire nestvorenu snagu Božje Riječi kao i moć tajanstvenih dodira s Kristom u njegovim sakramentima! Zavapimo dakle k Bogu našemu za živu i poniznu vjeru!

1. Probudi u svojima milosne snage krsne vode, krizmenog ulja i svetoga reda. — Molimo te, usliši nas!

2. Daj da svijet u dodiru s Crkvom okusi mirotovrnu vrijednost Kristove žrtve. — Molimo te, usliši nas!

3. Dopusti bolesnicima da osjete svu moć bolesničkog ulja. — Molimo te, usliši nas!

Duhovne gubavce očisti od njihove bolesti u iskrenoj i valjanoj ispovijedi — Molimo te, usliši nas!

4 Oživi u nama svijest kako je dar ove pričesti vrijedan jedne smrti na križu. — Molimo te, usliši nas!

Gospode sveti! Na vidljive načine otvaraš ljudima svete riznice Golgotske žrtve. Svima udijeli poniznu vjeru da zahvalno pristupamo milosnim izvorima. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Treći korizmeni utorak

Braćo!

Što je kušnja teža, bliži je Bog! Samo što gdjekad on svoje milosno lice krije od nas da duša sazre za ponizne vidike nepatvorene kršćanske ljubavi. Zavapimo u nebo za nju!

1. Nauči svoju Crkvu da ti se pouzdanije nada kad je snađu mučnije nevolje. — Molimo te, usliši nas!

2. Obuzdaj u svijetu bezdušnu silu i pokaži svoje lice ugnjetenim narodima. — Molimo te, usliši nas!

3. Smiluj se mladima koji traže u samoubojstvu izlaz iz krvave zbilje. — Molimo te, usliši nas!

4. Ovim nas kaležom osposobi za dostojno sudjelovanje u Krisvojoj žrtvi. — Molimo te, usliši nas!

Kako si neopisivom ljubavlju zaodjenuo svoju rođenu Misao i u ljudskom je ruhu uzvisio na križ, tako prožmi, Bože naš, njezinim Duhom i srce čovječanstva. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Treća korizmena srijeda

Braćo!

Ako je Bog svoju rođenu Mudrost preveo na ljudski jezik, zaodjenuo našim tijelom i prekrio koprenama kruha i vina, nećemo li prionuti uz tu milost i moliti da nas prožme? Učinimo to sada!

1. Nauči svoju Zaručnicu poštovati nebesku manu i živjeti od tvojih riječi. — Molimo te, usliši nas!

2. Daj Crkvi više smisla za Evanđelje da dublje zahvati u potrebe svijeta. — Molimo te, usliši nas!

3. Smiluj se nesretnicima koji u svojoj umišljenosti sputavaju vječnu istinu. — Molimo te, usliši nas!

4. Siđi s ovog oltara i uvedi nas u duh svojih riječi da ga se držimo. — Molimo te, usliši nas!

Smrtnu šutnju križa pretvorio si, Bože naš, u snažan vapaj očinske brige za naše duše. Daj, molimo te, da on odjekne svagdje i preobrazi svijet. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Treći korizmeni četvrtak

Braćo!

Nestvorena se Mudrost snizila i zaprosila za našu ljubav, a mi Boga svog i jedinog Zaručnika, na smrt umorna, odgurnusmo i obijesno se oborismo na njega! Popravimo taj povijesni promašaj!

1. Daj Crkvi razumijevanje za tvoju žalost da je ublažuje. — Molimo te, usliši nas!

2. Otvori svijetu oko i srce za pravi temelj nepomućena mira u tvojoj ljubavi. — Molimo te, usliši nas!

3. Sjeti se ovaca koje ne slute kako ih Pastir traži i koliko mu je do njih. — Molimo te, usliši nas!

4. Siđi s ovog oltara i utaži u nama svoju žeđ za našom ljubavlju. — Molimo te, usliši nas!

Neizrecivom dobrotom zoveš cijelo čovječanstvo da u Krvi opere svadbene haljine i pođe za Jaganjcem, ali daj mu, Bože naš, i volje za taj veliki korak. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Treći korizmeni petak

Braćo!

Nijedna pokora ne vrijedi koliko iskrena ljubav, jer ona otvara dušu kajanju, oplemenjuje misli, vraća nas u zagrljaj Božji. Pomolimo se stoga za tu veliku mudrost!

1. Daj da korizmenu pokoru Crkve nadahnjuje i vodi tvoja neodoljiva ljubav. — Molimo te, usliši nas!

2. Nosioce vlasti prožmi osjećajem bratske sućuti prema slabijim narodima. — Molimo te, usliši nas!

3. Sve koji su srce zatvorili tuđoj bijedi takni dubokom boli nad tom patnjom. — Molimo te, usliši nas!

4. S ovog oltara daj nam razumjeti nismo li te možda već previše vrijeđali. — Molimo te, usliši nas!

Ni žrtvu vlastitoga Sina nisi propustio, Bože naš, da u nama probudiš svetu ljubav. Daj nam i milost za dublje shvaćanje tvog očinskog postupka. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Treća korizmena subota

Braćo!

Očinskom rukom kara Bog svoju djecu da im dušu oplodi ljubavlju za koju je Isus volio i umrijeti, a bez koje nikakva muka nema smisla. Zamolimo za tu milost pod svaku cijenu!

1. Ljubav svojih vjernika umnoži tako da svatko uvidi čiji smo učenici. — Molimo te, usliši nas!

2. Sav razvoj svijeta snažno pokreni uzajamnom poštovanju naroda. — Molimo te, usliši nas!

3. Iscijeli što je razderano, povij rane onima koji su izubijani. — Molimo te, usliši nas!

Prosvijetli nesretnike koji za volju vlastite pravednosti preziru druge. — Molimo te, usliši nas!

4. Udijeli nam odavde plamičak ljubavi koju bacaš na svijet da se zapali. — Molimo te, usliši nas!

Bože naš, svojim nas očinskim karanjem privodiš križu i uskrsnuću svoga Sina. Molimo te, nauči nas voliti i cijeniti taj odgojni postupak. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Četvrta korizmena nedjelja

Braćo!

S poštovanjem sjećamo se Ljubavi koja predade zlu na milost najprije stari hram, a na križu prepusti mu na volju novo svetište. Kušajmo svim srcem ući u tu čudesnu zamisao spasenja!

1. Probudi u svojoj Crkvi duboku zahvalnost za žrtvu novoga Saveza. — Molimo te, usliši nas!

2. Sredi prilike u svijetu kako bi pashalna tajna mogla svladati noć grijeha. — Molimo te, usliši nas!

3. Utvrđuj svoje vjerne kad im se rugaju zbog udjela u tvome milosnom daru. — Molimo te, usliši nas!

4. Ulij nam s ovog oltara snage za život u službi otkupljenja. — Molimo te, usliši nas!

Bože naš! U svojoj nam ljubavi ni Sina nisi uskratio kad se radilo o spasenju svijeta! Primi i nas da svim silama radimo na tu nakanu. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Po volji u četvrtom tjednu korizme

Braćo!

Kad Isusov pogled obuze noć, u smrtnoj njegovoj sjeni zasja nam svjetlost i otkri božanske vidike što se raširiše pred usnulim Bogom. Zamolimo ga samo za tračak toga njegova svjetla!

1. Ne krij Zaručnici sjaja svog lica dok te u korizmi svim srcem traži. — Molimo te, usliši nas!

2. Tako sjedini ovaj nemirni svijet da nasluti skrivene snage Kristova sna. — Molimo te, usliši nas!

3. Očituj slijepima vječnu svoju ljepotu i budnu ljubav kojom ih pratiš. — Molimo te, usliši nas!

Klonule tješi da ne bježe od uvjerenja kad ih svijet odbaci. — Molimo te, usliši nas!

4. Pomozi nam da ovdje dostojno častimo trodnevni san Junaka na križu. — Molimo te, usliši nas!

Kako si nakon Golgotske žrtve svjetlom svoga lica obasjao Sina, Bože naš, tako ni ovome svijetu ne uskraćuj vjere koja širi pred nama iste vidike. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Četvrti korizmeni ponedjeljak

Braćo!

Da nam je ostrgnuti stari kvasac nevjere i svom dušom ući u novo stvaranje neba i zemlje što nevidljivo niče iz Kristove žrtve na našem oltaru! Sklopimo ruke za dar sudjelovanja u tome!

1. Produbljuj i čisti vjeru svoje Crkve da raste poput zrna gorušice! — Molimo te, usliši nas!

2. Milosnom snagom te iste vjere sređuj i prožmi sve odnose u svijetu. — Molimo te, usliši nas!

3. Sam posjeti one koji su danas na umoru ili šalji njima svog zamjenika. — Molimo te, usliši nas!

4. Pomozi nam danas kod pričesti shvatiti što tvoje srce želi od nas. — Molimo te, usliši nas!

Čudesno si sjeme bacio na ovaj svijet, Bože naš, da nas njegovom žrtvom preporodiš. Dopusti da svim silama i mi sudjelujemo u tom svetom zahvatu. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Četvrti korizmeni utorak

Braćo!

S desne strane Doma Božjega na križu poteče čudotvorno vrelo da nas žedne napoji, u nama nabuja i prosturji u more vječnoga života. Probudimo želju za tim božanskim ljekovitim izvorom.

1. Dopusti svojoj Zaručnici da otvori žedna usta i napije se tvoje punine. — Molimo te, usliši nas!

2. Stišaj u svijetu mržnju da narodi osjete mirotvornu snagu probodenog srca. — Molimo te, usliši nas!

3. Otvori nam dušu za potištenost starih bolesnika koji nemaju nikoga. — Molimo te, usliši nas!

4. Daj nam pravoga poštovanja prema daru što će poteći s ovog oltara. — Molimo te, usliši nas!

Da novom Adamu, usnula na križu, očistiš Zaručnicu, Bože naš, u njegovu srcu pripravio si joj vrelo neokaljana života. Daj da se napijemo na njemu. Po istom Kristu našem. — Amen.

Četvrta korizmena srijeda

Braćo!

Obratimo se Ocu svjetlosti koji je Sinu dao vlast da za svakoga tko sluša njegovu riječ i vjeruje mu, plati cijenu života, i zamolimo za milost da poštujemo tu ljubav kako zaslužuje.

1. Ponukaj službenike oltara da ne traže svoju volju nego poslanje. — Molimo te, usliši nas!

2. Utemelji na Kristu Savez među narodima, oslobodi zasluženje i pregažene. — Molimo te, usliši nas!

3. Prosvijetli one u tami da čuju i prihvate životvorni glas Sina Božjega. — Molimo te, usliši nas!

4. Dok ovdje naviještamo tvoju smrt, ulij u nas poštovanje prema njoj. — Molimo te, usliši nas!

Pošto voliš Sina, i one koji za života priznaju njegovu vlast, molimo te, Bože naš, dovedi nas milosnim izvorima spasenja. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Četvrti korizmeni četvrtak

Braćo!

Ne dao Bog da ga izgdje u životu iznevjerimo te bismo više držali do ljudske slave negoli do njegove. Sklopimo zato ruke i pomolimo se za tvrdu vjernost poniznim evanđeoskim načelima!

1. Iskorijeni iz svoje Crkve svako farizejsko klanjanje ljudskom dostojanstvu. — Molimo te, usliši nas!

2. Ne dopusti da glad za zlatom i vlašću zarazi međunarodne odnose u svijetu. — Molimo te, usliši nas!

3. Izliječi društvo nedostojna robovanja idolima filma sporta i mode. — Molimo te, usliši nas!

4. Krsti nas ovdje i svojim ognjem uništi sve što se u nama želi uzoholiti. — Molimo te, usliši nas!

Kad si i svome Sinu naredio da za nas prihvati križ, molimo te, Bože naš, njegovim poniženjem izliječi svijet od svakoga častohleplja. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Četvrti korizmeni petak

Braćo!

Božja nas ljubav očuvala od umišljene sebičnosti koja se mjesto da cijeni nebesku milost vrijeđa zbog nje te u srcu rađa podmuklu zavist. Svom snagom upnimo pred Bogom protiv te nesreće!

1. Ne daj pastirima prezreti ni u svome stadu gaziti nebesko svjetlo. — Molimo te, usliši nas!

2. Obuzdaj sebične strasti u svih naroda da možda ne ugroze i svjetski mir. — Molimo te, usliši nas!

3. Takni svojom finoćom one koji lakoumno ušutkuju poticaje milosti. — Molimo te, usliši nas!

4. Siđi s ovog oltara i daleko od nas ukloni sve zapreke tvoje slobode. — Molimo te, usliši nas.

Pošto si svoga Sina predao na volju sebičnim strastima ljudi, Bože naš, ulij u nas strah od brzoplete nadutosti i napuni duše iskrenom zahvalnošću. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Četvrta korizmena subota

Braćo!

Zahvalimo Jaganjcu Božjemu što je htio usred nečuvenih farizejskih podvala tako vjerno i neustrašivo izraziti Očevu ljubav prema nama i zamolimo da nas taj primjer pogodi ravno u srce!

1. Cijelu Crkvu zaodjeni tolikom strpljivošću da privuče tvoj milosti pogled. — Molimo te, usliši nas!

2. Posveti žrtve pregaženih naroda da snažnije vápe u nebo za mir u svijetu. — Molimo te, usliši nas!

3. Svojim se milosrđem osveti onima koji se uporno protive Evanđelju. — Molimo te, usliši nas!

4. Ulij s ovog oltara u nas potrebni udio u svojoj žrtvi za spasenje svijeta. — Molimo te, usliši nas!

Uvedi nas u što dublje razumijevanje neizrecivog otajstva novozavjetnog Jaganjca, Bože naš, da nam se njegova strpljivost što dublje usiječe u dušu. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Peta korizmena nedjelja

Braćo!

Sklopimo ruke da milosna spoznaja raspetog Isusa potpuno zarobi sve naše misli, a suze i vapaji njegova srca da nađu duboki odjek u našoj duši. Zamolimo Boga za tu veliku milost.

1. Utisni Kristovoj Zaručnici neizbrisivo u srce vapaj presvete Krvi. — Molimo te, usliši nas!

2. Sve narode svijeta okupi oko neokaljanoga Jaganjca uzdignuta na križ. — Molimo te, usliši nas!

3. Oprosti bezakonje doma Judina i njegovih se grijeha nemoj više sjećati. — Molimo te, usliši nas!

4. S ovog nas oltara učini dostojne čuvanja otajstva Gospodnje smrti. — Molimo te, usliši nas!

Kako si htio, Bože naš, proslaviti svoje ime uzdignućem Jaganjca n akriž, tako u naše duše neizbrisivo utisni novi zakon spomena njegova. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Po volji u 5. tjednu korizme

Braćo!

Zahvalimo Sinu što je tako ravno kročio svojim putem prema križu i Ocu jer ga je neprevaljivom rukom vodio na svim stazama njegove ljubavi. Zamolimo za udio u jednoj i drugoj milosti!

1. Vodi ovih dana cijelu Crkvu posljednjim stopama njezina božanskog Zaručnika. — Molimo te, usliši nas!

2. Graditeljima svjetskoga mira podaj neustrašive Krsitove sigurnosti. — Molimo te, usliši nas!

3. Sve koji oplakuju drage preminule sjeti otajstva svoje smrti i uskrsnuća. — Molimo te, usliši nas!

4. Daj nama s ovog oltara da pođemo za tobom kamo god pošao. — Molimo te, usliši nas!

Kako si neizrecivom vječnom ljubavlju vodio sve putove svoga Jaganjca prema križu, tako te molimo, Bože naš, upravljaj i naše životne staze. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Peti korizmeni ponedjeljak

Braćo!

Zahvalimo Bogu kako ljubezno štiti nevina i spasava krivca, a za se ne htjede nikakve pomoći kada dopade ruku podzemnih sila! Ugledajmo se u njega i zamolimo ga u to ime nebeske pomoći!

1. Uzmi u školu svoje krotkosti svu Crkvu da tamo nauči poniznost srca. — Molimo te, usliši nas!

2. U razmiricama između naroda učini da pravda i ljubav odlučuju. — Molimo te, usliši nas!

3. Čuvaj obitelsku čistoću i mir od svih tamnih nasrtaja pogibeljnih sila. — Molimo te, usliši nas!

4. Ulij s ovog oltara u nas potrebne snage za teške časove našega života. — Molimo te, usliši nas!

Čak si za nas i Sina svoga prepustio vlastima tame, Bože naš! Daj nam dakle milost da tako nepomljiva žrtva novoga Saveza ne bude ni za koga uzaludna. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Peti korizmeni utorak

Braćo!

Neopisive li tvrdoće srca ljudskoga! Bog siđe k nama, pati se, pregara, umire na križu, a svijet pljuje, ne vjeruje, odbacuje pomoć i dosudi mu smrt! Zamolimo za milost obraćenja!

1. Daj vjernicima osjećaja da poštuju ljubav i prhivate pomoć svoga Boga. — Molimo te usliši nas!

2. Probudi u svih naroda iskreno udivljenje za Kristovu spasonosnu pojavu. — Molimo te, usliši nas!

3. Potakni nehajne duše da te više ne vrijeđaju nepojmljivom ravnodušnošću. — Molimo te, usliši nas!

4. S ovog oltara ulij u naša srca dostojnu ljubav i zahvalnost prema tebi. — Molimo te, usliši nas!

Oprosti, Bože naš, bešćutni nehaj svijeta prema nezirecivoj ljubavi tvoga Sina i daj nam taj nečuveni postupak popraviti kako dolikuje. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Peta korizmena srijeda

Braćo!

Zahvalimo Bogu što je poslao svoga Sina da izbavi sve koji više drže do njega nego do sebe i do svoga života i zamolimo ga da nas ubroji među takve izabrane sretnike!

1. Prekali vjeru svojih kršćana da im postane dragocjenija od suhoga zlata. — Molimo te, usliši nas!

2. Prosvijetli sve narode istinom koja oslobađa svijet i donosi mir. — Molimo te, usliši nas!

3. U srca, koja robuju grijehu ubaci neraspadljivo sjeme svoje riječi. — Molimo te, usliši nas!

4. Ovom nas pričešću učvrsti u odluci da sve pregorimo tebi za ljubav. — Molimo te, usliši nas!

Doista si nam htio poslati svoga Sina, Bože naš, da neizrecivo skupo isplati našu slobodu. Nauči nas dakle cijeniti njegov veliki dar. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Peti korizmeni četvrtak

Braćo!

Puni zahvalnosti za riječi vječnoga života što nam ih Isus dade i zapečati svojom krvlju novoga Saveza da na njima izgradimo božju budućnost, zamolimo ga da i on gradi zajedno s nama!

1. Božanskom istinom posveti sve one kojima si predao riječi života. — Molimo te, usliši nas!

2. Daj svijetu razumjeti da ga voliš onako kako si ljubio samoga Krista. — Molimo te, usliši nas!

3. Prosvijetli one koji se opiru snazi tvoje riječi te joj izvrću smisao. — Molimo te, usliši nas!

4. Ulij nam s ovog oltara u srce radost i želju za tvojim danom. — Molimo te, usliši nas!

Svome Sinu dao si vlast da samoga sebe posveti za nas. Daj, molimo te, Bože naš, da i mi budemo posvećeni njegovom istinom. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Peti korizmeni petak

Braćo!

Da nam je kako dokučiti neizrecivu blagost kojom Gospod podnosi i milosno osvećuje napadaje na svoga Sina i njegovu istinu! Zamolimo da nam to pokaže i u današnje doba!

1. Snagom Duha Svetoga zahvati sve koji unose u tvoju Crkvu zabunu i smutnju. — Molimo te, usliši nas!

2. Lažne proroke svjetskoga mira pogodi u srce plodovima njihova rada. — Molimo te, usliši nas!

3. Onima koji mrze tvoju Crkvu milosno se osveti kao apostolu Pavlu. — Molimo te, usliši nas!

4. S ovog nam oltara daj udjela u čudesnim snagama tvoje milosti. — Molimo te, usliši nas!

Plemenitost tvoje očinske dobrote nema nikakve mjere, Bože naš! Stoga ne dopusti, molimo te, da joj smeta naša farizejska uskogrudnost. Po Kristu Gospodinu našem. — Amen.

Peta korizmena subota

Braćo!

Sklopimo ruke pred Bogom da svoju djecu, razasutu širom svijeta, sabere u jedinstvo i poveže u Kristovoj Krvi kako bi iščezli svi kumiri iz Božjega naroda. Zavapimo u to ime nebu!

1. Sve kršćane ugradi u svetište gdje će Bog boraviti među nama, ljudima. — Molimo te, usliši nas!

2. Između svih naroda zemlje podigni bratski Savez mira u Kristovoj Krvi. — Molimo te, usliši nas!

3. Oslobodi grešnike da se više ne kaljaju ni nevjerom ni svojim kumirima. — Molimo te, usliši nas!

4. Daj nam osjetiti snagu kojom ova žrtva u pričesti posvećuje duše. — Molimo te, usliši nas!

Svoga Sina poslao si u smrt za sve ljude, Bože naš! U njegovoj krvi poveži djecu, razasutu širom svijeta, u novo kraljevstvo svećenika. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.